

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 30 april justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2025/26:482

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:482 Effektivare kontrollmöjligheter för att förhindra svartarbete

av Marie Olsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 18 juni 2026.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 20 maj 2026

Finansdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2025/26:485

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:485 Beskattning av ersättning från prostitution

av Ida Ekeröth Clausson (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 18 juni 2026.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 20 maj 2026

Finansdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Civilutskottets betänkanden

2025/26:CU32 Lag om hyrköp av bostad

2025/26:CU33 Förbud mot kusinäktenskap och äktenskap mellan andra nära släktingar

2025/26:CU39 Förenklade regler vid ändring av en byggnad

Justitieutskottets betänkande

2025/26:JuU36 Utökade möjligheter att ingripa i säkerhetskänslig verksamhet

*Offentlighetsprincipen
med lätttnadsregler för
enskilda mindre huvud-
män i skolväsendet*

§ 4 Offentlighetsprincipen med lätttnadsregler för enskilda mindre huvudmän i skolväsendet

Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU20

Offentlighetsprincipen med lätttnadsregler för enskilda mindre huvudmän i skolväsendet (prop. 2025/26:191)
föredrogs.

Anf. 1 JOAR FORSSELL (L):

Herr talman! Vi debatterar offentlighetsprincipen inom friskoleväsendet. Det här är en av de många förändringar som den här regeringen genomdriver och som handlar om helrenoveringen av friskoleväsendet. Ärendet är ett av många av den typ av ärenden som vi i vår majoritet har lyckats driva igenom men som till exempel Socialdemokraterna tidigare har misslyckats med. Det gäller just helrenoveringen av friskoleväsendet.

Det är klart att det är rimligt att även friskolor ska omfattas av offentlighetsprincipen, och jag är glad att det här nu blir verklighet. Det handlar både om mediernas insyn, om föräldrars insyn och om allmänhetens insyn i hur skattepengar används. Det är principiellt viktigt, och det är viktigt för att systemet ska funka så bra som möjligt. Denna insyn gör naturligtvis att själva verksamheten blir bättre i både friskolesektorn och i offentligt drivna skolor.

Herr talman! I det här betänkandet finns också ett antal lättnader i hanteringen av de uppgifter som ska vara offentliga. Detta innebär inte någon skillnad gällande vilka uppgifter som ska vara offentliga. Det finns inte några undantag där någon kommer undan att lämna ut någon specifik uppgiftstyp eller någon specifik uppgift, utan det innebär till exempel att en liten byskola som drivs i privat regi av ett personalkooperativ eller föräldrakooperativ och som har sommarlov får lite längre tid på sig att lämna ut de handlingar som begärs ut. Det betyder inte att några andra handlingar omfattas eller inte omfattas jämfört med för en större skola.

Det finns i lagförslaget rimliga bedömningar av när en skola är så pass stor att det går att förvänta sig att man har den administrativa kapacitet som krävs för att hantera detta och när skolan är så pass liten att man behöver ha lite lätttnadsregler för att det ska gå på ett smidigt och rimligt sätt.

Herr talman! Om man läser någon av oppositionens reservationer kan man få intrycket att vi skulle vilja låta någon komma undan offentlighetsprincipen. Så är det alltså inte, utan alla omfattas på samma sätt. Men det finns också en rimlighet i att den lilla byskolan som har sommarlov ska få lite längre tid för sin administration.

Med det sagt, herr talman, tänker jag hålla mig kort i den här debatten. Jag tycker att det är en ganska enkel debatt. Offentlighetsprincipen är en rimlig princip som jag och partierna på vår sida samt de flesta svenskar är bekanta med. Vi tycker att offentlighetsprincipen ska gälla i verksamheter som drivs med skattemedel.

Jag är stolt över att vi fortsätter att driva igenom helrenoveringen av friskoleväsendet och att vi har visat att det går att göra detta med politisk förhandling, alltså att driva på i de här frågorna, när andra tidigare har misslyckats.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.
(Applåder)

Anf. 2 ISABELL MIXTER (V) replik:

Herr talman! Det är fascinerande att Liberalerna är så stolta över den så kallade helrenovering som regeringen nu säger sig genomföra. Det jag ser är att denna helrenovering består av lite silvertejp på ett fallfärdigt hus. Man försöker sedan säga till dem som är spekulanter på huset: Titta vad fint det blev med den här renoveringen! Samtidigt rasar huset ihop bakom en.

Detta är vad jag ser, för med Liberalernas och Tidöregeringens helrenovering av friskolesystemet kommer ju de här aktieägarna att kunna fortsätta skratta hela vägen till banken. Det är exakt det som kommer att hända.

Forssell talade i sitt inlägg om att offentlighetsprincipen är en av de saker som den här regeringen har lyckats komma överens om, till skillnad från den tidigare regeringen. Då vill jag påminna kammarens ledamöter och åhörare om att Liberalerna så sent som 2024 röstade nej till att införa en offentlighetsprincip. Detta kunde alltså redan ha införts om regeringen och Liberalerna hade röstat för sin egen politik – men det har ni ju inte gjort.

Jag vill fråga Forssell varför det är så viktigt att mindre huvudmän ska ha en särlagstiftning med undantag från att lämna ut uppgifter. Mindre kommuner har i dag inga undantag från att lämna ut handlingar. Ska till exempel Dorotea kommun ha en annan lagstiftning än större kommuner? Det skulle jag vilja ha svar på. Varför är det så viktigt att skydda just de mindre friskolebolagen?

Anf. 3 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Om vi börjar med den övergripande frågan om vinster i friskolor – som visserligen kanske ligger utanför ärendet, men som jag ändå inledningsvis fick spörsmål om – går vi fram med en politik som genom att återreglera skolan minskar möjligheterna att ta ut vinst.

Det har ju varit high chaparral i svensk skola under väldigt lång tid. Man har kunnat skära ned på saker som är viktiga för kvaliteten i undervisningen och därmed kunnat plocka ut vinst. Detta reglerar vi upp. Vi ser till att möjligheten att skära ned i svensk skola för att plocka ut vinst blir alltmer obefintlig. Det handlar om just den stora, breda återregleringen av

allt från barngruppers storlek till offentlighetsprincipen, bibliotekarier och så vidare.

Samtidigt går vi fram med förslag om att man inte ska kunna plocka ut vinst om man brister i sin kvalitet. Det tänker jag är väldigt rimligt. Liberalerna vill gå ännu längre, men det här är det längsta som någon regering har gått i Sverige någonsin. Det är därför väldigt märkligt att kritisera det på den bogen, som Vänsterpartiet väljer att göra.

När det gäller offentlighetsprincipen tycker jag att det är rimligt att man när man inför den här typen av lagstiftning som inte har gällt tidigare tar hänsyn till att olika verksamheter har olika förutsättningar. I grunden tycker vi att offentlighetsprincipen ska gälla alla, men det finns också en rimlighet i att de som är för små för att ha en egen administratör eller en egen registrator anställd – och allt vad det här innebär – och som inte har haft det här kravet på sig tidigare får lite längre tid.

Det handlar ju inte om oceaner av tid, och det handlar inte om något avsteg från principen. Det handlar om att på ett rimligt sätt kunna lämna ut handlingar och göra det arbetet med hög kvalitet.

Anf. 4 ISABELL MIXTER (V) replik:

Herr talman! Det high chaparral som Forssell talar om kommer att fortsätta i friskolesektorn. Ni har under den här mandatperioden säkrat upp de stora koncernernas fortsatta vinster. Academias aktier rusade efter regeringens besked om vad som kommer att hända med vinstutredningen. Det är helt uppenbart att den här regeringen fortfarande gör allt för att skydda de stora skolbolagen.

Jag förstår faktiskt inte varför just mindre friskolor ska ha undantag från skyldigheten att lämna ut offentliga handlingar. Det finns inga sådana undantag för mindre kommuner. Självklart är det svårt även för dem att ha administratörer och en massa tjänstemän som sitter och jobbar. De är också bara ett fåtal personer, och självklart är det kostnadsdrivande även för de små kommunerna. Fråga Dorotea, Bjurholm eller någon annan liten kommun! Det är jättebetungande med alla uppgifter som en kommun behöver ägna sig åt. Ändå behöver de göra det. Om man ska bedriva offentlig verksamhet ska det också vara insyn i den.

Det stora problemet har varit att det inte har funnits någon offentlighetsprincip och att man inte har behövt redovisa ett dugg av vad man gör med de kommunala medel man får. Man kan sätta glädjebetyg, driva hästgymnasium utan hästar och göra vinster på helt orimliga sätt.

Jag vill fråga Forssell hur han ser på att många av friskolebolagens handlingar fortfarande kommer att kunna betraktas som affärshemligheter. Den här offentlighetsprincipen riskerar också att leda till att mycket av den information som vi har rätt att ta del av fortfarande kommer att betraktas som affärshemligheter. Hur ser Forssell på det?
(Applåder)

Anf. 5 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Att Vänsterpartiet låter arga förvånar kanske inte dem som tittar – det är lite av Vänsterpartiets modus operandi – men det är spännande att Vänsterpartiet låter som en arg liberal.

Vi genomför mycket av det som ledamoten Mixter efterfrågar. Man ska inte kunna driva hästgymnasium utan hästar, ha undervisning utan legitimerade lärare, driva skola utan bibliotek och så vidare. Det är precis den återregleringen som jag menar att vi genomför. Den innebär precis det som ledamoten Mixter far efter i sitt anförande, nämligen att möjligheten att plocka ut vinst drastiskt försämrats för de här bolagen. Det är precis det som är vår ambition, nämligen att öka kvaliteten och minska vinsterna.

Det som ledamoten påpekar är helt korrekt: Pengar som ska gå till skola och undervisning ska gå till skola och undervisning – till eleverna. Det är däremot inte korrekt att offentlighetsprincipen skulle omfatta olika saker i olika skolor – det är en missuppfattning som jag tycker mig läsa mellan raderna från flera i oppositionen.

Det finns alltså inga undantag i lagstiftningen när det gäller vilka handlingar som man kan begära ut i olika privatdrivna skolor. Alla skolor, oavsett storlek, kommer att behöva lämna ut samma handlingar. Det finns ingen skillnad i lagstiftningen. Däremot får man lite längre tid på sig om man, som i exemplet i mitt anförande, driver en liten byskola där den administratör som eventuellt finns är på sommarledighet. Det finns alltså rimliga avvägningar att göra här. Det finns dock inga undantag när det gäller vilka handlingar som lämnas ut från olika privata skolor.

(Applåder)

Anf. 6 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Herr talman! När man nu har hört Joar Forssell använda begreppen små byskolor och sommarlov både en, två och kanske till och med tre gånger hittills under den här debatten och det här replikskiftet måste man fråga sig hur stor en liten byskola är. Undantagen gäller alltså förskoleenheter på upp till 100 och skolenheter på 450 barn och elever. De små byskolor som Joar Forssell pratar om är ändå ganska stora skolor. Det måste vi ändå vara tydliga med i debatten.

Enligt propositionen är 70–86 procent av alla grundskolor och förskolor i den storleksskassen, vilket innebär att de omfattas av lättnadsregler i fråga om när de ska lämna ut handlingar, hur fort det ska gå och så vidare. Jag tror att gemene man tycker att det är ganska stor skillnad mellan en liten byskola och en skola på 450 elever. Jag tycker att det är viktigt att påpeka. Att ha så vidlyftiga lättnadsregler är ändå ett problem med den här produkten. Det måste man ändå kunna tillstå.

Liberalerna borde faktiskt hålla med om att offentlighetsprincipen som princip faktiskt är viktig. När vi undantar så pass många som 70–86 procent av alla friskolor pratar vi inte om den lilla byskolan utan om helt andra saker.

Man måste fråga om Liberalerna är nöjda med att affärshemligheter fortfarande kommer att vara en betydande del av den här lagstiftningen. Tittar man på lagstiftningen och ser vilka delar som ska klassas som offentlig handling och inte kommer det fortfarande att vara väldigt svårt att bortse från att koncernskolorna och de aktiebolagsdrivna skolorna kommer att kunna klassificera väldigt mycket som affärs- och driftshemligheter. Är Liberalernas mening att det ska vara så många som fortfarande inte kommer att veta hur skolan går?

(Applåder)

Anf. 7 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Sigvardsson för frågorna.

Det var en bunt med frågor. Jag börjar med den första om den lilla byskolan. Det är helt rätt: Vi har satt ett tak eller ett golv – hur man nu vill uttrycka det – för hur stor en skola ska vara för att man ska kunna få lite olika lättnadsregler och lite längre tid på sig.

I ena änden av skalan har vi stora skolkoncerner, som Academedia som nämndes tidigare i debatten, och det är inte någon liten byskola; det är vi överens om. I andra änden har vi den allra minsta byskolan i den allra minsta kommunen, som har allra minst möjlighet att bedriva administration av det här slaget i den hastighet som offentlighetsprincipen vanligtvis kräver.

Vi har inte tittat på hur många procent av skolorna som vi tycker ska omfattas av lättnadsreglerna. Här nämndes 75 procent. Okej, så kan det vara – så beskriver vi det. Men det är inte det som vi har utgått från. Vi har utgått från när en skola blir så pass stor att man kan anta att det är rimligt att den har den administrativa förmåga som krävs för att göra det här skyndsamt, vilket offentlighetsprincipen normalt sett kräver.

Vi har utgått från vilka möjligheter skolorna har att göra det här på ett skyndsamt sätt. I en liten skola som drivs i kommunal regi finns det även i en liten kommun ofta en registrator eller administratör som är anställd av kommunen. Det är någonting annat.

Det är därför som vi, som svar på Sigvardssons första fråga, har satt en gräns. Jag ser att jag kanske inte hinner svara på den andra, men ledamoten får gärna upprepa den senare. Den lilla byskolan och Academedia är stilserade exempel, men det är en lång skala däremellan. Poängen är att det ska vara rimligt att kunna lämna ut uppgifter i den hastighet som krävs. Därför behöver de här lättnadsreglerna finnas till, men alla ska alltid lämna ut alla uppgifter.

Anf. 8 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Herr talman! Joar Forssell uppehöll sig kring lättnadsreglerna och storleken på skolor, men det är också intressant att se att delar av lättnadsreglerna handlar om vilka handlingar man ska kunna dela ut på plats och liknande. Det är en inskränkning av offentlighetsprincipen jämfört med i kommunala skolor med tanke på hur lättnadsreglerna ser ut.

Om vi tittar principiellt på just offentlighetsprincipen är en av kärnfrågorna, vilket Joar Forssell också var inne på, att det är principiellt viktigt att offentligt finansierad verksamhet också omfattas av offentlighetsprincipen. I en väldigt stor del kommer vi fortfarande inte riktigt att kunna veta hur mycket som är affärshemligheter och driftshemligheter med den lagstiftning som ändå finns på plats och den som vi kommer att rösta om nästa vecka i den här kammaren. Det är fortfarande väldigt otydligt vad som kommer att kunna klassas som affärshemlighet i en bolagskoncern.

Det är det som är hela principen: Ska marknadens och aktiebolagens logik finnas i skolan? Vi socialdemokrater tycker inte det. I debatten brukar Liberalerna inte heller ha den synen på det här.

Skolan är till för våra barn och elever för att de ska lära sig så mycket som möjligt och så att vi får en likvärdig skola. Därför anser vi att marknadens logik inte kan vara drivande. Den här lagstiftningen, som Joar Forssell är väldigt nöjd med, kommer tyvärr inte att hjälpa, utan det kommer

fortfarande att finnas väldigt mycket som vi inte kommer att kunna se. Vi kommer inte att kunna se hur bolagen jobbar med sina olika typer av kalkylmodeller, med marknadsföring och med allt som har med det att göra. Enligt propositionen är detta inte upptaget i dessa delar. Det som upptas är väldigt snävt och specifikt.

Hur ser Liberalerna och Joar Forssell på att väldigt mycket av den offentligt finansierade, aktiebolagsdrivna skolan fortfarande kommer att vara affärshemligheter?

Anf. 9 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Det handlar om några olika saker här.

Det är klart att det är skillnad mellan att vara en kommun, med allt vad det innebär av den administrativa överbyggnad man då har, och att vara en fristående aktör. Det är skillnad. Det är skillnad mellan att vara en liten skola som inte har hela den överbyggnad och administration som en kommun har och att vara en kommunalt driven skola. Det är skillnad, och det är rimligt att det får vara det.

Det betyder absolut inte att vi tycker att det ska finnas någon marknadslogik, som ledamoten uttryckte det, eller företagslogik i detta. Tvärtom: Återreglering av svensk skola, begränsning av vinster, den offentlighetsprincip som vi debatterar här i dag och så vidare är delar av det paket som innebär att vi lämnar den marknadsskola som även Liberalerna har varit kritiska till.

Jag är dock inte nöjd. När man tittar på debatterna just nu verkar det vara ett ord som Socialdemokraterna vill trumma in under valrörelsen, herr talman – att vår sida skulle vara nöjd. Vi är inte nöjda, utan vi vill väldigt mycket mer. Vi vill gå väldigt mycket längre, Liberalerna inkluderat. Men jag är stolt över att vi har tagit de här stegen. Jag är stolt över att vi tar de steg som Socialdemokraterna år efter år har misslyckats med att ta.

Herr talman! Jag undrar ju om man som socialdemokrat är nöjd med de år man själv haft i regering, då man har kört Sverige i botten på en massa olika sätt och misslyckats med att återreglera skolan. Man har misslyckats med att ta friskolesektorn i nacken och se till att pengarna går till eleverna. Vi gör nu detta. Vi tar steg framåt. Vill jag gå lite längre i en massa olika frågor? Ja, gärna! Men vi *gör* ju någonting. Vi får saker gjorda. Vi genomför den största reformeringen av svensk skola på decennier.

Det är skillnaden mellan liberaler och socialdemokrater i Utbildningsdepartementet: Vi får saker gjorda medan Socialdemokraterna inte har särskilt mycket att titta tillbaka på och vara stolta över. Offentlighetsprincipen är en sådan sak, som är väldigt viktig.
(Applåder)

Anf. 10 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Herr talman! Risken är kanske att debatten går runt, runt i samma spår, och det blir ju tråkigt för både oss och lyssnarna.

Jag blir väldigt nyfiken när Joar Forssell säger att Tidösidan vill gå mycket längre, herr talman. Jag ska fatta mig kort: Vad kul och bra! Hur mycket längre vill ni gå, Joar Forssell? Ni har haft fyra år på er. Vilka saker är det som ni tillsammans inte har kommit fram med under de här fyra åren? Det gäller till exempel offentlighetsprincipen i hela skolan.

Anf. 11 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman och ledamoten! Det är väldigt enkelt att svara på den frågan. Vi har presenterat en massa saker som vi vill göra. Det finns saker som vi fortfarande debatterar i utskottet och som är på väg fram till riksdagens bord, och det finns saker som vi ska utreda och saker som vi vill utreda.

Vi fortsätter ju reformeringen av skolan. Det innebär att vi går längre i ambitionen att återreglera skolan och se till att skolan återigen blir ett kunskapstempel och inte ett forum för allmänt flum. Vi ser till att minska möjligheten att ta ut vinster på bekostnad av kvaliteten, vilket vi gör genom att reglera upp kvaliteten. Den som följer svensk skolpolitik vet detta, herr talman, och jag vill drista mig till att säga att jag tror att även ledamoten framför mig känner till det. Det kan inte vara någon hemlighet.

Tidigare i debatten diskuterades det att vi inte vet hur lagen kommer att falla ut. Men det är också en sak som ledamoten nog känner till: Om det visar sig att lagen inte är tillräcklig för att vi ska uppnå de mål som vi vill uppnå – det vill säga att offentlighetsprincipen ska gälla på en principiell nivå i hela den svenska skolan, inklusive i friskolorna – kommer vi väl att få återkomma med ny lagstiftning. Det är så lagstiftningsprocessen funkar.

Det är lite tramsigt att vara politiker i Sveriges riksdag och inte erkänna att alla lagstiftningsprocesser funkar så, herr talman. Man går fram med en lag, och sedan får man se exakt hur den faller ut. Därefter går man tillbaka, utreder, justerar och går fram med någonting nytt. Politik är ju inte ett lopp där man kommer i mål, utan politik är hela tiden en process där vi behöver skruva ytterligare eller ändra någonting för att uppnå de mål vi har.

I det här fallet är målen att offentlighetsprincipen ska gälla i svensk skola, att eleverna genom sin undervisning ska få del av de pengar som vi tar från människors skattemedel, att det ska vara god kvalitet och så vidare. Det fortsätter vi att ha mycket höga ambitioner för.

Anf. 12 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar utskottsordföranden för svaret. Det kan ju vara så att ledamoten tycker att det är tramsigt att jag inte har koll på lagstiftningsprocessen. Ledamoten vet dock att jag har det; vi sitter nämligen på samma utskottsmöten. Det gör också att jag förvånas över hur många ord man kan använda för att säga att man inte hade något mer att komma med. Allt är ju redan offentliggjort.

Jag var nyfiken, för jag trodde genuint att det fanns någonting mer som man var överens om och som skulle stoppa marknadsskolan – något som skulle se till att den här lagstiftningen faktiskt blev en offentlighetslagstiftning fullt ut, på lika villkor, för alla skolor, oavsett om de är offentliga eller privata. Men det var bara väldigt många ord för att säga att det inte finns något mer som man är överens om, herr talman.

Anf. 13 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Då tar vi det en gång till.

Vi har alltså drivit igenom i svensk politik – och riksdagen kommer att rösta för – en offentlighetsprincip i friskolor. Någon sådan har inte gällt tidigare, och det har varit ett problem. Nu driver vi igenom det. Det handlar

om att medier, anställda, elevernas föräldrar och allmänheten ska få insyn även i friskolor.

Detta har Miljöpartiet misslyckats med i regeringsställning. Det har Socialdemokraterna misslyckats med i regeringsställning. Det har Vänsterpartiet misslyckats med när man har varit ett stödparti till regeringen – man har gudskelov inte suttit i regeringen. Nu blir det dock verklighet, herr talman. Nu genomför vi den största reformeringen av svensk skola på decennier, och det inkluderar friskoleväsendet.

Det inkluderar en återreglering av svensk skola, där kommunaliseringen, friskolesystemet och så vidare har gjort att vi har alldeles för lite reglering. Vi har för lite garantier för en hög kvalitet i hela skolan i hela landet, oavsett vem som är huvudman. Detta är en återreglering på punkt efter punkt, och vi har många punkter kvar. Det tror jag också att ledamoten egentligen känner till.

Offentlighetsprincipen är en sådan sak. Låt mig upprepa följande: Det finns alltså inget undantag för olika typer av friskolor, utan alla friskolor omfattas på samma sätt i den här lagstiftningen. Men det verkar råda någon form av missförstånd på vänsterkanten gällande att vissa friskolor skulle komma undan och andra inte skulle göra det. Man kommer inte undan, herr talman. Nu blir det en offentlighetsprincip.

Detta är jag stolt över. Det betyder dock inte att jag är nöjd och färdig med att renovera svensk skola och friskoleväsendet.
(Applåder)

Anf. 14 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Herr talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till reservationerna 2 och 4.

Det här betänkandet handlar i grunden om en mycket enkel princip: Den som tar emot skattemedel för att bedriva skola ska tåla insyn och öppenhet. Skolan är inte vilken verksamhet som helst. Det handlar om våra barns framtid. Det handlar om trygghet, stödinsatser, elevhälsa och betyg – och om hur våra gemensamma resurser används. Att bedriva skola är i den meningen en offentlig förvaltningsuppgift, och det gäller oavsett om huvudmannen är kommunal eller fristående.

Därför är det i grunden bra att offentlighetsprincipen nu föreslås införas hos enskilda huvudmän. Det är ett steg i rätt riktning. Det är dock inte tillräckligt, herr talman, för regeringen tar ett steg framåt men stannar halvvägs. Man säger sig vilja ha öppenhet men bygger samtidigt in undantag. Man säger sig vilja stärka insynen men accepterar att centrala delar fortsättningsvis kommer att kunna undanhållas. Man säger sig vilja ta ansvar för skolan men vågar inte fullt ut göra upp med marknadsskolans logik.

Detta är högerens skolpolitik i koncentrat: Man erkänner problemet i rubriken men skyddar marknadsskolan i paragraferna.

För det första är den här propositionen alldeles för generös när det gäller lättnadsregler. Regeringen föreslår att lättnadsreglerna för hantering och bevarande av handlingar ska gälla huvudmän med högst 450 barn inom grundskolan. När det gäller huvudmän som enbart bedriver förskoleverksamhet får det vara högst 100 barn.

Herr talman! Om man har 450 barn och elever har man inte någon liten verksamhet eller byskoleverksamhet, som vi har talat om tidigare i debatten. Det kan handla om flera skolor och många anställda. Stora offentliga

resurser används, och varje dag fattas många beslut som påverkar barns och elevers framtid.

Vi socialdemokrater har därför varit tydliga med att vi anser att offentlighetsprincipen måste omfatta samtliga huvudmän i skolväsendet utan att generösa undantag och lättnader införs. Det gäller framför allt medelstora skolor, som har mellan 100 och 450 elever.

I regeringens proposition kan vi se att upp till 86 procent av de fristående skolorna och förskolorna kommer att vara föremål för lättnadsregler. Det är inte rimligt att kommunala skolor ska erbjuda full insyn medan fristående aktörer med hundratals elever ska få lättnader. Om en huvudman är tillräckligt stor för att bedriva skattefinansierad skolverksamhet för hundratals barn måste den också vara tillräckligt stor för att tåla den demokratiska granskningen.

Här går en tydlig skiljelinje. Högern talar gärna om ordning och reda i skolan och kontroll över skattepengar, men när det gäller kontroll över skattemedel som går till fristående skolor blir det plötsligt väldigt försiktigt. Då ska det göras undantag och mildras.

För det andra, herr talman, kommer affärshemligheter även i fortsättningen att väga tungt i den här verksamheten. Som offentlighetsprincipen ser ut nu kommer den inte att vara tillräcklig. När det gäller centrala uppgifter om friskolornas ekonomi kommer man i fortsättningen att hänvisa till aktiebolagslagen och till att det rör sig om drifts- och affärshemligheter.

I vår motion pekar vi på att affärs- och driftsförhållanden i stor utsträckning kommer att kunna hållas hemliga. Det innebär att centrala frågor om hur man använder gemensamma resurser, som borde gå till barn och elever, inte kommer att kunna granskas fullt ut av allmänhet, föräldrar eller journalister. I praktiken innebär det att vi inte kan vara säkra på att barnen får en så bra utbildning som de har rätt till – bolagens intressen kanske väger tyngre.

Detta är inte bara en teknikalitet, utan det handlar om själva kärnan i skoldebatten. Hur används skolpengen? Hur flyttas resurser mellan skolor? Hur uppstår vinster? Hur mycket av pengarna går till undervisning, elevhälsa och stöd, och hur mycket försvinner in i andra koncernstrukturer? Sådant måste vi kunna granska.

Utan verklig tillsyn i ekonomin blir det svårt att följa skattemedlen. Utan insyn i resursfördelningen blir det svårt att se om pengarna går dit där behoven är som störst. Utan öppenhet kring centrala ekonomiska förhållanden blir offentlighetsprincipen en fasad.

Socialdemokraterna menar att vi måste tillämpa offentlighetsprincipen fullt ut, utan undantag för affärshemligheter. Det är en självklarhet att skolans pengar ska gå till fler lärare, bättre stöd, tryggare klassrum och likvärdigare utbildning. Skolans pengar får inte gömmas bakom affärshemligheter, koncernupplägg och sekretessbelagda kalkyler.

För det tredje, herr talman, vill jag prata lite om komvux. Komvux lämnas helt utanför den proposition som vi nu debatterar. Vi vet att även vuxenutbildningen finansieras av offentliga medel och att den är en viktig del av utbildningssystemet. Vi vet att vuxenutbildningen handlar om människors framtid – om möjligheten att läsa in behörigheter, ställa om mitt i livet, byta bana och få en ny chans. Fristående anordnare i komvux måste också omfattas av offentlighetsprincipen. Det är svårt att se varför princi-

pen om öppenhet ska sluta att gälla efter gymnasieskolan i stället för att fortsätta på komvux.

Om offentliga medel används för utbildningsverksamhet som påverkar människors framtid, och om utbildningens kvalitet är avgörande för individen och samhället, måste insynen vara god. Då duger det inte att säga att kommunen fortfarande har huvudmannaskapet och att det räcker så. För vuxna som studerar och möter utbildningen i vardagen, för lärare som jobbar, för journalister som vill granska eller för skattebetalare som vill veta vad pengarna går till spelar det ingen roll hur avtalskedjan är konstruerad – vi måste kunna följa pengarna i alla fall.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att det här betänkandet visar på en tydlig politisk skiljelinje. Vi socialdemokrater välkomnar att offentlighetsprincipen införs, men vi tänker inte låtsas att förslaget är tillräckligt. Lättnadsreglerna är alltför generösa, affärshemligheter kommer även fortsättningsvis att tillåtas väga tungt och komvux kommer fortsatt att lämnas helt utanför.

Det är inte att fullt ut ta tillbaka kontrollen över skolan, utan det är att ta ett steg men sedan stanna när marknadsintressena börjar protestera alltför högljutt. Den svenska skolan behöver därför en annan riktning. Den behöver mer öppenhet, inte fler kryphål. Den behöver mer ansvar och mer demokratisk kontroll. Den behöver inte fler undantag för aktörer som använder våra gemensamma skattemedel.

Den enkla frågan är på vems sida man står i skoldebatten. Står man på elevernas, lärarnas och skattebetalarnas sida, eller står man på den sida som fortfarande vill tillåta delar av skolan att gömma sig bakom affärshemligheter och undantag?

Herr talman! Skolan ska inte styras av marknadslogik. Den ska styras av demokrati, ansvar och rätten till likvärdig utbildning.
(Applåder)

Anf. 15 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Niklas Sigvardsson för anförandet.

Jag skulle vilja få förtydligat vad ledamoten menade med att offentlighetsprincipen ska tillämpas fullt ut och att nuvarande förslag skyddar affärshemligheter. Skulle ledamoten vilja redogöra för hur han resonerar? Jag förstår inte riktigt hur detta hänger ihop.

Anf. 16 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Patrick Reslow, för frågan!

Det här är ganska väsentligt. Om man läser propositionen och lagförslagen avseende undantag när det gäller sekretessen för affärshemligheter ser man att det fortfarande finns ganska mycket i driften av en skola som inte omfattas av de undantag som görs i sekretesslagstiftningen. Det är så logiken ser ut när vi öppnar upp det. Vad är det som inte ska omfattas av sekretess? Det är så lagen är uppbyggd.

Vi socialdemokrater tycker att man på ett bättre sätt måste kunna följa friskolornas avvägningar när det gäller rekrytering av elever. Delar finns med i förslaget, men förslaget tar inte fullt ut upp hur rekryteringsarbetet funkar och att elever rekryteras till skolor. Hur konstruerar man skolverksamheten? Hur använder man pengarna? Var i systemet uppstår vinsten? Det är en ganska tydlig del.

Prot. 2025/26:122
21 maj

*Offentlighetsprincipen
med lättnadsregler för
enskilda mindre huvud-
män i skolväsendet*

Vi socialdemokrater tycker inte att vinstintresset ska väga tungt i skolväsendet. Vi tycker inte att marknadens logik är bra för svensk skola. Fokus ska ligga på elever och lärare och på att människor har rätt till utbildning. Därför tycker vi inte att man ska kunna klassa saker som affärshemligheter i skolverksamhet.

Anf. 17 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Socialdemokraterna inte ens kan lagen. De vet inte ens vad offentlighetsprincipen omfattar. Det är ju inte så att undantagen står i det här förslaget. Undantagen finns redan i den offentlighetsprincip som Socialdemokraterna vill genomföra fullt ut. Om man genomförde offentlighetsprincipen fullt ut, utan de undantag som vi vill göra, skulle det enligt gällande lagstiftning inte finnas något utrymme alls för undantag för affärshemligheter, eftersom 19 kap. offentlighets- och sekretesslagen skulle gälla fullt ut. Socialdemokraterna har inte förstått lagstiftningen.

De undantag som nu görs gäller att man ska vara skyldig att rapportera underlag för mottagande och urval av barn och elever, anställningar, löner, antal barn och elever, sammansättning av barn- och elevgrupper, betyg och andra resultat, lärartäthet och personalomsättning samt enskilda barn, elever och vårdnadshavare utöver detta. Om Socialdemokraterna genomför offentlighetsprincipen fullt ut kommer dessa undantag inte att finnas, utan då är det sekretessen i 19:e kapitlet som gäller.

Budskapet från Socialdemokraterna är att vi ska skydda precis alla uppgifter som finns – allt ska omfattas av 19:e kapitlet. Jag får inte det här att hänga ihop. Den enda slutsats man kan dra är att Socialdemokraterna inte har tänkt rätt utan i stället har tänkt fel.

Vi gör inga undantag för affärshemligheter. De finns redan i offentlighetslagstiftningen. Det förslag vi lägger fram innebär lättnader i sekretessen som omfattar just de saker som jag nämnde. Om man inte har de undantagen är det sekretess fullt ut, som Socialdemokraterna uppenbarligen vill ha det.

(Applåder)

Anf. 18 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror att de allra flesta som följer den här debatten förstår. Vi socialdemokrater vill göra upp med marknadsskolan. Det betyder att uppgifter som man har för att bedriva skolverksamhet ska vara öppna för granskning. Jag tror att det är precis detta vi pratar om här.

Nu försöker Patrick Reslow märka ord och dribbla med olika ord.

Det här handlar om att vi socialdemokrater tycker att fler delar av friskolornas verksamhet ska vara öppna för demokratisk insyn, inte att det ska inskränkas ytterligare. Vi vill att mer ska vara öppet så att skattebetalarna kan granska skolan och se att de pengar som avsatts gemensamt för skola och utbildning går till barnen, till lärarna så att de kan ge bra utbildning, till elevhälsan och till all annan viktig personal i skolan. Jag tror att det är ganska tydligt för dem som tittar på debatten att detta är vad vi socialdemokrater vill.

(Applåder)

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Insyn i verksamheter är viktigt, framför allt när det handlar om skattepengar. Det är ingen här som inte vill ha någon insyn alls. Detta har vi varit ganska överens om, även om vägarna dit har varit lite olika. Det finns heller ingen aktör som vill vara fri från insyn; till och med fristående aktörer har sagt att de vill ha och är öppna för insyn.

Problemet uppstod 2020 när Statistiska centralbyrån och Kammarrätten i Stockholm begränsade möjligheten till insyn. Då sekretessbelades ganska många uppgifter, bland annat om skolors betyg, elevsammansättning och annat som gjorde att man kunde jämföra skolor med varandra.

Det här var inte bra. Att kunna jämföra skolor är nämligen en viktig förutsättning för att elever och föräldrar ska kunna göra rationella och bra val inför skolvalet, och när man inte har insyn försvåras detta. Därför ville vi ha en lösning, och detta diskuterades ganska mycket under förra mandatperioden.

År 2022, tror jag att det var, kom ett utskottsinitiativ om att offentlighetsprincipen skulle införas rakt upp och ned. Vi var dock en majoritet som sa nej eftersom vi såg vissa problem, bland annat i förhållande till aktiebolagslagen och EU-rätten och när det gällde hur mindre aktörer skulle drabbas av en sådan lösning. Därför röstades förslaget ned. Vi hade alla lite olika ingångsvärden till varför, men summa summarum röstade vi nej.

Detta visade också på den bristande förmåga socialdemokratiska regeringar alltid har att bygga majoriteter genom att jämka fram något som är bra. I stället skulle offentlighetsprincipen bara införas rakt upp och ned.

Efter valet blev det maktskifte, med de tre regeringspartierna och Sverigedemokraterna som samarbetsparti. Vi startade ganska direkt med att säga att utredningen skulle fortsätta men att Skolinformationsutredningens uppdrag skulle fördjupas och breddas. Det innebar bland annat att utredningen skulle titta på en insynsprincip som skulle kunna vara vägledande för de fristående aktörerna.

Det är ingen hemlighet att vi sverigedemokrater förordade en insynslag, för vi tyckte att det bästa vore att katalogisera exakt vilka uppgifter som skulle lämnas ut. Då skulle man slippa alla juridiska problem och liknande som kunde uppstå.

Problemet var bara att när utredningen kom var förslaget till insynslag ganska omfattande. Man skulle behöva bygga upp en ny enhet på Skolverket som skulle ta över statistikuppgifterna, och med tanke på Skolverkets alla andra uppgifter var vi inte så förtjusta i den idén utan såg genast problem. Skillnaderna mellan detta lagförslag och offentlighetsprincipen var också små. Som brukligt i Tidösamarbetet landade vi därför i konsensus om vad som var bäst, och då blev det offentlighetsprincipen, dock med vissa lättnader för mindre aktörer.

Varför gör vi då lättnader för mindre aktörer? Jo, för att de till skillnad från kommunerna inte har någon stor apparat bakom sig som kan hjälpa dem med det juridiska, med att lämna ut handlingar, med att hålla ordning på arkiven och liknande. En skola med 100 elever kan sägas vara relativt stor, men jämfört med en liten kommun är den ändå liten, vilket min kollega mycket riktigt sa. Därför är det viktigt att värna de mindre aktörerna så att de inte slås ut. Vänstersidans stora ambition är dock att slå ut de fristående skolorna, och då är man förstås inte intresserad av att skydda dem.

*Offentlighetsprincipen
med lättnadsregler för
enskilda mindre huvud-
män i skolväsendet*

Precis som min kollega från Liberalerna sa inför vi nu offentlighetsprincipen, men med vissa lätttnader. Det är alltså inget här som ingår som annars inte skulle ingå eller något som inte ingår som annars skulle ingå, utan det är offentlighetsprincipen. Men det finns lätttnader för skolenheter och gemensamma förskole- och skolenheter med färre än 450 barn och färre än 100 barn om det bara är förskola. Om det är en hel koncern som driver skolverksamhet ska det totala antalet barn vara under 450 respektive 100 barn.

Det handlar om lätttnader vid själva utlämnandet. När en handling begärs ut ska det enligt dagens offentlighets- och sekretesslagstiftning ske skyndsamt. Det kan ske på studs eller ta någon dag, men hanteringen ska vara skyndsam. Lätttnaderna består i att hanteringen inte behöver vara lika skyndsam, utan det kan få ta upp till en vecka från begäran till utlämnande. Det beror dock på vilken typ av handling det är och hur lätt det är att få fram den. Det görs också undantag för bland annat sommarlov eftersom de flesta fristående aktörer inte har verksamhet på sommaren, till skillnad från en kommun, där man faktiskt har sin organisation även under sommaren. Det är också lätttnader i arkivreglerna.

Det görs även undantag för samtliga fristående enheter under två år. Sedan gäller allt för alla. Syftet med undantaget är att man ska kunna förbereda sig på det som väntar framöver och inte hasta igenom det. Vi ser också att en fördel med att hinna förbereda sig är att man kan undvika många juridiska konflikter kring detta. Dessutom hinner alla som begär ut handlingar också anpassa sig till det nya.

Så till frågan där jag tycker att Socialdemokraterna är ute på hal is. I reservationen säger de att offentlighetsprincipen ska införas fullt ut, och de gånger frågan har varit uppe i utskottet har det alltid varit hela offentlighetsprincipen som ska införas. Problemet är att här ingår sekretess för affärshemligheter. För en privat aktör som bedriver skolverksamhet kan det finnas andra aktörer som är intresserade av dess strategier och marknadsföring, och det är till nackdel för den förstnämnda aktören om denna måste lämna ut dessa uppgifter. Detta är inget konstigt, och så är hela offentlighets- och sekretesslagstiftningen uppbyggd. Jag har då aldrig hört någon socialdemokrat klaga på detta när det gäller kommunala bolag. Där är det helt okej att man har detta skydd, och i dessa fall finns det inget krav på total öppenhet. Men när det gäller just skolverksamhet kräver Socialdemokraterna det. Varför? Jo, för att Socialdemokraterna inte vill ha fristående skolor. De kommer att neka till detta, men så är det.

Underlag och urval i avslutade ärenden, uppgifter om anställning och lön, uppgifter om antal barn och elever, uppgifter om sammansättning av barn- och elevgrupper, uppgifter om betyg och andra resultat är vad undantagen vi genomför innebär. Det här säger Socialdemokraterna nej till på grund av frågan om affärshemligheterna. Men vi tycker att det är viktigt att dessa uppgifter kommer fram, och det finns inga fristående enheter som säger att det skulle vara bra att dölja dem. Jag är därför väldigt förvånad över Socialdemokraternas ställningstagande i detta fall.

(Applåder)

Anf. 20 ISABELL MIXTER (V) replik:

Herr talman! Jag har en ganska kort fråga till ledamoten. Han sa att det är rimligt att det finns lättnader för mindre, fristående skolenheter eftersom de inte har samma administrativa muskler som de kommunala skolorna.

Jag vill fråga ledamoten varför Sverigedemokraterna är emot att införa en differentierad skolpeng så att de kommunala skolorna får betalt för det uppdrag som de har men som de fristående skolorna inte har i dag. Ledamoten erkände ju att kommunerna uppenbarligen har högre kostnader. Varför ska de då inte kompenseras för det?

Anf. 21 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Att läsa var en av de saker som jag fick lära mig när jag gick i skolan. Om man läser ser man att det står Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU20 *Offentlighetsprincipen med lättnadsregler för enskilda mindre huvudmän i skolväsendet*. Jag vet inte hur Vänsterpartiets ledamot kan få det att låta som något annat.

Den fråga som ställdes handlar absolut inte om offentlighetsprincipen, så jag undrar om ledamoten har en fråga som avser dagens ärende. Annars får ledamoten vänta tills vi behandlar det ärende som frågan avsåg.

Anf. 22 ISABELL MIXTER (V) replik:

Herr talman! Jag betackar mig för anklagelser om att jag skulle vara analfabet. Jag har mycket goda läskunskaper.

Det jag refererar till, herr talman, är det som Reslow sa i sitt anförande i talarstolen här inne: att det är rimligt att det finns lättnader i offentlighetsprincipen för mindre, fristående huvudmän då de inte har samma administrativa personal att tillgå som kommunerna. Det innebär ju att kommunerna har en större kostnad för överbyggnad för skolväsendet.

Jag vill därför fråga ledamoten Reslow: Varför är det då inte rimligt att kommunerna får en större compensation för sitt uppdrag jämfört med de fristående skolorna? Jag kan faktiskt inte förstå, herr talman, hur ledamoten kan anse att det inte hör hemma i den här diskussionen.

Anf. 23 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Om frågeställningen hade handlat om överbyggnad och liknande eller om administration hade det varit en sak som är kopplad till offentlighetsprincipen, men nu är det en annan typ av frågeställning som förs fram. Den handlar om skolpengen, och skolpengen diskuterar vi inte här i dag. I dag diskuterar vi offentlighetsprincipen.

Det jag sa var att kommunerna har en mycket större apparat för att hantera exempelvis allmänna handlingar än vad en fristående enhet har. De har mycket större muskler för att göra det, och därför krävs lättnader.

Jag förstår att Isabell Mixter är ivrig att få ta del av vad Tidöpartierna tycker, eftersom vi har en så bra politik, och att hon inte kan vänta på debatterna om andra ärenden. Men Isabell Mixter får hållas på halster och vänta och se vad det blir. Jag är säker på att hon blir jättenöjd med de förslag som kommer.

(Applåder)

Anf. 24 ISABELL MIXTER (V):

Herr talman! Regeringen har gjort ett stort nummer av att man ska helrenovera friskolesystemet. Det jag ser är dock ingen helrenovering utan snarare ett fall för *Fuskbyggarna*. Man har stagat upp det fallfärdiga huset med lite silvertejp och säger nöjt till svenska folket: Så där ja, titta vad fint det blev! Samtidigt rasar det ihop i en hög framför ögonen på oss.

Aktiebolagsskolorna kommer även efter denna mandatperiod att kunna skratta hela vägen till banken. De kommer att kunna fortsätta att plocka ut stora vinster trots att en överväldigande majoritet av svenska folket och likaså lärarkåren tycker att det är fel.

Herr talman! Det betänkande vi debatterar handlar om att införa en offentlighetsprincip för friskolorna. Att man tidigare inte har haft någon insyn över huvud taget i vad svensk friskolesektor bedriver för verksamhet är absurt.

Det är en offentlig uppgift att se till att alla elever får en god utbildning. Skolorna i Sverige finansieras av offentliga medel, och ändå har kommunerna ingen möjlighet att granska friskolornas verksamhet. Tvärtom får de betala ut skolpeng utan att någon behöver svara på vilken verksamhet som bedrivs. Skolinspektionen fick till exempel leta efter ägarna till Engelska Skolan i åtta månader innan de till slut fick svar på vilka ägarna till en av Sveriges största friskolekoncerner var.

Hur stora vinster aktiebolagen har är höljt i dunkel. Vad barnen faktiskt lär sig vet vi inte, men många som arbetar i den högre utbildningen, till exempel på universitet, vittnar om att kvaliteten på kunskaperna hos dem som har gått i friskolor är väldigt låg.

Vänsterpartiet har länge efterfrågat en offentlighetsprincip för friskolorna. Så sent som 2024 röstade Tidöpartierna här i kammaren nej till att införa det, även Liberalerna. Det är inte det enda förslaget där Tidöpartierna drar benen efter sig eller inte är överens. Viljan att hålla skololigarkerna om ryggen är sannerligen stark.

Fram till nu har vi heller inte fått veta vilka elever som står i kö till friskolorna eller hur friskolorna "väljer ut" vilka elever som får plats där. Jag har till exempel fått ett antal vittnesmål från föräldrar som säger att friskolor inte tar emot deras barn utan säger: På vår skola har vi inga barn med diagnoser. De har alltså nekat elever att läsa på deras skolor, trots att friskolor har samma skyldighet som kommunala skolor att göra anpassningar så att det fungerar för alla elever. Vi vet också att det finns friskolor som hänvisar elever tillbaka till den kommunala skolan därför att det är för krångligt för friskolorna att ha elever med särskilda behov.

Nu har vi äntligen ett förslag om offentlighetsprincipen på bordet. Det är bra och välkommet, men det är alldeles för stora undantag i regeringens förslag till offentlighetsprincip. Skolhuvudmän med färre än 450 elever behöver inte lämna ut handlingar på samma sätt som de större. Runt 80 procent av huvudmännen i grundskolan kommer att omfattas av undantagen.

Förskolor med under 100 barn får undantag. Möjligen kommer några av dem att räknas in i koncerner och därmed omfattas av reglerna, men det kommer inte att göra någon större skillnad. Enligt regeringens egna beräkningar kommer omkring 70 procent av de huvudmän som driver skola eller förskola att få lättnader i kraven på att tillämpa offentlighetsprincipen.

Att det finns en offentlighetsprincip och möjlighet att få ut information om vad friskolorna gör är en grundförutsättning för insyn. Det är ett minimum på demokrati och borde vara en självklarhet för offentligt finansierad verksamhet.

Herr talman! Vi har sett otaliga avarter som borde ha varit synliga för allmänheten men som har blivit det först när medierna lyckats göra gräv, till exempel ett hästgymnasium som drivs utan hästar och friskolor som bedriver undervisning utan kemi- och slöjdsalar. En skola hade två och en halv mil till idrottshallen och gav således inte eleverna den undervisningstid de hade rätt till, och ändå fick alla elever A i idrott.

En offentlighetsprincip är avgörande för att det ska bli lättare att granska friskolornas verksamhet. Det handlar om något viktigt, nämligen trygghet för eleverna. *Uppdrag granskning*s program *Tyst i klassen*, som visade att Engelska Skolan försökt tysta ned övergrepp mot elever för att skydda skolans rykte, är ett av de värsta exemplen på vilka uttryck det kan ta sig när man inte får insyn i verksamheter.

Kring detta har också polisen uttalat sig och sagt att bristen på lagstiftning om en offentlighetsprincip gör att de inte har samma möjlighet att larma skolan när en person är misstänkt för brott som de hade haft i en kommunal skola. Där välkomnar jag verkligen att det blir en förändring.

Herr talman! Det finns nu en mycket stor risk för att många uppgifter inom friskolorna kommer att betraktas som affärs- och företagshemligheter och att de kommer att sekretessbeläggas och därmed inte lämnas ut för allmänhetens granskning. Det leder alltså till att det fortfarande inte kommer att gå att få ut uppgifter om vad friskolebolagen gör med svenska skattepengar, till exempel som när Tellusgruppens förskola startar nanny-verksamhet för att Stockholms innerstadsmammor ska få äta brunch i lugn och ro. Det är inte direkt det som svenska skattepengar är tänkta att användas till.

Enligt svensk kommunallag ska kommunala skattepengar gå till kommunala angelägenheter som kommer medborgarna till gagn och inte till privata lyxbilar eller förvärv utomlands, något som friskoleägarna håller på med.

Det här är den allvarligaste bristen i regeringens proposition: att affärshemligheter kommer att stå över rätten till insyn. Det kan vi inte acceptera. Svenska folket förtjänar att veta vad deras skattepengar går till, och man måste sluta hålla friskolebolagen om ryggen.

Komvux kommer inte att omfattas av den nya offentlighetslagstiftningen, vilket är ett stort misstag från regeringen. Komvux är en av de verksamheter som har väldigt många vinstdrivande bolag, som också många gånger levererar väldigt låg kvalitet. Här skulle verkligen offentlig insyn behövas.

Herr talman! Det är uppenbart att regeringen inte har lyckats med sin helrenovering av friskolesystemet. Vi behöver ett regeringsskifte för att få ordning på detta.

Vänsterpartiet ser att det som krävs är att avskaffa marknadsskolan. Aktiebolag och skola går inte ihop, för aktiebolagens huvudsyfte är och kommer alltid att vara att göra vinst. Så länge aktiebolagen finns i skolans värld kommer skolresultaten att fortsätta sjunka. Pengar kommer att fort-

sätta försvinna från elever och lärare och gå ned i aktieägarnas fickor, och skattebetalarna blir lurade på sina skattepengar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 25 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Herr talman! Sverige tar i dag ett historiskt steg. Offentlighetsprincipen införs hos alla skolhuvudmän, kommunala liksom fristående, från och med den 1 januari 2027.

Elever och deras föräldrar har rätt till insyn i skolans verksamhet, och de har samma rätt till insyn oavsett vilken skola deras barn går i. Den orättvisa som hittills har gällt gör vi nu upp med. Information som i dag är offentlig i kommunala skolor – det kan röra antalet barn och elever, intresseanmälningar, gruppsammansättning, betyg och andra resultat, lärartäthet och personalomsättning – blir nu offentlig också hos enskilda huvudmän.

Det här är en reform som vänsterregeringar har pratat om i decennier, men som man alltså inte har lyckats leverera. Nu är det en borgerlig regering som levererar. Jag tänkte ta tillfället i akt att reda ut några av de missförstånd och felaktigheter som har förekommit här i debatten, för det är faktiskt en hel del.

Först tänkte jag säga något om det här med komvux på entreprenad. Oppositionen vill att offentlighetsprincipen ska omfatta även komvux på entreprenad. Men kommunen är alltså redan i dag huvudman för all undervisning, även den som läggs på entreprenad. Det innebär att denna insyn finns redan i dag, hos kommunen. Det är alltså redan nu fullt möjligt för en kommun att ställa krav på de aktörer man väljer att anlita eller upphandla inom ramen för entreprenadupphandling av komvux. Möjligheten finns alltså redan!

Min fråga tillbaka till Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet är därför enkel. I dag finns det mycket verksamhet som finansieras med offentliga medel utan att omfattas av offentlighetsprincipen. När miljöbolaget Skanska bygger en skola med skattepengar – ska den verksamhet som Skanska bedriver då omfattas av offentlighetsprincipen? Ska företaget som skriver läroböcker och dess verksamhet omfattas av offentlighetsprincipen? Jag tänker på lokalvården i kommunhuset och vägbyggena – var drar ni linjen någonstans? Det skulle jag vara väldigt intresserad av att höra.

För oss i Moderaterna finns det en principiell skillnad när det gäller huvudmannaskap och att säkerställa att man helt enkelt får tillgång till den information man behöver.

En annan invändning som har uppkommit i debatten gäller att det har funnits en borgerlig majoritet här i riksdagen även tidigare. Just detta visar vår poäng, nämligen att det krävs en borgerlig majoritet för att göra något åt det här. Vänstern har haft regeringsmakten under – om ni frågar mig – alltför många år under 2000-talet. Man har haft väldigt många tillfällen att göra något åt detta. Man har lovat och lovat, men inte levererat. Det är betydligt svårare, mina vänner, att genomföra reformer än att stå här i kammaren och lova saker utan att ha täckning för dem. Den här regeringen genomför reformer och får nu saker gjorda.

Vi får också höra här i debatten att det finns kryphål i lagstiftningen. Även det skulle jag vilja passa på att bemöta.

Jag tycker att det är glädjande att Vänsterpartiet och Socialdemokraterna står bakom regeringens linje om transparens. Regeringen presenterade just, i förra veckan, ett förslag om ekonomisk enhetsredovisning för fristående aktörer.

Detta är en reform som på riktigt ökar genomlysningen av hur skatte-kronor används. Skillnaden är att vi från Moderaternas sida vill införa denna typ av enhetsredovisning också för kommunala verksamheter, för vi vill att skolor ska behandlas lika. Vi vet att alltför mycket pengar försvinner från skolan i den kommunala verksamheten, och vi vill ta reda på var de pengarna hamnar.

Om Vänstern menar allvar med öppna böcker hoppas jag att man också stöder vårt förslag fullt ut. Då kan vi uppnå en transparens inom hela skolväsendet och inte bara i de fristående skolorna.

Herr talman! Det sista område jag tänkte nämna rör diskussionen om att det är alltför stora skolor som nu får lättnadsregler. Oppositionen påstår att gränsen på 450 elever släpper igenom alltför stora aktörer. Även detta är en helt felaktig bild. Vi talar här om småskalig verksamhet med en till två skolenheter. Det handlar om föräldrakooperativ, Montessoriskolor, byskolor och små profilskolor.

Bland dessa huvudmän finns också aktörer och huvudmän som driver små resursskolor fördelade på olika orter. Det är skolor som tar emot elever med särskilda behov och som ofta är den enda fungerande lösningen för familjer i en utsatt situation.

Min fråga till oppositionen är rak: Vill ni inte att de här resursskolorna ska få finnas? Det blir ju konsekvensen av er linje. Tvingar man en liten huvudman med 50 anställda att bygga upp ett diarium med en arkivfunktion på samma villkor som en hel kommun kommer det att innebära att den behöver lägga ned sin verksamhet.

Låt mig vara tydlig, för här verkar det råda ett missförstånd i debatten. Lättnadsreglerna innebär alltså inte att det är färre dokument som man behöver lämna ut, färre saker som blir offentliga och färre punkter som blir allmän handling. Så är det alltså inte. Det är samma information som blir tillgänglig. Lättnadsreglerna handlar om administrativa anpassningar, alltså om sådant som hur lång tid man har på sig att lämna ut en handling, i vilken utsträckning man behöver bygga upp arkiv och liknande. Lättnadsreglerna handlar om administrativa frågor och inte om frågor om vilken information som blir tillgänglig. Detta gäller för alla på samma sätt.

För att ytterligare stödja de mindre huvudmännen har regeringen avsatt resurser i budgeten till ett införandebidrag. Skolverket inrättar också en rådgivningstjänst för dessa mindre aktörer. Det är så vi genomför en reform på ett genomtänkt och genomarbetat sätt för att stötta de enskilda aktörer som vi värnar.

Avslutningsvis, herr talman: Vi hör här att oppositionen letar problem. Man kämpar hårt för att hitta problem i detta, men man letar där det inte finns några problem och blundar för de problem som faktiskt finns.

Regeringen levererar nu en reform som ökar insynen och som faktiskt går att tillämpa. Den skyddar också de små aktörerna, som vi värnar. Regeringen står på de drygt 400 000 elevernas och deras föräldrars sida – de som har valt en friskola i Sverige.

*Offentlighetsprincipen
med lättnadsregler för
enskilda mindre huvud-
män i skolväsendet*

Jag tycker att det hederliga av vänstersidan i denna kammare vore att ärligt säga att man faktiskt inte vill ha några friskolor i Sverige, för det är innebörden av den politik man bedriver.

Nu inför vi offentlighetsprincipen i hela skolväsendet från och med den 1 januari 2027. Det är en historisk reform, och den genomförs av en borgerlig regering.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 26 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Herr talman! Den här debatten handlar inte om huruvida friskolorna ska finnas eller inte utan om att de borde ha samma villkor som offentligt drivna skolor. Moderaterna försöker skrämmas med att vi vill lägga ned friskolor, att vi inte vill ha dem här. Det rimliga svaret på det är att vi vill att alla som driver skolor ska göra det på ett likvärdigt sätt så att vi på riktigt kan säkerställa att de pengar som avsätts till skolan går till barn och elever, lärare, läromedel och sådant som faktiskt hör skolan till. Det är den viktigaste delen.

Hela vår kritik mot den marknadshysteri som har rått i svensk skola gäller att vi inte kan veta att det system vi just nu har innebär det bästa för våra barn och elever. Det handlar inte om att vi vill stoppa friskolorna, som det skräms med, men vi tycker att de ska jobba på lika villkor. Om en kommun är skyldig att upprätta handlingar och kunna tåla granskning måste detta gälla också en aktör som driver friskolor.

Som jag var inne på i mitt replikskifte med Liberalerna är det även viktigt att påpeka, när vi pratar om skolor och överbyggnad, att en skola med 450 elever är en relativt stor skola. En förskola med 100 barn är en relativt stor förskola. Man kan faktiskt upprätthålla den typen av koll på sina handlingar, och man ska också kunna lämna ut dem inom en rimlig tid. Jag tycker att det är ganska tydligt.

Vi säger inte att skolorna är jättestora. Vi säger: Har man en skola med 450 elever eller en förskola med 100 förskolebarn borde det vara rimligt att man kan lämna ut dessa uppgifter utan de här tydliga lättnadsreglerna.

Frågan när det gäller den moderata logiken blir: Vill man på riktigt att vi i skolans dokument ska kunna se hur saker går till, hur skolan bedrivs och vilka avvägningar som görs? Står Moderaterna helhjärtat upp för principen att allt ska kunna granskas så att vi kan jämföra skolor på riktigt?
(Applåder)

Anf. 27 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Det är precis detta vi genomför med den proposition vi debatterar här i dag. Det är just för att vi moderater vill att friskolor och kommunala skolor ska behandlas på likvärdigt sätt, ha likställda krav och ha lika höga förväntningar på sig som vi nu på område efter område väljer att reformera den svenska skolan. Detta är en del i den stora reformering vi nu genomför, den största på 30 år, just för att vi ser att det här finns många brister som tidigare socialdemokratiska regeringar har blundat för.

Därför kan jag glädja Niklas Sigvardsson med att den moderatledda regeringen nu inför offentlighetsprincipen. Vi har lämnat denna proposition till riksdagen just för att vi vill att alla skolor, kommunala och fristående, ska behandlas lika.

Anf. 28 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Herr talman! Då kan jag som socialdemokrat förvänta mig att Moderaterna kommer att fortsätta driva på för att det verkligen ska vara lika villkor. Utifrån det vi diskuterar just nu kommer det ju fortfarande att finnas utrymme för affärshemligheter, vilket gör att kommunala skolor och fristående aktörer inte behandlas på exakt samma sätt. Det är ganska tydligt både i dagens debatt och i propositionen att det finns delar i det friskolorna gör som fortfarande kommer att ligga under sekretess och inte vara offentliga.

Ledamoten sa att hon är för likvärdiga villkor mellan friskolor och kommunala skolor, så då måste min fundering bli: Kommer Moderaterna att gå vidare med att utöka offentlighetsprincipen så att den faktiskt gäller likvärdigt för både kommunala skolor och friskolor?

Anf. 29 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Jag och Moderaterna står på elevernas sida, på föräldrarnas sida och på lärarnas sida för att på område efter område lyfta den svenska skolan. Därför driver vi nu igenom den största reformeringen av svensk skola på 30 år. Vi genomför nya läroplaner, ny lärarutbildning, nytt betygssystem och nytt stödsystem. På område efter område driver vi nu igenom förändring, och det kommer att göra skillnad på riktigt.

I dag debatterar vi offentlighetsprincipen. Det beror på att vi moderater tillsammans med våra borgerliga kollegor har sett att vi behöver öka insynen i den fristående skolan för att föräldrar, elever och lärare ska kunna bedöma kvaliteten i den verksamheten på ett likvärdigt sätt.

Därför kommer nu, från och med den 1 januari 2027, uppgifter om antalet barn och elever, intresseanmälningar, sammansättning av barn- och elevgrupper, betyg och andra resultat, lärartäthet, personalomsättning och liknande att bli offentlig information. Detta har socialdemokratiska regeringar misslyckats med att leverera i decennier.

Jag förstår att ni är frustrerade och missnöjda här i kammaren, men jag kan glädja Sveriges elever, föräldrar och lärare med att en moderatledd regering nu levererar detta. Det här kommer att bli verklighet den 1 januari, och det är goda nyheter för alla som bryr sig om den svenska skolan.
(Applåder)

Anf. 30 ISABELL MIXTER (V) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja börja där ledamoten avslutade sitt förra replikskifte. Hon sa att Socialdemokraterna tidigare hade misslyckats med att införa en offentlighetsprincip. Då vill jag påminna om det jag sa i ett tidigare replikskifte, nämligen att Tidöpartierna tidigare har röstat nej till detta varje gång det kommit upp.

Så sent som 2024 hade vi en omröstning här i kammaren där röstsiffrorna blev 154 mot 152. Om ett par moderater eller liberaler då hade röstat för en offentlighetsprincip hade vi alltså kunnat ha en sådan betydligt tidigare. Därför är det lite magstarkt att stå här och säga att det nu är regeringen som lyckas med detta.

Ledamoten talade också i sitt anförande om resursskolor och att dessa inte skulle kunna finnas om det inte fanns undantag i offentlighetsprincipen för de mindre enheterna. Jag ställer mig faktiskt lite frågande till varför dessa undantag över huvud taget behövs. Det som finns i lagstiftningen i

dag gällande utlämnande av offentliga handlingar är ju att det ska ske skyndsamt. Det finns ingen exakt angiven tid i lagstiftningen, bara att utlämnandet ska ske så skyndsamt som möjligt. Någonstans måste det finnas en poäng med att regeringen vill införa ett undantag för just de här skolorna.

Jag blir också orolig när ledamoten tar upp just exemplet resursskolor. Detta handlar ju om en elevgrupp som vi vet har väldigt stort behov av stöd och som ska få den allra bästa utbildningen. Om man hänvisar till att just dessa skolor inte ska kunna granskas känner jag mig väldigt orolig.

Varför ska det finnas undantag när det i dagens lagstiftning om utlämnande av offentlig handling bara sägs att det ska ske skyndsamt?

Anf. 31 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Jag svarar jättegärna och med glädje på dessa frågor från Isabell Mixter.

Det var två frågor. Den första rörde en omröstning här i kammaren 2024. Det kan vara svårt för åhörare som inte är så insatta i hur riksdagen fungerar att förstå vad detta handlar om. År 2024 var ju under innevarande mandatperiod, och riksdagen kunde då rikta ett tillkännagivande till regeringen. Detta var dock ett arbete som regeringen redan bedrev och som pågått under mandatperioden. Det tillsattes en omfattande utredning som sedan remitterades. Också Lagrådet tyckte till om lagstiftningen innan den landade här i kammaren.

Att då skicka en påminnelse från den här kammaren till regeringen hade alltså inte förändrat något i sak. Precis som Isabell Mixter och oppositionen vet pågick redan detta arbete från regeringens sida.

Min synpunkt på vänstersidan rörde alla de år då Socialdemokraterna med stöd av Vänsterpartiet själva hade regeringsmakten och själva hade kunnat genomföra detta. Man hade kunnat utreda, remittera, lagrådsremittera och lämna propositioner till denna kammare för att genomföra den här typen av förändringar. Man hade kunnat samla stöd för sina reformer och säkerställa att man hade en majoritet med sig i kammaren. Det misslyckades man alltså med. Detta levererar nu den moderatledda regeringen, och jag förstår att det kan vara lite frustrerande.

Den andra frågan rörde att man skulle vara rädd för att granskas. Då ber jag att återigen få upprepa att detta alltså inte handlar om att någon ska undantas från granskning. Vi inför samma krav på lika villkor. Den information som kommer att tillgängliggöras i och med offentlighetsprincipens införande blir densamma för alla skolor, men för vissa verksamheter inför vi administrativa lättnader. Det tycker vi är viktigt, för vi värnar också de mindre aktörernas möjlighet att fortsätta existera i Skolsverige.

Anf. 32 ISABELL MIXTER (V) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att tala om de mindre aktörerna.

I skolorna i Dorotea kommun går det totalt 261 elever, och i Bjurholms kommun går det totalt 265 elever. Dessa kommuner förväntas göra exakt samma uppgifter som alla andra kommuner. De är skolhuvudmän, precis som alla andra. Om man säger att samma rättigheter ska gälla för alla förstår jag faktiskt inte riktigt vad regeringen talar om. De enda som ska ha undantag är fristående huvudmän med mindre skolor, inte de kommunala huvudmännen.

För mig rimmar detta illa när man talar om att valfrihet och rättigheter ska gälla lika för alla. De mindre, fristående huvudmännen får exakt samma skolpeng som de kommunala skolorna. Varför ska inte de klara av samma uppgifter? Det är för mig en stor fråga.

Det är inte okänt för någon att Moderaterna är de största friskoleför-svararna i kammaren, kanske omsprungna av Sverigedemokraterna. Jag är inte förvånad över att man även i fortsättningen vill skydda aktieägare och dem som äger koncernerna.

Malmqvist talade i sitt inlägg om att det är viktigt att föräldrar, elever och lärare får insyn i skolorna. Men jag känner också att skattebetalarna förtjänar insyn i vad som händer med deras skattepengar. Vi kommer med offentlighetsprincipen fortfarande inte att få reda på hur stora vinster friskolebolagen plockar ut eller vilken typ av verksamhet vinsterna går till. Det kommer fortfarande att vara en gåta, och den skyddar regeringen med all sin kraft.

Anf. 33 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Det finns några rena felaktigheter som jag känner att jag behöver bemöta.

Den första felaktigheten rör skillnaden mellan en liten kommun och en fristående skolhuvudman. Det är klart att det är en helt uppenbar skillnad. Man behöver inte ha varit kommunpolitiker för att också känna till att skolan utgör ungefär 40 procent av en kommuns verksamhet. Sedan har kommunen mycket annan verksamhet, som alltså redan i dag omfattas av offentlighetsprincipen. Det innebär att en liten kommun redan i dag har arkiv och diariefunktioner eftersom hela kommunens verksamhet omfattas av offentlighetsprincipen. Det är skillnaden när man jämför en kommunal huvudman med en fristående huvudman. Det är också därför som vi i förslaget inför en ekonomisk kompensation under en övergångsperiod till de mindre huvudmännen. Vi ser att de kommer att behöva ställa om sin verksamhet, och vi från Moderaternas sida är måna om att de ska kunna fortsätta bedriva sin verksamhet.

Det andra som jag skulle vilja bemöta rör enhetsredovisning och insyn i den ekonomiska informationen. Som jag nämnde i mitt anförande presenterade vi i förra veckan en ny reform rörande friskolor. Vi kommer till kammaren att lämna en proposition som innebär att vi vill införa en enhetsredovisning för fristående skolor. Från Moderaternas sida vill vi göra detsamma när de gäller kommunala huvudmän eftersom vi är måna om att säkerställa var skattebetalarnas pengar hamnar. Den insynen kommer man att få genom de reformer som den här regeringen genomför. Det gläder mig att vi får reformerna på plats, och jag ser fram emot att få diskutera fler delar av reformerna framöver.

Låt mig avslutningsvis använda mig av Isabell Mixters ord. Det är inte okänt för någon här i kammaren att Vänsterpartiet egentligen inte vill se några friskolor – det vore hederligt att lyfta fram det i den här diskussionen.

Vi vill se friskolor, och vi vill även i fortsättningen värna dem.
(Applåder)

Anf. 34 CAMILLA HANSÉN (MP):

Herr talman! I Sverige har vi en lång tradition av öppenhet och transparens när det gäller myndighetsutövning, och Miljöpartiet har länge efterfrågat att offentlighetsprincipen ska omfatta friskolor på samma villkor som kommunala skolor.

Liberalerna var länge motståndare till principen men ändrade sig, som ni kanske minns, för ett par år sedan. Däremot löper man nu inte linan ut. Visst är det bra att ta steg på vägen, men vi vill att lagstiftningen ska vara på samma villkor redan nu.

Något som också har tagit lång tid är själva processen kring lagstiftningen om offentlighetsprincipen för alla skolor. För två år sedan var frågan inte helt färdigberedd än, och sedan har det gått två år. Principen skulle vara en av pusselbitarna i regeringens helrenovering av skolan. Återigen ser vi att det tar lång tid och att den inte når hela vägen fram.

Liberalerna har ändrat sitt ställningstagande till att vilja införa offentlighetsprincipen, och det är bra. Men de har ändå fått ge vika för Tidöpartierna i att gå hela vägen. I en interpellationsdebatt i kammaren sa Lotta Edholm att det inte är någon hemlighet att hennes parti vill se en offentlighetsprincip. De menar att det är en beprövad lagstiftning som vore enklast att införa. Offentlighetsprincipen är också en grundsten i Sveriges demokratiska statsskick.

Att skolor som ägnar sig åt myndighetsutövning och förvaltar skattepengar inte omfattas av offentlighetsprincipen på lika villkor är orimligt. Kommunala och fristående skolor ska verka under samma villkor. Ingen skolhuvudman ska kunna undanhålla information om hur skattepengar spenderas eller hindra insyn i någon del av verksamheten. Det gör man även om man fördröjer utlämnande av information.

Tyvärr riskerar regeringens definition av vilka mindre, enskilda huvudmän som ska få lättnadsregler i fråga om hanteringen av allmänna handlingar att urholka en del av offentlighetsprincipens ändamål. Även skyndsamheten är en grundläggande princip. Avgränsningen leder till att för många skolhuvudmän får lättnader som inte är motiverade. Både små och stora skolor – en skola med 450 elever är en stor skola – har såklart i dag redan ordning på sina dokument. Annars är det svårt att bedriva en kvalificerad verksamhet.

Upp till 70 procent av alla friskolehuvudmän skulle kunna omfattas av undantagsreglerna. Allmänhetens rätt till insyn på lika villkor borde omfatta alla friskolors verksamhet. Det är viktigt att samma villkor gäller för alla, och en begäran om allmän handling ska hanteras skyndsamt. Därför står Miljöpartiet fast vid att offentlighetsprincipen ska gälla alla skolhuvudmän fullt ut på lika villkor.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 3 om offentlighetsprincipen.
(Applåder)

Anf. 35 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Jag har en kunskapsfråga till Camilla Hansén – så att jag ska förstå. Om jag uppfattade Camilla Hansén rätt i talarstolen menar ledamoten att de lättnadsregler som nu införs när det gäller förändringen från skyndsamt, ungefär ett dygn, till kanske en vecka för att lämna ut information riskerar att förta hela reformens genomförande.

Jag skulle vilja förstå vad Camilla Hansén avser. Informationen som blir tillgänglig är densamma. Det handlar om hur lång tid man har på sig att lämna ut informationen. Vad är det som gör att skillnaden i dagar skulle innebära en så pass stor förändring i nyttan av reformen?

Anf. 36 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Herr talman! Det är en principiell fråga. Hur det i varje enskilt utlämnandeärende skulle spela en roll om det är fråga om en timme, ett dygn eller en vecka kan inte jag avgöra utan att veta vad det är för ärende. Jag kan inte se varför olika principer skulle gälla för offentliga huvudmän och för fristående huvudmän.

Anf. 37 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Jag tackar för förklaringen, ledamoten Hansén.

Då förstår jag vad som avses, men jag ställer mig likväl frågande. Här har regeringen gjort en avvägning. Vi vill införa tillgång till information på ett likvärdigt sätt. Det är något som tidigare rödgröna regeringar inte levererat. Nu gör vi det.

Men vi säger också att vi värnar de mindre skolhuvudmännen: de små föräldrakooperativen och de små Montessoriskolorna. De har inte samma administrativa muskler och byråkratiska uppbyggnad som våra kommuner har, helt naturligt. Kommunerna har i många år arbetat med offentlighetsprincipen, inte bara i skolan utan i kommunens alla verksamheter. Vi gör en avvägning som innebär att vi vill värna de här skolorna och samtidigt få tillgång till information.

Jag har en fråga till ledamoten Hansén. Tidigare har Miljöpartiet värnat de här mindre skolorna. Tidigare har Miljöpartiet varit en vän av de mindre, fristående skolorna. Är man inte det längre? Vill man nu egentligen, likt Socialdemokraterna, att de här skolorna inte ska få finnas längre? Är det vad vi ser i den här debatten? Annars förstår jag inte detta motstånd mot lätnadsregler för mindre huvudmän som innebär att de får några dagar till på sig för att kunna lämna ut en handling.

Anf. 38 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Herr talman! Till att börja med delar Miljöpartiet inte synen på den avvägning som ni har gjort, Josefin Malmqvist, om man nu ska göra en avvägning. Det blir alldeles för många som får undantag från att skyndsamt lämna ut handlingar. Om man vill ge sig in i den här sektorn, som handlar om att bedriva utbildning med offentliga medel, ska samma principer gälla: Man ska skyndsamt dela med sig av den information man har.

En liten skola har också färre handlingar att hålla ordning på. Och jag är övertygad om att alla seriösa små skolhuvudmän har bra ordning på sina handlingar och kan lämna ut dem så snabbt det går, enligt de principer vi har i dag. Jag tror också att det även hos mindre skolhuvudmän finns ett intresse av att ha den öppenheten och av att följa de principerna.

Jag tycker att det är lite onödigt att spela upp friskolelobbyns frågeställning om att det så fort vi i oppositionen kritiserar fenomen som skadar svensk skola handlar om att vi inte vill ha några friskolor. Det är ju inte sant.

*Offentlighetsprincipen
med lätnadsregler för
enskilda mindre huvud-
män i skolväsendet*

Miljöpartiet värnar en pedagogisk mångfald. Vi vill att det ska finnas skolor som drivs av föräldrakooperativ med olika pedagogiska inriktningar. Vi vet att de har både viljan och förmågan att vara en del av ett öppet och transparent svenskt skolsystem.

Anf. 39 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Jag vill också göra något som jag inte gör så ofta: berömma regeringen för att ha lyckats med detta. Det gäller väl särskilt Liberalerna i det här fallet.

Jag vill samtidigt tacka för den fina insynen i några av kollegernas läskunskaper. Det var trevligt att få veta vem som kan läsa och inte.

Det finns dock en sak som inte riktigt har kommit upp här i debatten, herr talman, även om det har varit många diskussioner om vem som har gjort vad, vem som inte har gjort saker, varför olika regeringar inte har agerat och så vidare. Jag är av uppfattningen att vi i utbildningsutskottet vill att kunskap ska byggas på kunskap och att sanning, vetenskap och kunskap hör ihop. Jag tycker därför att vi ska ge en sanningsenlig beskrivning av hur det har gått till.

Det var ändå, om jag minns rätt, den socialdemokratiska regeringen 2014–2018 som tog fram en lagrådsremiss om offentlighetsprincipen. Där var de inte så bra på att prata med andra partier som de hade kunnat vara. Men de tog fram en lagrådsremiss.

År 2018 blev det sedan, efter lite tid, en ny regering. Centerpartiet och Liberalerna var en förutsättning för den regeringen, och på grund av Liberalerna och Centerpartiet blev detta inte av. Det berodde alltså inte på att Socialdemokraterna plötsligt var emot offentlighetsprincipen. Jag tycker ändå att det kan vara värt att ha med sig, så att vi kan ha en faktabaserad debatt.

Därför är jag glad. Tidigare var vi för offentlighetsprincipen. Sedan ändrade vi oss. Och nu är vi för den igen. Så kan det bli i politiken ibland, kära lyssnare.

Jag tror, igen, att det är viktigt att vi bygger den här sortens debatter på vad som faktiskt har skett, på fakta. Vi är ändå ledamöter i utbildningsutskottet. Jag tycker att vi kan förmedla till ungdomarna därute hur verkligheten ser ut, så att de när de tittar på hur det faktiskt ser ut och fungerar i politiken kan få en sanningsenlig beskrivning. Jag tror att Sverige vinner på det, herr talman.

Vi borde ha löst det här i januariavtalet. Det gjorde vi inte. Jag är glad för att regeringen har löst det nu, och vi stöttar detta förslag.

Jag är också glad för att det finns lättnader för små skolor. Det har varit diskussioner om även de små kommunerna. Men en liten kommun har ändå lite fler anställda än en liten skola har. Om ni inte har kunskap om det kan ni besöka en liten kommun. De har lite fler anställda, och de har andra verksamheter där offentlighetsprincipen redan gäller. Det är alltså mycket enklare för dem, eftersom skolan är inkluderad där, än det är för den enskilda, mindre skolan.

Var gränsen ska gå kan vi säkert diskutera i all evighet. Jag tror inte att det är det som är avgörande. Det som är avgörande är att vi nu får insyn i skolan. Det är fantastiskt viktigt. Det har funnits fall med sexuella övergrepp, till exempel på Internationella Engelska Skolan. Men där kunde vi

inte få inblick i vad som hänt. Det har skett även i en kommunal skola i Malmö. Då kunde vi få inblick i vad som hänt, hur skolan agerat etcetera. Det kunde vi inte få på den privata skolan. Det hände förfärliga saker på båda skolorna. Men i den ena kunde vi få inblick. I den andra kunde vi det inte. Nu löser vi det. Och det är avgörande för elevernas säkerhet och trygghet. Det kan inte vara så att elever i en fristående skola inte ska ha samma trygghet som de som går i en kommunal skola. Detta är väldigt bra.

Att det tar ett par dagar extra för en liten skola att leverera informationen kan jag leva med. Jag tror att det är rätt viktigt, ifall det är en mindre skola som får på sig en haverist som vill begära ut allt som rektorn gör varenda dag. Sådan är nämligen verkligheten där ute också ibland.

Det är en bra och realistisk avvägning. Vi får väl komma tillbaka om ett par år och se om det är några saker som inte har blivit helt som de ska. Men nu när kammaren i stort är för offentlighetsprincipen i skolan tror jag ändå att det också går att lösa.

Jag önskar väl att man hade gjort det här från början. Det var lite under press som regeringen fick in det. Först hade man bara med insynsprincipen i Tidöavtalet. Sedan tog man inte med det i utredningen. Vi pressade in det, genom rätt mycket kritik från många olika parter. Jag är glad för att det blev så. Och nu är vi här.

I diskussionen om helrenovering är min uppfattning att vi för första gången faktiskt har fått en riktig, ordentlig del av renoveringen på plats. Inte mycket annat av det som kommit från regeringen är en del av en helrenovering. Men detta är ändå lite mer än spackel och målarfärg. Det är en grundförutsättning för att kunna få en bra och ordentlig friskolesektor.

Men det räcker inte. Vi är fortfarande inte i närheten av en helrenovering. Det här är som att det har rivits en vägg, men ny vägg saknas fortfarande och behöver byggas upp. Och man behöver renovera grunden.

Herr talman! Att den här regeringen inte levererar ett gemensamt skolval, till exempel, är djupt problematiskt om vi ska ha en riktig, ordentlig friskolesektor och ett ordentligt valsystem för skolan. Vi har fortfarande köerna. Vi har ingen differentierad skolpeng. I praktiken kommer det inte heller några nya pengar till skolsektorn under den här regeringen. Det är alltså långt kvar till att vi har ett välfungerande skolsystem där alla elever har möjlighet att välja på lika och fria villkor, vilket är viktigt. Valfriheten är avgörande.

Vi måste också säkra att alla skolor faktiskt har goda villkor för att leverera bra utbildning. Det är det som det här är till för. Det är en liten del i att säkra att vi inte längre har en massa skolor som underlevererar, som fuskar och som drar undan pengar som borde gå till eleverna.

I det här fallet: Tack till regeringen för ett utmärkt arbete! Jag hoppas att ni fortsätter det goda arbetet på andra punkter. Det finns lite, lite tid kvar. Ett gemensamt skolval och lite annat hade varit gött. Det kommer ni inte att lyckas med. Men efter ett regeringsskifte kommer vi att se till att det blir av.

Anf. 40 MATHIAS BENGTTSSON (KD):

Herr talman! Svensk skola bär ett gemensamt ansvar för Sveriges elever, oavsett driftsform. Skolan finansieras med skattemedel, omfattas av samma lagstiftning, fattar olika beslut och driver verksamhet som påverkar

barns framtid. Trots detta har insynen i de olika skolorna sett olika ut beroende på vem som driver verksamheten.

Det har funnits goda skäl till detta. I grunden tycker jag att det är en rimlig inställning att man inte ska krångla till administration och byråkrati för skolverksamhet i onödan. Men det behöver alltid ställas mot de fördelar som finns med den lagstiftning som i dag ligger på bordet. Jag tror att regeringens förslag om att införa offentlighetsprincipen hos enskilda huvudmän kommer att stärka förtroendet för skolväsendet som helhet, när vi nu säkerställer att samma principer gäller för alla.

Att bedriva utbildning är en offentlig uppgift. Skolor fattar beslut om antagning, betyg och olika disciplinära åtgärder. Ett sådant system behöver transparens. Medborgare ska kunna granska hur regler tillämpas. Vårdnadshavare ska kunna göra informerade val, och journalister ska kunna upptäcka missförhållanden. Offentlighetsprincipen är ett av våra starkaste verktyg i Sverige för att möjliggöra detta.

Grundtanken i den proposition som ligger på bordet i dag är att samma uppdrag kräver samma insyn. Offentlig verksamhet ska tåla offentlig granskning, oavsett om verksamheten är kommunal eller fristående. Om samma uppdrag utförs av olika huvudmän måste man kunna granska verksamheten på samma sätt – det är i grunden rimligt.

Det svenska skolsystemet som helhet bygger på att huvudmän ska ha så lika villkor som möjligt – lika villkor för fristående och kommunala huvudmän. Detta behöver också gälla skyldigheten att öppna sig för granskning. När granskningen försvåras blir det svårare att jämföra skolor på ett likvärdigt sätt. Kan man inte jämföra skolor på ett likvärdigt sätt blir det svårare för både föräldrar och elever att göra välgrundade skolval. Ambitionen med hela den här lagstiftningen är att skolsystemet ska bli bättre för eleverna. Den kommer att hjälpa barnen genom att det blir enklare för dem att välja rätt skola, och det kommer i förlängningen att ge dem en bättre skola.

Samtidigt har förslaget också en viktig balans. Offentlighetsprincipen införs fullt ut hos alla enskilda huvudmän, men mindre aktörer ges vissa lättnader i hur reglerna ska tillämpas. Det handlar inte om undantag från insynen i sig – allmänheten ska ha rätt att ta del av handlingar även hos små skolor och förskolor. Lättnaderna gäller i stället handläggningstid, dokumentation och arkivering.

Skälen till detta är praktiska. Många mindre huvudmän har begränsade administrativa resurser. Ofta saknar de central förvaltning och har få anställda utanför den pedagogiska verksamheten. Om samma krav på registrering, arkivering och omedelbar handläggning skulle införas för dem utan någon anpassning skulle det finnas en uppenbar risk för att personal tvingades prioritera administration framför undervisning.

För att resonera generellt finns denna målkonflikt i många av de skolreformer som riksdagen tar ställning till. En nödvändig statlig reglering minskar alltid skolornas flexibilitet. Självklart vill vi alltid undvika situationer där reformer försämrar verksamhetens kärnuppdrag.

Detta är alltså en balansgång man alltid måste gå, herr talman, och jag menar att de här lättnadsreglerna är väldigt väl balanserade. De mindre aktörerna får visst utrymme, och det finns en viktig balans. Reformen ska vara genomförbar i praktiken, men dess innehåll ska inte urholkas. Helhe-

ten i förslaget visar en tydlig inriktning: Skolan ska präglas av öppenhet, och lika villkor behöver betyda lika öppenhet.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)

Prot. 2025/26:122
21 maj

*Offentlighetsprincipen
med lättnadsregler för
enskilda mindre huvud-
män i skolväsendet*

§ 5 Legitimation och behörighet i den tioåriga grundskolan

Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU28
Legitimation och behörighet i den tioåriga grundskolan (prop.
2025/26:149)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)

§ 6 Interparlamentariska unionen

Utrikesutskottets betänkande 2025/26:UU13
Interparlamentariska unionen (redog. 2025/26:RS3)
föredrogs.

*Interparlamentariska
unionen*

Anf. 41 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Vi behandlar utrikesutskottets betänkande om Interparlamentariska unionen och verksamheten i riksdagens delegation under året. Formellt sett, herr talman, handlar betänkandet om verksamheten i en parlamentarisk delegation. Men i den svåra tid vi lever i handlar det ytterst om något betydligt större. Det handlar om demokratins styrka i en tid då den utmanas på många håll i världen, om parlamentets roll när auktoritära krafter flyttar fram sina positioner och om folkvaldas ansvar när krig, hot, hat och desinformation försöker tysta det fria ordet. Ytterst, herr talman, handlar det om att hålla fast vid folkrätten när den trampas ned, vid människovärdet när människor reduceras till brickor i maktens spel och vid dialogen när världen ropar efter konfrontation.

Herr talman! Det interparlamentariska arbetet har under året präglats av en allt mörkare omvärldsutveckling. Rysslands brutala och illegala anfallskrig mot Ukraina fortsätter att skörda människoliv och skapa lidande. Det är ett krig mot ett självständigt land, men också ett angrepp på folkrätten, på den europeiska säkerhetsordningen och på principen att varje folk har rätt att självt forma sin framtid. I det interparlamentariska arbetet har den svenska delegationen gång på gång stått upp för Ukraina, för Ukrainas parlament och för den ukrainska delegationen. Vi har markerat mot Rysslands brott mot folkrätten och försvarat Ukrainas suveränitet och territoriella integritet. Vi har varit och är tydliga med att Ryssland ska lämna Ukraina, att Ukrainas frihet ska försvaras och att folkrätten ska gälla.

Herr talman! Samtidigt har situationen i Mellanöstern fortsatt att skapa ett enormt mänskligt lidande. Jag är tydlig med att terrorism ska fördömas, att civila ska skyddas och att folkrätten ska respekteras. Men framför allt måste varje människoliv räknas. Det mänskliga lidandet i Gaza, i Israel och i hela regionen måste tas på största allvar. När barn dör, när familjer slås sönder, när människor tvingas fly från sina hem och när hatet riskerar att gå i arv till nästa generation kan vi inte nöja oss med tystnad. Då behövs fler röster för fred, folkrätt och mänskliga rättigheter – fler röster som säger att palestinska och israeliska barn har samma rätt att växa upp i trygghet, i frihet och i fred.

Herr talman! Det är just i denna mörka tid som det interparlamentariska arbetet blir så viktigt. När regeringar inte talar med varandra kan vi parlamentariker fortfarande mötas. När konflikter låser fast positioner kan vi folkvalda fortsätta att påminna om människorna bakom statistiken. När världen delas upp i läger kan de interparlamentariska mötena och det interparlamentariska arbetet skapa små men viktiga broar, herr talman. Det interparlamentariska arbetet handlar därför inte bara om konferenser, resolutioner och formella sammanträden. Det handlar ytterst om något djupt mänskligt: att människor kan mötas, lyssna och argumentera utan att förgöra varandra och att politik ytterst ska vara ett alternativ till våld.

Herr talman! I betänkandet lyfts också flera andra frågor som präglat arbetet under året: kränkningar av parlamentariker, internationell terrorism, jämställdhet, hållbar utveckling, ungas deltagande i demokratin och parlamentets roll i frågor om vetenskap, forskning och artificiell intelligens. Interparlamentariska unionen följer i dag hundratal fall där folkvalda parlamentariker världen över utsätts för hot, fängslanden och människorättskränkningar. Det påminner oss om att demokratin kan försvagas inte bara genom krig utan också när folkvalda tystas och oppositionella röster tvingas till tystnad.

Herr talman! Demokratin hotas också när kvinnor i politiken möts av hat och hot, när unga människor inte ser någon plats för sig själva i demokratin och när fakta förlorar mark till lögn. Därför behövs det interparlamentariska samarbetet, därför behövs IPU och därför behövs Sveriges röst i dessa sammanhang.

Herr talman! Jag vill också lyfta det nordiska och baltiska samarbetet. I en alltmer osäker omvärld är samarbetet mellan demokratier i vårt närområde viktigare än på mycket länge. Sverige, våra nordiska grannar och våra baltiska vänner vet att friheten aldrig är självklar. Vi vet att säkerhet, demokrati och sammanhållning måste byggas varje dag. Och vi vet att vår röst blir starkare när vi står tillsammans.

Herr talman! Jag vill också säga något om den svenska delegationen som inte står i betänkandet. I en tid då mycket i politiken präglas av hårda konflikter har arbetet i den svenska IPU-delegationen präglats av respekt, seriositet och gott samarbete över partigränserna. När vi representerar Sverige internationellt representerar vi inte bara våra partier. Vi representerar Sveriges riksdag, den svenska demokratin och de människor som har gett oss förtroendet att sitta här.

Jag vill därför rikta ett varmt tack till delegationens alla ledamöter för gott samarbete genom åren. Jag vill också tacka delegationens ordförande Margareta Cederfelt för ett tryggt, inkluderande och engagerat ledarskap och för hennes stora engagemang för det parlamentariska samarbetet.

Herr talman! En delegation fungerar aldrig väl bara genom de folkvalda. Bakom varje resa, varje möte, varje resolution, varje förhandling och varje internationellt sammanhang finns ett arbete som sällan syns utåt men som är helt avgörande.

Därför vill jag rikta ett särskilt tack till riksdagens internationella kansli och alla tjänstemän som med professionalism, kunnsande och engagemang har burit upp delegationens arbeten. Jag vill också tacka alla talmän för det stöd jag har fått genom alla dessa år.

Herr talman! Jag vill rikta ett särskilt tack till Björn Sondén och Ralph Hermansson. Ni, Ralph och Björn, har med ert lugn, ert erfarenhet och ert stora kunnsande varit ovärderliga för oss ledamöter och för Sveriges arbete i IPU. Ni har bidragit till att Sverige har kunnat agera förbättrat, seriöst och trovärdigt i internationella sammanhang.

Herr talman! Det här är troligen mitt sista anförande som riksdagsledamot efter tolv år i Sveriges riksdag. Det är svårt att sätta ord på vad det betyder.

När jag som tioåring kom till Sverige från en kurdisk by ett par tusen kilometer härifrån kunde jag aldrig föreställa mig att jag en dag skulle stå här i Sveriges riksdag. Jag kunde aldrig föreställa mig att jag skulle få företräda svenska folket eller representera Sveriges riksdag internationellt i möten med parlamentariker från hela världen.

Herr talman! Min resa har gått från en liten by via förorten Fittja längs tunnelbanans röda linje till Sveriges riksdag. Den resan har aldrig bara varit min egen. Den handlar om vad demokratin kan betyda när den fungerar som bäst.

Ett barn som kommer till ett nytt land kan få gå i skolan, lära sig språket, engagera sig, organisera sig, ta plats och till slut vara med och forma samhället. Det är det Sverige jag tror på, och det är det Sverige jag älskar. Det är den övertygelsen jag har burit med mig i mitt internationella arbete.

Oavsett om man befinner sig i Stockholm, Tasjkent, Istanbul, Genève eller New York handlar politik i grunden om samma sak, herr talman. Det är människovärde, frihet, demokrati, rättvisa och människors rätt att leva ett värdigt liv.

Herr talman! Jag lämnar riksdagen med stolthet. Jag är stolt över att jag har fått företräda svenska folket och stolt över att ha fått representera Sveriges riksdag internationellt genom IPU.

(forts. § 8)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.52 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

Anf. 42 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av EU-minister Jessica Rosencrantz, energi- och näringsminister Ebba Busch, äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje och bistånds- och utrikes- handelsminister Benjamin Dousa.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänste- utövning. Frågan ska därmed inte avse till exempel förhållanden inom politiska partier. EU-minister Jessica Rosencrantz besvarar såväl allmän- politiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Äldreomsorgen och statsbidrag till kommunerna

Anf. 43 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Jag har en fråga till äldreminister Anna Tenje.

Kostnadskrisen skonar ingen – inte barnfamiljerna, inte heller kommu- nerna och framför allt inte de äldre. Men ändå har regeringen gång på gång valt att prioritera skattesänkningar till de rikaste – detta samtidigt som statsbidragen till kommunerna har fått stå tillbaka i regeringens budgetar.

Inflationen har grävt hål i äldreomsorgen medan regeringen tittat på. Nu vill regeringen dessutom genomföra en ny lag som ska straffa de kom- muner som vill ta ut en högre skatt för att klara av att erbjuda en bra äldre- omsorg.

Min fråga till statsrådet är därför: Varför vill regeringen och äldre- ministern försvåra för de äldre och för en värdig omsorg?

Anf. 44 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag säger: Stort tack för frågan!

Det ligger ingen som helst sanning i att vi skulle vilja försvåra för kom- munerna eller för den delen för äldre och äldreomsorgen. Vi gör nu precis tvärtom.

Steg för steg höjer vi kraven för att man över huvud taget ska få jobba inom svensk äldreomsorg, så att kvaliteten kan bli bättre. Vi förlänger och utökar Äldreomsorgslyftet – det är en naturlig förlängning av det. Det är en direkt satsning till Sveriges kommuner för att just höja kompetensen. Fler undersköterskor ska kunna bli specialistundersköterskor, och fler vårdbiträden ska kunna läsa till undersköterska. Detta är det enskilt viktig- aste statsbidraget, som vi nu ser ger riktigt pang för pengarna. Det har dessutom en direkt effekt. Detta har vi förlängt och utökat.

Lägg därtill det viktiga språkkrav som vi nu inför i äldreomsorgen, så att äldre kan förstå och göra sig förstådda, så att arbetsmiljön medarbetare emellan kan bli bättre och så att vi dessutom kan säkra den medicinska säkerheten. Detta stärker både äldre och äldreomsorgen i Sverige.

Anf. 45 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Statsrådet verkar uppenbarligen nöjd, vilket faktiskt är svårt att förstå med tanke på hur det ser ut i Sverige i dag.

Med en socialdemokratisk politik hade vi haft mer pengar till svensk äldreomsorg. Vi hade haft fler äldre som hade kommit ut i friska luften. Vi hade haft fler som hade kunnat äta en söndagsmiddag med lite guldkant. Vi hade haft fler anhöriga som hade sluppit oroa sig för nära och kära.

Resurser spelar roll. Därför är min fråga: Är statsrådet verkligen nöjd med hur det ser ut för de äldre och hur de behandlas i dagens Sverige?

Anf. 46 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Under den här mandatperioden har vi tillfört 16 miljarder till kommunerna när det gäller de generella statsbidragen. Vi har dessutom förlängt och utvecklat Äldreomsorgslyftet, som ger direkt effekt och som höjer kvaliteten inom äldreomsorgen.

Jag lyssnade till SKR:s ekonomirapport i går. Det kanske ledamoten också borde ägna sig åt, givet att de visade på ljusnande tider när det gäller ekonomin i Sveriges kommuner. År 2025 gjorde man ett riktigt starkt resultat, och detta ser dessutom ut att hålla i sig.

(Applåder)

Lämplighetsbedömning av personal i äldreomsorgen

Anf. 47 LINDA LINDBERG (SD):

Fru talman! Jag ska i dag göra ett lite mer känsloladdat inlägg här i kammaren. Jag pratar i dag för Ulla Håkansson i Bromölla.

Jag besökte förra veckan en socialdemokratiskt styrd kommun i Skåne – Bromölla. Jag fick där ett gripande ögonblick tillsammans med Ulla. Hon tog tag i min hand och sa: Snälla, snälla, hjälp mig med detta! Jag står inte ut, och jag vill inte vara delaktig i det här längre. Jag har fem olika utländska män som besöker mig per dag. De förstår inte vad jag säger, och jag förstår inte vad de försöker säga. Och jag vill inte ha deras händer på min kropp.

Fru talman! Jag vet att vi har gjort fantastiskt mycket för äldreomsorgen under den här mandatperioden, inte minst vad gäller hemtjänsten. Vi har stärkt väldigt mycket. Vi har Äldreomsorgslyftet, som Anna precis nämnde. Men det måste finnas någon form av vite för kommunerna när de inte säkerställer att de äldre som i dag vårdas i den svenska hemtjänsten får den respekt och den trygghet som man kan förvänta.

Anf. 48 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Tack så mycket, Linda Lindberg, för frågan!

Även jag är djupt berörd när jag möter många äldre på de många studiebesök som jag gör runt om i Sverige.

Elsa, 84 år, i Uppsala gick ut med att hon blivit våldtagen av en i den egna personalen – hon var en av de första kvinnorna som gick ut med det. Personalen ska alltså finnas där för en när man behöver det som allra mest. Det är den man litar på och den man släpper innanför tröskeln.

Detta är saker och ting som är fruktansvärda och som ingen kvinna – oavsett var man befinner sig – ska behöva utstå, allra minst när man är i beroendeställning. Just därför har det varit viktigt för oss att gå fram med inte minst möjligheten att begära utdrag ur belastningsregister och miss-tankeregister. Nu går vi vidare med detta och ska göra det obligatoriskt att

begära utdrag ur belastningsregister både inför och under anställning. Dessutom föreslår vi, i alla fall från Moderaternas sida, att det ska vara möjligt att välja vilket kön det ska vara på den person som ska utföra den mest intima vården.

Anf. 49 LINDA LINDBERG (SD):

Fru talman! Någonstans handlar det om värdighet och respekt inom äldreomsorgen. Jag menar att man bör genomgå någon form av bedömning i fråga om man ens är lämplig att jobba inom omsorgen. Har man inte den naturliga begåvningen att bry sig om andra människor och vilja andra människor väl ska man inte arbeta inom den svenska omsorgen. Då kan man arbeta på verkstadsgolvet eller klyva ved eller göra någonting annat, men man ska inte arbeta nära våra äldre som är i beroendeställning.

För mig är detta helt fruktansvärt. Det här måste vi verkligen ta tag i.

Anf. 50 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag delar ledamotens åsikter. Det är alltså inte en mänsklig rättighet att få jobba inom svensk äldreomsorg, men det är den äldres rätt att kunna känna sig trygg och säker. Just därför har det varit viktigt för mig att gå fram med de tre kraven och att höja dem. Det handlar om kompetenskrav. Det handlar om språkrav. Det handlar om att begära utdrag ur belastningsregister för att rensa ut dem som är direkt olämpliga att jobba inom äldreomsorgen.

(Applåder)

EU:s biståndsbudget

Anf. 51 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! I en orolig omvärld är den regelbaserade världsordningen tillsammans med investeringar i långsiktiga, jämlika och pålitliga partnerskap viktigt för vår gemensamma välfärd och säkerhet.

Förebyggande arbete räddar liv och minskar lidande och är samtidigt betydligt mer kostnadseffektivt än att hantera kriser och konflikter när de redan inträffat.

Ändå minskades det globala biståndet drastiskt med 23 procent bara förra året. De minst utvecklade länderna får en begränsad och minskande andel av EU:s utvecklingsbistånd. Detsamma gäller EU:s stöd till insatser för mänsklig utveckling såsom hälsa och utbildning i Afrika, trots att investeringar i dessa områden är avgörande för att bygga motståndskraftiga samhällen och främja social utveckling och hållbar tillväxt.

Därför vill jag fråga biståndsministern om regeringen kommer att säkerställa en tillräcklig budget i Sverige och driva på för att EU ska avsätta tillräckligt för centrala utvecklingsområden och för humanitärt bistånd.

Anf. 52 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Tack, Ilona Szatmári Waldau, för en viktig fråga!

Inte minst neddragningarna av det amerikanska biståndet har fått stora effekter globalt sett och allra mest för de mest utsatta människorna på hela jordklotet. Just därför har det varit särskilt prioriterat för regeringen att

värna det humanitära livräddande arbetet, alltså det som handlar om matpaket och rent vatten, liksom hälsobiståndet med viktiga och kostnads-effektiva vaccinsprutor. Särskilt prioriterat är också det som handlar om kvinnofrågor och kvinnors och flickors rättigheter, där vi har sett dramatiska effekter inte minst på UNFPA.

Regeringen kommer alltid att värna det som är biståndets kärna, alltså mänsklig värdighet, att alla barn och alla människor på hela jordklotet har rätt till de mest basala och grundläggande behoven. Samtidigt har vi stora behov även på hemmaplan.

Vi drar ned med 5 procent, vilket är betydligt mindre än vad britterna har gjort och vad tyskarna och fransmännen gör. Vi ska vara stolta över det svenska biståndet.

Anf. 53 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! På grund av det minskade biståndet har till exempel hälso-centraler stängts i Kongo-Kinshasa, vilket har påskyndat spridningen av ebola. Med bistånd hade spridningen kanske kunnat upptäckas tidigare och i bästa fall stoppats.

Samtidigt som biståndet för hälsofrågor och skydd av kvinnors och barns rättigheter har sänkts går svenskt bistånd till organisationer som arbetar mot abort. Anser biståndsministern att det är rätt prioriteringar i en orolig omvärld?

Jag upprepar också min fråga: Kommer Sverige att arbeta för en kraftfull EU-budget när det gäller bistånd?

Anf. 54 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN

DOUSA (M):

Fru talman! Nu blandar ledamoten lite olika ämnen här, och det är svårt att besvara exakt alla på de 24 sekunder som jag har på mig nu.

Vi har skärpt styrningen av Sida. Inte en enda svensk skattekrona ska gå till extremism, terrorism eller organisationer som underminerar kvinnors och flickors rättigheter. Ett av de största prioriteringsområdena för den här regeringen är just grundläggande förlossningsvård och säkra aborter. Som vi vet är osäkra aborter en av de vanligaste dödsorsakerna söder om Sahara i Afrika.

(Applåder)

Villkoren för svenska tillväxtbolag

Anf. 55 ANDERS ÅDAHL (C):

Fru talman! Min fråga riktar sig till energi- och näringsminister Ebba Busch.

Sverige är inne på en riktigt farlig bana när det gäller tillväxt och produktivitet. Vi är bra på att forska, innovera och skapa nya företag, så kallade startups, men betydligt sämre på att behålla huvudkontor, ägande och värdeskapande när bolagen blir stora. Särskilt oroande är det eftersom det främst rör de allra hetaste framtidsområdena, som deep tech, AI, life science och gröna industriföretag.

Det är rimligt att fråga sig om Sverige är på väg att bli en företagens talangfabrik åt starkare ekonomier, där vi tar riskerna och utbildar talangerna men där de långsiktiga värdena hamnar någon annanstans.

Vad tänker regeringen och näringsministern göra för att svenska tillväxtbolag ska stanna, skala upp och ha sina huvudkontor kvar i Sverige i stället för att säljas ut tidigt?

Anf. 56 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Det stavas förenklingar. Om Sverige ska skilja ut sig inom Europeiska unionen i det globala industrikrig som Europa riskerar att klämmas i mellan våra vänner i USA och Kina med deras metoder, där man använder handel och näringsliv som en form av maktutövning snarare än handel för handelns skull, behöver vi visa att vi är ett land som fortsätter att vara ledande när det kommer till innovation – vi är tvåa i världen nu – och som fortsätter att vara bäst på unicorns.

Trots att vi utgör 1 procent av EU:s befolkning står vi alltså för 12 procent av alla så kallade enhörningar, unicorns. Möjligheten för dem att ta del av den goda kapitalmarknad som vi har här i Sverige, som börjar med satsningar på ISK som nästan har blivit en folksport, stavas massiva förenklingar i Sverige. Det är det vi har som ledarskap i EU, och det är det vi har här i Sverige också.

Anf. 57 ANDERS ÅDAHL (C):

Fru talman! Om man vidgar frågeställningen en aning och lyssnar på Produktivitetskommissionens huvudslutsatser från i höstas blir bilden ännu mer oroande.

Sverige har fortfarande starka grundförutsättningar, men tillväxten bromsas av låg reformtakt, svag offentlig effektivitet, kompetensbrist och för långsamma investeringar i energi, infrastruktur och digitalisering.

Det är ganska skarpa ord från kommissionen: låg reformtakt. Vilken reform anser regeringen är viktigast att prioritera nu för att få upp produktiviteten?

Anf. 58 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Det var mycket som behövde städas upp efter den rödgröna politiken, en politik som också hade gått stick i stäv med sig själv på flera områden.

Nu har vi tagit beslut om den största infrastrukturpropositionen någonsin – det vet vi är avgörande – och även den största forsknings- och innovationspropositionen någonsin för det här landet. Detta kombinerat med regelförenklingar, att vi ser över möjligheten till personaloptioner och att vi sänker regelbördan för företagen genom hela fältet och därtill ökar tillgången till kapital, inte minst till kvinnors ägande, kommer att ge resultat. Det har det redan gjort.

(Applåder)

Anf. 59 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Jag har en fråga till biståndsminister Benjamin Dousa.

Frågestund

Vi ser nu hur en ny ebolaepidemi sprider sig i Kongo-Kinshasa med grannländer. I början av 2025, när Trumpadministrationen tog makten och snabbt lade ner det mesta av USAID och drog sig ur WHO, var det många forskare och smittskyddsexperter som varnade för att global smittspårning, laboratoriekapacitet och tidig upptäckt av utbrott skulle försvagas.

Sveriges neddragningar i biståndet har inte varit riktigt lika drastiska, och vi är tack och lov också kvar i WHO. I maj 2025 bidrog Sverige också med extra 130 miljoner till WHO:s arbete. Men en mycket neddragen biståndsram riskerar att ha försämrat finansieringen av de gemensamma systemen. Dessutom valde regeringen i slutet av förra året att inte ge något utökat stöd till Gavi.

Jag skulle därför vilja veta om regeringen har gjort någon översyn av ifall svenska insatser som skulle ha bidragit till smittspårning och prevention av det här ebolautbrottet har tagits bort.

Anf. 60 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Tack, Janine Alm Ericson, för en mycket viktig fråga!

Jag tror att vi är många partier i denna kammare som delar ett stort engagemang i just hälsofrågorna.

Vi vet att vaccin inte bara räddar människoliv utan att det också är ett av de mest kostnadseffektiva sätten att rädda människoliv. Just nu ser vi attacker inte bara sett till finansieringen från många länder utan också lite mer politiska attacker – man tror knappt på vaccin över huvud taget.

Den här regeringen tror på vetenskap och står bakom vaccin och för den delen även Gavi, som bedriver ett mycket viktigt arbete. Jag har själv besökt en viktig klinik mot ebola i Uganda som har fått stöd av Sverige.

Hälsobiståndet är oerhört viktigt, och det finns med i många av de bilaterala och tematiska strategierna. Vi är också stora kärnstödsgivare till många olika vaccinallianser och FN-organisationer som jobbar med precis de här frågorna.

Anf. 61 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Vi har i mycket samma prioriteringar i de här frågorna. Jag upplever dock att ministern inte svarade på min fråga om man har tittat på ifall den egna omprioriteringen av biståndet har bidragit till att den här situationen nu har uppkommit. Den är ju väldigt allvarlig.

Vi kanske inte ska kasta skuld, men om man nu har dragit bort saker är det ju väldigt bra att veta vad man i så fall skulle behöva ändra på. Därför skulle jag vilja fråga regeringen hur man ämnar medverka till stöd för att behandla och motverka spridningen.

Anf. 62 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Låt mig vara helt transparent. Vi har minskat biståndsbudgeten med 5 procent. Det är inte särskilt mycket om man jämför med många andra europeiska länder. Det stora som har hänt är att vi nästan har dubblerat Ukrainastödet de senaste 1,5 åren. Vi har såklart inget hemligt pengatråd, utan ska Ukraina få mer pengar måste andra – ibland viktiga – projekt få minskat stöd.

Hälsa är fortfarande prioriterat, men det är klart att finansieringsläget just nu har påverkat stödet till inte minst många afrikanska länder.

Enprocentsmålet och framtidens bistånd

Anf. 63 KATARINA TOLGFORS (M):

Fru talman! Regeringen genomför den största reformeringen av svenskt bistånd på decennier. Samtidigt lever vi med krig i vår nära omvärld, och vi har ett stort bistånd till Ukraina.

Under tidigare rödgröna regeringar har enprocentsmålet varit allenaordande, som om det skulle vara ett mått på kvalitet, hållbarhet och ett målstyrt bistånd. Därför, fru talman, är min fråga till statsrådet Dousa vad det skulle innebära om de rödgröna åter fick bestämma över svenskt bistånd och Sverige skulle återgå till ett enprocentsmål.

Anf. 64 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Tack, ledamoten, för en viktig fråga!

Vi håller på med en storstädning och mycket omfattande reformering av svenskt bistånd av moraliska skäl och för att svenska folket ska veta var deras pengar hamnar någonstans.

Som svar på frågan om vi ska tillbaka till enprocentsmålet, som alla partier i oppositionen vill, innebär det 25 miljarder svenska kronor 2028. Jag har varit i många, kanske hundratals, debatter med oppositionen om biståndet. Alla vill lägga mer pengar, men innehållet har egentligen aldrig debatterats. Det tycks vara viktigare att höja biståndet än vart pengarna faktiskt ska gå någonstans.

Jag tycker också att det hade varit hederligt av de fyra oppositionspartierna att svara på följande frågor: Vilka sjukhus och skolor ska läggas ned för att mer ska gå till bistånd? Vilka ska få högre skatter? Vilka hårt arbetande familjer ska som ett resultat av den politiken bestraffas för att de anstränger sig? Ska vi belåna framtida generationer för att komma tillbaka till enprocentsmålet? Det handlar alltså i så fall om 25 miljarder kronor 2028.

Anf. 65 KATARINA TOLGFORS (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag har en följdfråga. Vi hade i dag på utrikesutskottet en redovisning från Sida med en utvärdering av det humanitära biståndet. Sverige har till och med ökat det biståndet i vissa områden. Skulle statsrådet kunna nämna någonting när det gäller just det humanitära biståndet?

Anf. 66 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Tack, ledamoten, för den uppföljande frågan!

Det humanitära biståndet är det stöd, som sagts tidigare här, som handlar om mänsklig värdighet – alltså att få ett tält, en tärtsäng, mat och rent vatten. Vi vet att rekordmånga konflikter pågår. Jag tycker att det är mycket av kärnan i biståndet. Det var därför vi gick fram med flera extrapaket under förra året.

Vi värnar också om stöd till exempelvis Unicef och World Food Programme i den budgetprocess som vi har tagit oss igenom. Det är viktigt för Sverige. Det är viktigt för världen.

(Applåder)

Äldres rätt att välja kön på omsorgspersonal

Anf. 67 DAN HOVSKÄR (KD):

Fru talman! Under den senaste tiden har mycket allvarliga fall av sexuella övergrepp inom hemtjänsten och äldreomsorgen uppmärksamrats. Det handlar om misstänkta sexualbrott – våldtäkter mot äldre människor – i mycket utsatta situationer. Det är fullständigt oacceptabelt. För oss kristdemokrater handlar det om värdighet, trygghet och respekt för våra äldre.

Vi kristdemokrater har lyft den här frågan under förra året och därefter drivit på för att äldre ska få välja kön på den personal som utför intim omvårdnad och att vården så långt som möjligt ska utföras av personal av samma kön som omsorgstagaren.

I januari ställde jag frågan till ministern om detta, och veckan efter meddelade regeringen att det nu ingår i deras politik, vilket är mycket välkommet. Frågan nu till äldreminister Anna Tenje är när det kan bli verklighet att äldre i Sverige får rätt att välja kön på personal för intimvård.

Anf. 68 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Stort tack, Dan Hovskär, för en väldigt angelägen fråga! Den handlar i grunden om valfrihet och om äldres rätt att bestämma själva.

Som det ser ut i dag är det många utförare, både kommunala och fristående sådana, som så långt det bara är möjligt försöker tillmötesgå de krav och önskemål som finns. À la bonne heure för de insatserna! Men det är ändå så att det handlar om äldres trygghet och säkerhet. Min bestämda uppfattning är att rätten att välja och kunna påverka innehållet i den vård och omsorg man har behov av och rätt till är viktig. Det gäller även rätten att välja vilket kön den personal har som utför de mest intima hygienrutinerna.

Den här frågan går alltså inte i pension, utan jag är fast besluten att rätten till valfrihet ska genomföras. Vi kommer som sagt att tillsätta en utredning som ska titta på detta.

Anf. 69 DAN HOVSKÄR (KD):

Fru talman! Tack så mycket, ministern, för svaret!

Ministern var själv inne på att många – särskilt kvinnor – som har varit utsatta för övergrepp lever i stor otrygghet och kan uppleva stark rädsla i samband med intim omvårdnad. Därför handlar detta inte bara om

Prot. 2025/26:122

21 maj

Frågestund

organisation och bemanning utan också om människovärde, som statsrådet själv lyfte fram.

Min följdfråga är om ministern ser behov av ytterligare nationella riktlinjer i den här frågan. Hur ska vi kunna rulla den vidare?

Anf. 70 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Precis som jag var inne på tidigare kommer vi att tillsätta en utredning som tittar på just den här frågan och hur förslaget kan komma att se ut. Det är lite för tidigt att säga exakt vilka riktlinjer som kommer att upprättas. Det är också svårt att säga. Men det viktiga är ju att ta sikte på att bevara, värna, vårda och utveckla valfriheten för äldre.

Man ska ha rätt att välja kön på den personal som utför de mest intima vårdhygienrutinerna men givetvis också att få större inflytande över den vård och omsorg man har behov av och rätt till. Det handlar om äldres trygghet och säkerhet, och det här är viktigt.

Åldersgränsen för mammografi

Anf. 71 ANDERS EKEGREN (L):

Fru talman! Jag har en fråga till äldreminister Anna Tenje.

I Sverige erbjuds alla kvinnor mellan 40 och 74 år regelbundet avgiftsfri screening för bröstcancer genom mammografi. Syftet är att upptäcka tumörer i ett tidigt skede innan tumören hunnit ge några symtom. Redan Barbro Westerholm drev frågan om att kvinnor även över 74 år skulle erbjudas screening. Hon såg det som en form av åldersdiskriminering. Det finns flera anledningar till detta.

Bröstcancerrapporten 2025 visar att mer än hälften av alla dödsfall inträffar hos kvinnor över 74 år och att dödligheten har minskat kraftigt för kvinnor under 74 år, men knappt alls hos äldre kvinnor. Min fråga är därför om statsrådet är beredd att verka för att åldersgränsen för mammografi-screening avskaffas nationellt.

Anf. 72 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Stort tack för en mycket angelägen fråga, Anders Ekegren!

Ja, jag är definitivt villig att verka för att åldersgränsen för mammografi och bröstcancerscreening förändras eller avvecklas. För precis som Barbro Westerholm så klokt anförde mycket tidigt är detta inget annat än ren och skär ålderism. Bröstcancer känner inga åldersgränser, och därför borde vi inte heller ha åldersgränser när det gäller just screening och mammografi.

Vi har gjort många olika förändringar när det gäller cancervården och stärkt den på många olika sätt. Vi har också gett i uppdrag till Socialstyrelsen att se över åldersgränserna i modellen för screening. Jag hoppas verkligen att man landar i att flytta upp den här gränsen ordentligt alternativt ta bort den helt och hållet.

Anf. 73 ANDERS EKEGREN (L):

Fru talman! Tack, statsrådet, för ett bra svar!

Är statsrådet beredd att ge regionerna möjlighet att införa ett opt-in-system från 75 års ålder, där kvinnan väljer om hon vill fortsätta att kallas?

Anf. 74 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag tror mig också veta att den möjligheten redan finns för regionerna. Jag tror mig också veta att flera regioner redan har börjat använda sig av den. Den möjligheten står alltså regionerna fritt att ta till sig och använda sig av. Jag måste säga att jag tycker att det är bra när regionerna går före och tar sådana initiativ när statens kvarnar ibland mal något långsamt.

Situationen i äldreomsorgen

Anf. 75 MAGDALENA SUNDQVIST (S):

Fru talman! På många håll runt om i Sverige ser vi stora brister inom äldreomsorgen. Det är intressant att det inte bara är vi i oppositionen som i dag lyfter fram brister, utan det gör även Tidöpartier.

Enligt en ny rapport från Kommunal upplever 43 procent av personalen att bemanningen sällan eller aldrig är tillräcklig. Det är tveksamt om ministern vill kännas vid den verkligheten.

Det här ser vi på många olika håll i landet. I min hemkommun, moderatstyrda Kungsbacka, känner personalen tidspress. De hinner inte ge det stöd och den hjälp som de vill ge sina vårdtagare.

Jag tycker att ministern utstrålar en viss nöjdhet över den situation som råder i dag och vill därför fråga: Är ministern verkligen nöjd med hur situationen ser ut i dag? Hur försvarar hon att kvaliteten för vårdtagare och personal försämras?

(Applåder)

Anf. 76 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Tack, Magdalena Sundqvist, för frågan!

Om jag utstrålar nöjdhet över hur situationen ser ut i dag misstar sig ledamoten gravt. Om jag utstrålar nöjdhet över att vi nu har tagit tag i de många frågor och brister som Socialdemokraterna under åtta års tid vid regeringsmakten hade möjlighet att ta tag i men aldrig gjorde det uppfattar hon saken rätt.

Nu höjer vi kraven steg för steg för att man över huvud taget ska få jobba inom svensk äldreomsorg. Vi ser till att det finns ett kompetenskrav och ett språkrav. Vi ser också till att det finns möjlighet att göra utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret så att vi på riktigt kan rensa ut dem som definitivt inte är lämpliga att jobba inom svensk äldreomsorg.

Allt detta gör vi för att stärka arbetsmiljön och för att åtgärda det stora misslyckande inom offentlig sektor som har föranlett höga sjukskrivningstal, att man inte orkar gå från deltid till heltid och att ledarskapet på många ställen brister.

(Applåder)

Anf. 77 MAGDALENA SUNDQVIST (S):

Fru talman! Jag är förvånad över den nöjdhet som utstrålas. Det måste ändå jag säga.

Jag kommer precis från Kungsbacka kommun, där Moderaterna har styrt i evinnerliga tider, och jag känner inte alls igen att det tas sådana krafttag som ministern nu påstår. Jag känner inte igen att vi får det stöd

och den hjälp som behövs längst ut bland personalen. Frågan kvarstår. Hur märks det att någonting verkligen görs?
(Applåder)

Anf. 78 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):
Fru talman! Återigen: Kommunikation sker utifrån mottagarens för-
måga.

Vi höjer nu kompetenskravet för att man ska få jobba inom svensk äldreomsorg. Vi inför från och med den 1 juli ett språkkrav som gör att äldre ska kunna förstå och göra sig förstådda. Man ska kunna garantera den medicinska säkerheten så att överlämning, läkemedelsanvändning och dokumentation blir rätt och riktig. Dessutom ska medarbetare kunna prata med varandra, sitta ned vid fikarasten och lära känna varandra och på så vis kunna trivas på jobbet. Men de ska också kunna lita på varandra så att inte språket blir en källa till misstanke och frustration.

Sida och regeringens politik

Anf. 79 MARKUS WIECHEL (SD):
Fru talman! Sida har fått ett explicit uppdrag i regleringsbrev om att bistånd ska skapa synergier mellan handel, export, migration, återvändande och nationella intressen. Omställningen går dock ganska långsamt, och det tycks finnas ett motstånd mot detta inom myndigheten.

Min fråga till biståndsministern gäller vilka åtgärder han avser att vidta när Sida motarbetar Tidöregeringens fokus på migration, handel och nationella intressen.

Anf. 80 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Jag tackar för en viktig fråga.

Svenska myndigheter, inklusive Sida, ska vara opartiska och leverera utifrån regeringens politik. Det är regeringen som styr riket. Sida har alltså inget mandat att bedriva en egen utrikespolitik, biståndspolitik eller någon politik över huvud taget.

På flera av dessa områden har vi kommit en bra bit på vägen, till exempel på migrationsområdet. Det kan såklart alltid kännas frustrerande att det statliga systemet går lite långsamt, men i ärlighetens namn hade Sida inte den här kompetensen tidigare. De har ju aldrig någonsin tidigare jobbat med migration på det sätt som vi nu säkerställer att de ska göra.

Det här ger resultat. Vi kan ta Somalia som exempel. De senaste två åren har vi utvisat personer som har begått mycket grova brott här hemma i Sverige, till exempel medhjälp till mord, grov misshandel och våldtäkt mot barn. Det är personer som nu inte finns i Sverige utan är tillbaka i Somalia, där de också är medborgare.

Anf. 81 MARKUS WIECHEL (SD):
Fru talman! I över 60 år nu har Sida byggt upp en byråkrati med tung administration, ideologisk prägling och svagt resultatfokus. Bland annat har Riksrevisionen återkommande pekat på ett antal brister.

Vilka åtgärder avser biståndsministern att vidta för att öka effektiviteten, spara kostnader, öka transparensen på Sida och säkerställa att regeringens intressen också fullföljs?

Prot. 2025/26:122
21 maj

Frågestund

Anf. 82 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Det här är frågor som jag brinner passionerat för – tyvärr lite för passionerat för de 30 sekunders talartid jag har på mig.

Det handlar om allt från att Openaid nu uppdateras oftare till att vi har gett flera evidensuppdrag så att vi vattnar där det växer. Vi ska använda oss av de insatser och projekt som får bäst utfall. Vi har också skärpt styrningen av Sida så att inga pengar ska gå till extremister, till exempel islamister.

Vi har gått fram med väldigt många åtgärder för att det just är skattebetalarnas pengar det handlar om och för att de faktiskt ska göra skillnad.

Bistånd och förhandlingar mellan EU och Afghanistan

Anf. 83 ANNA LASSES (C):

Fru talman! I dag fattade talibanregimen beslutet att nioåriga flickor får gifta sig. Vi kan tycka olika om det är okej eller inte att förhandla med representanter för talibanstyret. Vi kan också anklaga eller konstatera att även tidigare regeringar i Sverige har träffat tveksamma avtal för att kunna utvisa människor. Vi kan också vara överens om att det är rimligt att utvisa den som saknar svenskt medborgarskap och som har begått mord eller våldtagit.

När nu så kallade tekniska förhandlingar ska ske mellan EU-kommissionen och Afghanistan undrar jag om det då kommer att finnas biståndspengar i botten.

Anf. 84 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Jag hoppas att alla partier i kammaren delar den syn som regeringen har på den väldigt brutala talibanregimen i Afghanistan, som förtrycker kvinnor och flickor, ja människor i största allmänhet.

Samtidigt är det viktigt att kunna upprätthålla diplomatiska förbindelser och kunna prata om frågor som är viktiga för Sverige, till exempel att få ett fungerande återvändande på plats. Det som är särskilt prioriterat för regeringen är såklart att kunna verkställa utvisningar av människor som har begått mycket grova brott i Sverige.

Vad gäller Afghanistan har vi fasat ut den bilaterala strategi som gällde för Afghanistan. Vi gör fortfarande viktiga humanitära insatser. Det är ett land där civilbefolkningen är i behov av i princip allting: mat, rent vatten, tält, tältsängar och annat. Sådana insatser kommer vi att fortsätta göra, men det finns inga planer för att återuppväcka den bilaterala strategi som vi tidigare hade med Afghanistan.

Anf. 85 ANNA LASSES (C):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

I dag röstade EU-parlamentet nej till sådana förhandlingar. Man tycker att detta är fel. Jag fick dock inte svar på frågan. Hur det än är kan vi anta att när man sitter i den där tekniska förhandlingen kommer Afghanistan att vilja ha någonting för att ta emot de återvändande personerna. Då är frågan: Kommer bistånd – EU-bistånd eller svenskt bistånd – att finnas i förhandlingspotten?

Anf. 86 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN

DOUSA (M):

Fru talman! Jag tackar för följdfrågan!

Regeringen har som sagt inga planer på att återuppväcka den bilaterala strategin gentemot Afghanistan. Tidigare har vi genomfört viktiga insatser som skolor för flickor, men det har på många sätt tyvärr motverkats av talibanregimen, som förtrycker sin egen befolkning på ett alldeles fruktansvärt sätt.

Man måste dock kunna prata med många för att kunna nå framsteg i frågor som är viktiga för Sverige.

Ett ukrainskt EU-medlemskap

Anf. 87 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Ukrainas sak är vår, vilket är ganska uppenbart i en svensk kontext. Runt om i världen är det inte riktigt lika självklart. Men ett viktigt framsteg för Ukraina vore ett EU-medlemskap.

Så sent som i dag signalerar den tyske förbundskanslern Friedrich Merz en ambition att titta på hur vi kan knyta Ukraina närmare EU redan innan den formella processen för ett EU-medlemskap har kunnat fullföljas. Han tittar på olika lösningar, som att tillåta representation för Ukraina på EU-toppmöten och annat, i syfte att kunna skapa ett politiskt stöd för Ukraina i den mycket svåra situation man befinner sig i.

Min fråga till EU-minister Jessica Rosencrantz är: Hur ser den svenska regeringen på detta? Är det något som vi är villiga att stötta? Tror vi att detta kan vara en väg framåt för Ukraina och för att kunna ge bättre stöd från EU?

Anf. 88 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Stort tack, Erik Ottoson, för frågan!

Det har sagts många gånger i den här kammaren: Stödet till Ukraina är den här regeringens viktigaste utrikespolitiska uppgift och prioritering. Europa måste kliva fram, och det har vi också gjort, militärt och finansiellt. Sverige och de nordisk-baltiska länderna har varit pådrivande och tar ett ledarskap i detta, och det gör mig mycket stolt. Ytterst handlar detta nämligen om allas vår gemensamma säkerhet.

I detta ingår också frågan om ett EU-medlemskap. Här är regeringens position glasklar: Ukraina hör hemma i den europeiska familjen. Vi välkomnar alla förslag som driver på den processen. Men det kan aldrig ersätta ett riktigt medlemskap.

Vi hoppas att vi nu, med en ny regering på plats i Ungern, äntligen kan inleda de formella förhandlingarna och ta riktiga kliv framåt. Men parallellt med detta är det bra med initiativ som det tyska för att pusha den här förhandlingen framåt och i rätt riktning.

Prot. 2025/26:122
21 maj

Frågestund

Anf. 89 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Tack, EU-ministern, för svaret!

Allas vårt favorithatobjekt Viktor Orbán har nu förlorat makten i Ungern, och det öppnar onekligen för möjligheter. Men det öppnar också för att saker som har dolt sig bakom Viktor Orbáns tvärsäkra nej till Ukraina i EU-medlemskapsfrågan kan börja komma upp till ytan.

Därför är frågan till EU-ministern: Ser vi nu att det börjar röra sig i den riktningen? Vad ser vi för ytterligare orosmoln? Hur kan vi hjälpa Ukraina bättre?

Anf. 90 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Erik Ottoson har helt rätt: Det är kanske ibland lite enkelt att gömma sig bakom andra. Ungern har ju stått för det absolut starkaste motståndet mot ett ukrainskt medlemskap. Men jag hoppas och tror att det nu framåt finns en bred enighet bland övriga länder, men förhoppningsvis också Ungern, om att faktiskt ta ett kliv framåt. Det förtjänar Ukraina.

Det finns mycket kvar att göra i Ukraina vad gäller reformarbete, men de har gjort imponerande reformframsteg trots brinnande krig. Det minsta vi kan göra är att inleda dessa förhandlingar och se till att vi i EU gör vår del för att Ukraina ska kunna påbörja en bana mot ett fullvärdigt medlemskap.

Sverige som life science-nation

Anf. 91 LILI ANDRÉ (KD):

Fru talman! Sverige är i dag världens näst mest innovativa land, och vi har en lång tradition av världsledande företag och forskning inom life science. Life science är en av våra verkliga framtidsnäringar, faktiskt vår tredje starkaste exportsektor. Det är ett område som inte bara bidrar till bättre behandlingar, räddar liv och förbättrar människors hälsa, utan det bidrar också till jobb, investeringar och stärkt svensk konkurrenskraft.

Nu pågår också ett arbete med läkemedelsutredningen, som kan bli en viktig pusselbit för att stärka Sveriges konkurrenskraft som ledande life science-nation genom att skapa bättre förutsättningar för att nya och effektiva behandlingar snabbt ska komma patienter till del. Min fråga till energi- och näringsminister Ebba Busch är därför: Vad ser ministern som viktigast att göra för att Sverige ska bli ännu starkare som ledande life science-nation och ta nästa steg, från att vara världens näst mest innovativa land till att bli nummer ett?

Anf. 92 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag tror att vi måste börja med att konstatera att konkurrensen hårdnar. Den topposition vi har i dag kan vi verkligen inte ta för given. Life science-sektorn har länge varit en maktfaktor men börjar nu bli en del av det industrikrig som jag pekade på.

Vi arbetar på fyra fronter. Först: mer forskning och utveckling här i Sverige. Det nya FoU-skatteincitamentet, som det nu arbetas med, kan göra att Sverige blir det land i OECD som har högst subventionsgrad för just forskning.

Det andra handlar om fler kliniska prövningar, snabbare och med fler patienter, och om att sätta upp hela den struktur som behövs för det, som inte har existerat i Sverige.

Det tredje är tid och tempo i tillståndprocesserna. Vi får ett förslag nu i mitten av juni, och målet är tydligt: kortare ledtider från ansökan till start.

Det fjärde är just läkemedelsutredningen, som gör att vi kan få upp tempot i EU-sammanhanget och jobba på bred front för att stå starkare som life science-nation.

Anf. 93 LILI ANDRÉ (KD):

Fru talman! Jag tackar minister Busch för svaret.

Life science bygger ju inte bara på forskning och företag, utan vi har haft en vårdvalskommitté som har sett över vårdens styrning. Kristdemokraterna har länge drivit frågan om ett starkare nationellt ansvar för sjukvården, där just läkemedel blev ett prioriterat vårdområde. Min följdfråga till ministern är därför: Ser ministern att ett ökat statligt ansvar för sjukvården är en viktig del för att kunna bli ännu starkare inom life science?

Anf. 94 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag står här som representant för hela regeringen och våra fyra samarbetspartier. Vi har tagit emot de här slutsatserna, där det konstateras att det på några områden behövs ökad statlig styrning, vilket också har brett stöd i den här kammaren. Det här är ett av de områden där det har pekats mot just detta.

Sverige är i dag i EU-kretsen ganska sent med att introducera flera läkemedel. Den differentierade och väldigt decentraliserade styrningen gör att patienterna hamnar i kläm. Så ja, vår samlade åsikt är att det behövs.

Resurser till äldreomsorgen

Anf. 95 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! Äldreministern har under den här frågestunden fått flera frågor från mina kollegor om äldreomsorgen i Sverige och tycks vara påtagligt nöjd med äldreomsorgen, trots att vi kan ta del av rapporter och vittnesmål om att det faktiskt inte fungerar i många delar av svensk äldreomsorg.

Ministern lyfter också fram satsningar på kvalitet och utveckling av utbildning för personal. Det är bra och i grunden vällovligt. Men faktum kvarstår: Oavsett hur mycket man utbildar personal eller stärker kvaliteten är det antalet människor som jobbar i vården som kommer att avgöra hur bra vården blir. När då kommuner och regioner har satts på svältkur av den här regeringen har man inte råd att anställa den där personalen.

Min fråga till äldreministern är därför helt enkelt: Varför tillskjuter inte den här regeringen de resurser som faktiskt behövs i svensk äldreomsorg? (Applåder)

Anf. 96 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Socialdemokraterna där borta i hörnet av kammaren verkar vara väldigt nöjda med de frågor de ställer. Jag önskar att de hade kunnat vara lika nöjda när de blickar tillbaka på sina åtta år vid makten – att de hade vidtagit de nödvändiga åtgärderna för att stärka kompetenskraven inom svensk äldreomsorg och att de hade lanserat språkravet och redan haft det på plats så att äldre kunde förstå och göra sig förstådda och medarbetare sinsemellan kunde ha en bättre arbetsmiljö, men framför allt att de hade säkerställt den medicinska säkerheten.

När det gäller utdrag ur belastnings- och misstankeregister, så att man på riktigt kan se till att öka tryggheten och säkerheten för äldre, önskar jag verkligen, fru talman, att Socialdemokraterna hade kunnat säga att de var nöjda över att de redan hade infört detta. Nu är så inte fallet, utan det har vi fått på plats under den här mandatperioden.

Vi har också fler reformer på gång när det gäller att stärka inte minst arbetsmiljön inom äldreomsorgen. Den måste bli betydligt bättre så att vi kan få ned sjukskrivningstalen och fler kan gå från deltid till heltid men framför allt för att yrkenas attraktivitet och status ska öka.

(Applåder)

Sveriges EU-avgift

Anf. 97 ERIK HELLSBORN (SD):

Fru talman! Min fråga går till EU-minister Rosencrantz. I förslaget till ny långtidsbudget för EU föreslås den svenska EU-avgiften chockhöjas. EU-kommissionen vill höja den årliga avgiften för Sverige med hisnande 11 miljarder kronor, vilket motsvarar ungefär en extra tusenlapp varje år för varje invånare i Sverige.

Ministern har redan tidigare meddelat att regeringen ser negativt på detta. Jag vill egentligen fråga hur förhandlingarna går och vad man tror om möjligheterna att komma ifrån den här stora ökningen. Det är ju ganska provocerande att kräva mer pengar av Sverige med tanke på att vi redan i dag är en stor nettogivare. Vi har år efter år betalat in mer än dubbelt så mycket pengar som vi faktiskt får tillbaka.

Anf. 98 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Tack, Erik Hellsborn, för frågan!

Låt mig vara extremt tydlig: Europa behöver en bättre budget, inte en större budget.

Den här förhandlingen sker i ett extremt utmanande omvärldsläge. Vi är från regeringens sida tydliga med att vi behöver ha ett större fokus på säkerhet, på stöd till Ukraina och på Europas konkurrenskraft. Vi har ett förslag på bordet nu som ganska väl återspeglar de prioriteringarna, men volymen är fortsatt alldeles för stor. Där har regeringen varit glasklar med att volymen måste ned. Det måste vara en rättvis fördelning mellan de olika medlemsstaterna när det gäller hur mycket vi ska betala och naturligtvis också när det gäller vad svenska skattebetalare ska behöva stå för.

Vi kommer att driva på i den riktningen. Vi har många länder med oss. Många länder har tuffa ekonomiska situationer och delar Sveriges bedömning. Men det kommer att bli en tuff förhandling, för många länder har

olika ingångsvärden i detta. Men vi är glasklara: EU behöver en bättre budget men inte en större budget.

Tonårsutvisningarna

Anf. 99 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Regeringen har nu sagt att man ska hitta lösningar för de tonårsutvisade ungdomarna – för dem som inte har fått lagakraftvunna beslut och nu också kanske för dem som har fått det. Jag hoppas att detta är sant och att det blir så.

På grund av långa handläggningstider för den här gruppen har en del av dem nu hunnit bli 21, 22 eller 23 år gamla. Det betyder att många inte täcks av det förslag som läggs fram i utredningen. Min första fråga är därför om den grupp som är över 21 kommer att inkluderas i regeringens lösning.

Många av dem som redan har utvisats vill ju gärna komma tillbaka. Jag har hört både statsministern och migrationsministern säga att det bara är för dem att söka om att få komma tillbaka. Men de som har utvisats har alla ansökt på andra skäl tidigare, och det gör att de har svårare att få komma tillbaka för exempelvis utbildning. Om de har anknytning till Sverige räknas det också negativt om de söker. De får alltså nej.

Jag frågar inte om ni kommer att lösa detta, men jag vill fråga ministern: Lovar du att ta med till regeringens arbete att man ska kolla på dessa två lösningar, så att dessa ungdomar får en chans att komma tillbaka och inte utvisas?

Anf. 100 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Tack, Niels Paarup-Petersen, för en viktig fråga! Det har varit extremt viktigt för den här regeringen att städa upp i en stökig migrationspolitik som har lett till att man inte har klarat av integrationen i det här landet. Samtidigt har vi upptäckt en del saker längs vägen som följer av beslut från 2016 som tidigare regeringar inte har tagit tag i.

En sådan fråga har varit den om de så kallade tonårsutvisningarna. Där har ju regeringen varit tydlig: Vi vill försöka hitta en lösning, en ventil, för de ungdomar som har gjort rätt för sig – som jobbar, studerar och som sagt har skött sig.

Också migrationsministern själv har varit mycket tydlig med att vi vill försöka hitta en lösning även för dem som det redan har fattats ett beslut för medan de befunnit sig i landet. Vi kommer att behöva återkomma i detalj och i närtid om hur lösningen exakt ska se ut. Men nu städar vi som sagt upp efter någonting som tidigare regering har infört men inte gjort någonting åt.

Infrastruktursatsningar i Skåne

Anf. 101 ULRIKA HEINDORFF (M):

Fru talman! Sverige står inför ett historiskt skifte gällande infrastruktur i och med den nya infrastrukturpropositionen, med omfattande satsningar på både järnväg och väg. För oss i Skåne, som ju är Sveriges tillväxtmotor

och porten ut mot Europa, är välfungerande transporter helt avgörande, både gällande pendling och också godstransporter.

Samtidigt genererar Öresundsbron betydande intäkter, men många skåningar upplever att dessa medel inte återinvesteras i Skåne i tillräcklig utsträckning.

Därför går min fråga till statsrådet Jessica Rosencrantz: Vad gör regeringen för att konkret stärka infrastrukturens satsningar i Skåne och för att säkerställa att intäkterna från Öresundsbron kommer skåningarna till del?

Anf. 102 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Tack, Ulrika Heindorff, för en viktig fråga!

Regeringen gör en historiskt stor satsning på infrastrukturen runt om i vårt land. Vi går också från den politik som fördes av tidigare regeringar, då det var mer intressant att klippa band och mindre intressant att underhålla och vårda det system vi har.

Vi gör omfattande investeringar på underhåll av våra vägar och järnvägar, men också många nya investeringar, också i Skåne. Det handlar inte minst om att öka kapaciteten på Södra stambanan, som vi ser som särskilt viktig just i Skåne. Exempelvis handlar det om att bygga ut till fyra spår genom Lunds kommun.

Vi har också varit tydliga med att vad gäller intäkterna från Öresundsbron bör vi kunna se till att ett framtida överskott hamnar i regionen. Detta tittar vi på nu. Vi kommer att tillsätta en förhandlingsperson med uppdrag att analysera vilka åtgärder som bäst gynnar Öresundsregionen.

Kort sagt: Vi går från en tidigare politik där man bara klippte band till att nu underhålla och vårda, bygga nytt och se till att intäkterna kommer regionen till del.

Satsningar på äldreomsorgen

Anf. 103 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag märker att äldreministern visar stort engagemang när det gäller vad Socialdemokraterna har gjort eller inte. Tänk om äldreministern också hade visat lika mycket engagemang för att förbättra äldreomsorgen på riktigt!

Det vi nu ser, bortom siffrorna, är att statsbidragen i reala termer inte har ökat. I verkligheten finns det stora brister i äldreomsorgen på många håll i Sverige. Vad Sverige behöver är satsningar på äldreomsorgen, med resurser för arbetsvillkor, så att människor orkar och vill jobba kvar.

Regeringen var väldigt stolt över att man tillsatte en äldreminister, men den posten har inte fyllts med politik för att förbättra äldreomsorgen. Vad säger äldreministern om det?

(Applåder)

Anf. 104 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Man kan konstatera att Socialdemokraterna tycks vakna nu, när det börjar närma sig val, när det gäller engagemanget i äldreomsorgen.

Om man hade följt detta under hela mandatperioden och också tittat på Coronakommissionens rapport hade man kunnat se att vi under den här mandatperioden har verkställt tio av de elva reformer under mitt ansvarsområde som föreslogs i rapporten. Dessutom är kommunala läkare och den förstärkta medicinska garantin på väg. Vi har infört fast omsorgskontakt, inte bara inom hemtjänst utan också inom särskilt boende, så att ingen äldre ska falla mellan stolarna.

Vi kommer nu att se till att det finns tillgång till sjuksköterskor eller läkare 24:7 – en brist som var ganska uppenbar tidigare som vi nu täpper till. Därutöver ser vi nu till att språkkravet kommer på plats. Man får göra utdrag ur belastningsregister, och vi kommer också att se till att det kan ske under pågående anställning så småningom – allt för att öka tryggheten och säkerheten för äldre, för att stärka kvaliteten och inte minst göra dessa viktiga yrken mer attraktiva.

(Applåder)

Myndigheters arbete mot bidragsbrott

Anf. 105 DANIEL PERSSON (SD):

Fru talman! Min fråga går till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje.

Sverigedemokraterna och regeringen har under den här mandatperioden gett myndigheterna flera verktyg för att stävja bidragsbrott. Bland annat har sekretesshinder rivits för ett effektivare informationsutbyte mellan myndigheterna. Vi har underlättat för inhämtning av uppgifter från flera aktörer. Nästa vecka ska vi besluta om att införa sanktionsavgifter och en bidragsspärr.

Försäkringskassan ska också granska samtliga bidragsbeslut som rör nätverkskriminella personer och deras familjer, vilket tillsammans är närmare 23 000 individer. Detta är bra viktiga insatser för att motverka välfärdsbrottsligheten. Men hur ser ministern på att berörda myndigheter, som exempelvis Försäkringskassan, får ytterligare mandat att arbeta direkt brottsbekämpande?

Anf. 106 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Stort tack, Daniel Persson, för en mycket viktig och relevant fråga! Den berör hur vi ska beivra bidragsbrottsligheten och se till att våra gemensamma skattepengar kommer dem till del som verkligen behöver det. Denna fråga har definitivt inte legat högt på dagordningen under Socialdemokraternas åtta år vid makten, men vi såg tidigt att det är en otroligt viktig fråga.

Detta är den viktigaste inkomstkällan just nu för den organiserade brottsligheten, så om vi på riktigt ska knäcka gängen måste vi strypa den kriminella ekonomin. Det har vi nu gjort, steg för steg och reform för reform. Mitt tydliga budskap till de kriminella är: Vi vet vilka ni är, och vi kommer efter er, för nu dras snaran åt.

Precis som ledamoten nämnde har jag tagit emot en utredning som ger förslag inom två områden för att Försäkringskassan ska få mer muskler än de har i dag. Det handlar om att de ska ha en brottsutredande del, och det handlar om underrättelseverksamhet. Vi bereder frågan just nu, så jag får återkomma.

Anf. 107 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Fru talman! Även om många AI-bolag kan kännas överhajpade här och nu tyder vår ökade användning av stora språkmodeller på att det kommer att behövas mer beräkningskraft i framtiden. Jag vill därför fråga näringsministern: Vad kan Sverige göra för att fler investeringar i datacenter ska hamna här i Sverige?

Jag vill också fråga energiministern om regeringen kan göra mer för att datacenter också ska integreras i energisystemet. Jag tänker till exempel på att ta tillvara den restvärme som skapas.

Anf. 108 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag hoppas att Jesper Skalberg Karlsson vet att jag bara har 60 sekunder på mig att svara!

För det första är vi smarta, snygga och starka i det här landet. Det är därför många nu väljer att investera i Sverige. Det hänger bland annat också ihop med kompetensen hos folket och med energisidan. Nu har vi som del av vår AI-strategi sagt väldigt tydligt att investeringar också ska stärka energisystemet – inte belasta det. Det är också en jätteomläggning från de rödgrönas tid, som Anna Tenje flera gånger pekat på.

Nu tittar vi bland annat på hur man om man är storförbrukare av el ska kunna vara med och medfinansiera ny produktion. Det är en viktig del. Vi tittar också på hur spillvärme ska kunna tillvaratas i fjärrvärmenätet. Det är minst lika viktigt som kärnkraft, och 99 procent av all energi går ut som värme i dag.

Vi har också sett över anslutningskön så att det ska bli mer tydligt var i landet man kan investera och att det ska leda till tillväxt och jobb i Sverige.

(Applåder)

Situationen i äldreomsorgen

Anf. 109 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Vi socialdemokrater vill att det ska vara tryggt att åldras i Sverige, och vi vill att äldreomsorgen ska präglas av respekt och värdighet och dessutom ha guldkant.

I dag ser vi en äldreomsorg som är underfinansierad, och vi vill inflationssäkra den. Vi ser en äldreomsorg där företag dränerar verksamheten på pengar för att få egna vinster.

Äldreomsorgsministern verkar vara väldigt lugn och nöjd, och om hon blir irriterad är det på oss socialdemokrater. Tänk om den ilskan kunde vändas till att i stället handla om att vilja göra någonting åt den situation som äldre drabbas av i det här landet! Jag tänker på moderatstyrda Täby, där vittnesmål berättar om Alice, som bodde hos omsorgsbolaget Vardaga. Hon fick bensår med larver i.

Jag tänker: Irriterar inte detta äldreomsorgsministern? Känns det inte i magen? Eller är det bara ilska mot oss socialdemokrater som äldreomsorgsministern känner? Det vill jag fråga.

(Applåder)

Anf. 110 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):
Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Jag förstår att ledamoten Jytte Guteland precis har gett sig in i matchen när det gäller äldreomsorgen och därmed inte har följt mig som minister i mitt arbete, men jag kan understryka att jag blir djupt provocerad och djupt förbannad och att det berör mig mycket djupt varenda gång jag läser om äldre personer som far illa i äldreomsorgen i Sverige.

Detta gäller alldeles oavsett om det är kommunal hemsjukvård, ett kommunalt boende eller en kommunal hemtjänst eller om äldreomsorgen drivs av en idéburen verksamhet eller för den delen av ett privat alternativ. För mig är nämligen inte driftsformen det intressanta.

Jag förstår att ledamoten har ideologiska skygglappar, för jag har nolltolerans mot dålig äldreomsorg alldeles oavsett vem som står bakom den. Det är just den delen jag vill bekämpa – inte om den drivs privat eller kommunalt.

(Applåder)

EU:s förslag om flaskhalsintäkter

Anf. 111 ERIC PALMQVIST (SD):

Fru talman! Sverige befinner sig i en pågående konflikt med EU-kommissionen om hur de så kallade flaskhalsintäkterna ska användas. EU har inom ramen för sitt nätpaket lagt fram ett förslag som syftar till att i högre grad styra eller omfördela dessa intäkter till gemensamma europeiska energiinvesteringar.

Energi- och näringsminister Ebba Busch har varit tydlig i sin kritik och beskrivit delar av förslagen som oacceptabla med hänvisning till att svenska elkunders pengar i första hand ska komma dem till gagn och återinvesteras i Sverige.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga energi- och näringsminister Ebba Busch: Avser regeringen att skärpa sina motåtgärder mot EU om förslaget kvarstår, och i så fall på vilket sätt?

Anf. 112 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Det här har varit ett grannlaga arbete där statsministern, jag och bland annat min kollega Jessica Rosencrantz på EU-sidan har samarbetat hårt för att säkerställa att vi ska hitta en väg framåt som gör att svenskarnas elpengar stannar i Sverige och där vi dessutom visar att det är till gagn för hela Norden om vi bygger ett robustare energisystem i Sverige. Om vi bygger ett robustare energisystem i Sverige är det till gagn för hela EU.

Vi har vunnit enorma framgångar. Jag är väldigt glad över att ha en statsminister som själv har varit inne och grottat i energinörderiet för att få den här framgången. Det har gjort att vi räddat kvar 85 miljarder av svenskarnas pengar där de hör hemma: i Sverige. Det har också gjort att vi får behålla alla intäkter som uppstår inom landet, och de som uppstår mellan länder kommer att vara till gagn för Sverige.

Nu är dialogen konstruktiv. Jag har goda skäl att tro att vi vinner detta, annars blir det fler åtgärder.

(Applåder)

Anf. 113 CAROLINE HÖGSTRÖM (M):

Fru talman! Aktivitetskrav i försörjningsstödet är viktigt. Vi moderater vet att tydliga förväntningar, krav på aktivitet och stöd till egen försörjning kan göra stor skillnad för att fler människor ska komma närmare egen försörjning och egenmakt. Det handlar ytterst om att bryta ett långvarigt bidragsberoende och stärka drivkraften till arbete. Samtidigt verkar oppositionen i form av Centern, Vänstern, Miljöpartiet och Socialdemokraterna samlas kring att motsätta sig ett införande av sanktionsmöjligheter kopplade till aktivitetskravet.

Utan någon form av uppföljning eller ansvarstagande riskerar aktivitetskravet att bli olika beroende på var i landet man bor, och man riskerar också reformens effekter.

Min fråga till Anna Tenje är därför: Hur ser statsrådet på behovet av sanktionsmöjligheter för att säkerställa att aktivitetskravet genomförs och får avsedd effekt i hela landet?

Anf. 114 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Stort tack, Caroline Högström, för en mycket angelägen och viktig fråga – en väldigt aktuell sådan.

Det är ju rätt uppenbart inför valet att bidragslinjen kommer att stå mot arbetslinjen och att regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna tydligt vill att fler ska gå från bidrag till arbete och egen försörjning, att fler ska stå på egna ben och att fler barn måste få se sina föräldrar gå till jobbet. Då är aktivitetskravet synnerligen viktigt.

Det är klart att jag vill att alla kommuner ska genomföra detta, och göra det på ett så bra sätt som bara är möjligt, men det spelar roll vem det är som styr.

Jag vet att detta ger effekt, och jag vet att Socialdemokraterna säger att man är för aktivitetskravet, men när man styr – som i Socialdemokraternas Växjö – monterar man ned aktivitetsstödet bakifrån. Man vågar inte ta den politiska debatten, och man fattar inte politiska beslut, men det aktivitetskrav som jag införde i Växjö gäller inte längre. Därför blir det viktigt med sanktionsavgifter för slöa, slappa socialdemokratiska kommuner som inte genomför lagförslaget.

(Applåder)

Skyddet av immaterialrätten

Anf. 115 PETER OLLÉN (M):

Fru talman! Min fråga går till EU-minister Jessica Rosencrantz.

Hela 40 procent av det vi producerar i Sverige är beroende av immaterialrätt. Det handlar om exempelvis musik, dataspel, automation, forskning och läkemedel. Dessa rättigheter lever ofta väldigt farligt och oskyddat jämfört med fysiska rättigheter, och detta trots att de representerar så stora värden.

Skyddet av det immateriella är beroende av att det finns lagstiftning som helst är världsomspännande men åtminstone gäller EU och USA. Vad händer just nu från EU:s sida för att i en AI-tid skydda immaterialrätten

Frågestund

Frågestund

Anf. 116 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Tack för frågan, Peter Ollén!

Ja, Sverige är verkligen en ledande kunskaps- och innovationsnation. Vi är nummer ett i EU och nummer två i världen vad gäller innovation. Det är klart att immaterialrätten är oerhört viktig i detta, inte minst för flera av de branscher som Peter Ollén nämner och där Sverige är ledande.

Från svensk och nordisk sida är vi mycket aktiva för att dels säkerställa att regelverken hänger med i den snabba utvecklingen, dels se till att hantera de här frågorna på ett internationellt plan och säkerställa att vi har rättvisa villkor. Det är viktigt inte minst i relation till bland annat USA, som ledamoten också nämner.

Just nu pågår en konsultation som kommissionen har initierat för att just se över hur regelverken ska kunna anpassas så att våra branscher blir mer motståndskraftiga i den digitala tid som vi lever i. Det här kommer vi att bevaka mycket noga. Att öka svensk och europeisk konkurrenskraft, inklusive en robust immaterialrätt, är viktigt för regeringen.

Nationell ledarskapsutbildning i äldreomsorgen

Anf. 117 MALIN HÖGLUND (M):

Fru talman! Min fråga går till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje.

Inom både förskola och skola finns i dag ett tydligt ledarskap för personalen och för verksamhetens utveckling. Den som arbetar som rektor måste genomgå en statlig rektorsutbildning för att ha rätt kompetens att leda verksamheten, utveckla kvaliteten och skapa goda arbetsmiljöer.

Äldreomsorgen är en av våra viktigaste välfärdsverksamheter och står inför stora utmaningar när det gäller kompetensförsörjning, arbetsmiljö och kvalitet i omsorgen. Första linjens chefer har ett mycket stort ansvar för både personal och äldre, men förutsättningarna för – och möjligheterna att vara – ledare varierar väldigt stort mellan kommunerna.

Min fråga till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje är därför: Skulle det vara möjligt att införa en nationell ledarskapsutbildning för första linjens chefer inom äldreomsorgen, liknande den rektorsutbildning som finns inom förskola och skola?

Anf. 118 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Stort tack för en mycket bra fråga, Malin Höglund!

Svaret på frågan är – förhoppningsvis – givetvis ja. Det är inte länge sedan jag tillsatte den utredning som nu leds av Acko Ankarberg Johansson och som ska titta på just den här frågan, det vill säga på att plocka fram en nationell ledarskapsutbildning för enhetschefer inom äldreomsorgen. Vi skulle ju aldrig drömma om att plocka bort den viktiga rektorsutbildningen inom förskola och skola, så varför finns inte ett liknande stöd för våra duktiga medarbetare inom äldreomsorgen?

Vi har flera gånger varit inne på arbetsmiljön inom äldreomsorgen, och vart man än åker bottenar det hela ofta i ledarskapet inom äldreomsorgen. Det bara är så. Där man har ett bra ledarskap är sjukskrivningarna lägre.

Där har man lättare att rekrytera. Där jobbar fler heltid, och där har man inga problem med minutstyrning eftersom man lyssnar på, ser och bekräftar sina medarbetare. Där är anhöriga nöjda, och dessutom är de äldre trygga och säkra. Det är det vi vill uppnå.

Prot. 2025/26:122

21 maj

Frågestund

Väntetiderna för omsorgsboende

Anf. 119 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Min fråga går till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje.

Under den senaste tiden har jag varit på besök hos ett stort antal omsorgsboenden i Stockholms stad. Det som är slående är att väntetiden är lång i Stockholms stad, som styrs av Socialdemokraterna. Det jag har uppfattat är också att väntetiden har ökat under de senaste två tre åren, det vill säga lika länge som Socialdemokraterna har styrt.

Jag undrar vad äldre- och socialförsäkringsministern vill göra för att alla äldre ska ha bättre möjlighet att flytta till ett omsorgsboende när de behöver göra det i stället för att behöva vänta tills de inte längre är fysiskt benägna att flytta.

Anf. 120 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Stort tack, Margareta Cederfelt, för en viktig fråga!

Behovet av fler platser på äldreboenden är onekligen mycket, mycket stort i Stockholms stad. Det har byggts alldeles för lite platser på äldreboenden de senaste decennierna, och andelen äldre ökar konstant. Just därför är det verkligen oroväckande att man från Socialdemokraternas håll nu går till val på att avskaffa LOV. LOV handlar inte bara om valfrihet för äldre, det vill säga äldres rätt att välja både hemtjänstutförare och boende, utan det är dessutom en möjlighet att kroka arm med fler fristående alternativ och bygga i kapp det glapp som finns inte minst i Stockholm.

Jag ser med stor oro på det underskott av platser man har i Stockholm, och jag hoppas verkligen att det blir ett skifte så att vi kan kroka arm med fristående alternativ och få till fler platser på kortast möjliga tid. Fler äldre ska få vård och omsorg i tid.

Kvalificering till socialförsäkringen

Anf. 121 MAGNUS RESARE (M):

Fru talman! Ett av regeringens viktigaste förändringsarbeten under den här mandatperioden är den stora bidragsreform som har sin grund i Moderaternas vallöfte om en återupprättad arbetslinje. Det här handlar om rättvisa och om att anställning ska löna sig, och enligt mig är det väldigt rimliga utgångspunkter. Tyvärr möter det alldeles för ofta motstånd från vänsterpartierna i den här kammaren.

I går röstade dock riksdagen igenom en del av den stora bidragsreformen, nämligen nya regler för kvalificering till socialförsäkringar. Det handlar om att man som ny i Sverige måste kvalificera sig till välfärden i stället för att, som tidigare, få full tillgång till den med en gång när man kommer hit. Nu kommer man att behöva ha bott i Sverige i fem år för att få full tillgång till välfärden, men den som arbetar och lever på sin egen

lön ska kunna få tillgång snabbare. Det är en morot för den som anstränger sig.

Jag skulle vilja ställa frågan till socialförsäkringsminister Anna Tenje vilka effekter hon ser att detta kommer att få.

Anf. 122 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Stort tack för frågan, Magnus Resare!

Det som hände i går var onekligen historiskt. Den första delen i bidragsreformen röstades då igenom i riksdagen, och vi kan nu ta det första steget för att se till att fler rör sig från bidrag till arbete. Vi påbörjar nu resan för att bryta det stora utanförskapet i Sverige. Det är otroligt viktigt, inte minst för att fler barn måste se sina föräldrar gå till jobbet. De måste kunna göra den där klassresan som vi alla drömmer om ska vara möjlig för alla barn som växer upp i Sverige.

Detta är ett resultat av åtta år med Socialdemokraterna vid styret, då man tog emot 320 000 asylsökande utan någon som helst plan för hur de skulle kunna bli en del av vårt samhälle. Nu sänder vi en tydlig signal: Kommer du till Sverige för att arbeta och göra rätt för dig, lära dig svenska och bli en del av vårt samhälle – ja, då är du varmt välkommen! Men kommer du hit för att bli försörjd kommer det att bli betydligt svårare.

(Applåder)

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 8 (forts. från § 6) Interparlamentariska unionen (forts. UU13)

Anf. 123 MATTIAS KARLSSON i Norrhult (SD):

Herr talman! Vi lever i en allt farligare och osäkrare värld. Det är en fras som man hör väldigt ofta nu för tiden. Det är tyvärr också en fras som jag själv använder väldigt ofta nu för tiden. Ibland kan man kanske få intrycket att detta är något som bara har hänt, som om vi drabbats av ett slags naturkatastrof. Så är det dock inte.

Det är värt att påminna sig om att orsaken till att vi lever i en allt farligare och osäkrare värld är konkreta beslut av politiska ledare och deras allierade. Det är på grund av att diktatorn och krigsförbrytaren Vladimir Putin fattade beslutet att olagligen invadera och ockupera Ukraina som befolkningen där lider och dör. Det är på grund av besluten av mullorna i Iran och deras hantlangare som unga kvinnor förtrycks och får se sina liv begränsas och som demokratiförkämpar mördas i sina egna hem.

Jag ska villigt erkänna att jag personligen känner olust över att sitta i sammanträden med de här terrorregimernas företrädare och över att sitta i möten med dem som för fram deras propaganda och försvarar deras handlingar. Jag kan alltså ha en viss förståelse för de argument som ibland förs fram om att Sverige inte borde vara medlem i en organisation som IPU, där dessa länder släpps in. Jag tror dock att det är viktigt att Sverige fortsätter att vara medlem i en organisation som IPU. Vi ser nu hur allt fler parlamentariska kanaler stängs och hur arenorna där förhandlingar kan ske i slutna rum eller öppet i talarstolen, och där olika positioner kan börja förflyttas, blir allt färre.

Framför allt ser jag det som viktigt att det finns öppna forum där vi som tillhör demokratiska länder och som står för mänskliga rättigheter kan ställa terrorns hantlangare till svars och där de som lever och verkar i länder där man sällan får höra demokratiska argument får tillgång till dem. Detta ser jag som en väldigt viktig uppgift för den svenska IPU-delegationen.

För egen del har jag de senaste åren verkat inom ramen för IPU i det som kallas det globala högnivårådet mot terrorism och våldsbejakande extremism. Vid det förra mötet där fick jag tillfälle att ställa den iranska representanten till svars för hur Iran har betett sig både mot sin egen befolkning och i Sverige. Vi vet ju att Iran har finansierat och samverkat med kriminella nätverk i Sverige för att förfölja olikstänkande och utöva våld så som det passar dem. Därmed har de också stärkt de kriminella nätverk som skadar och underminerar Sverige. Det var information som inte alla delegater i det här sammanhanget hade hört tidigare och som många visade intresse för efteråt. Detta är ett exempel på varför det kan vara viktigt för Sverige att fortsatt vara på plats i den här typen av organisationer.

Det jag ser som det allra viktigaste av det som IPU gör är dock organisationens fantastiska arbete för att bevaka mänskliga rättigheter för parlamentariker. Tyvärr går utvecklingen åt fel håll även på detta område. Enligt den senaste rapporten från den IPU-delegation som arbetar med dessa frågor noterade man 1 000 fall av kränkningar av mänskliga rättigheter riktade mot parlamentariker under 2025, i 58 olika länder.

Organisationen gör, med stöd av Sverige och den svenska delegationen, ett fantastiskt arbete för att uppmärksamma dessa övergrepp, ställa de ansvariga till svars, följa upp och i vissa fall till och med besöka fängslade och förföljda parlamentariker i fängelset och visa stöd på olika sätt. Jag tycker att bara den här verksamheten i sig motiverar Sveriges medlemsavgift till IPU.

IPU bedriver också biståndsverksamhet. Sverige har under lång tid, via Sida, varit en av de främsta bidragsgivarna till dessa biståndsprojekt. Jag är säker på att mycket av detta har gått till behjärtansvärda ändamål, men både när det gäller biståndsverksamheten med koppling till IPU och biståndspolitiken i stort tycker jag att Sverige behöver lite mer sans och balans. Vi måste inte alltid vara bäst i klassen. Vi kan inte längre vara bäst i klassen när det gäller engagemang i allting över hela världen. Vi måste fokusera våra insatser.

Stödet till Ukraina och Ukrainas frigörelse bör vara det absolut mest prioriterade, men Sverige har också behov på hemmaplan. Vi har börjat lösa en del av dem, men väldigt mycket återstår. Kampen mot brottsligheten, bristerna i välfärden och upprustningen av försvaret kräver att vi omlokaliserar resurser och i större utsträckning fokuserar på de inhemska problem som vi måste lösa för att få ett välfungerande, tryggt och säkert land. Jag skulle önska att vi fick lite mer av en lagomattityd när det gäller de internationella jämförelserna och hur mycket Sverige satsar i de här avseendena.

I likhet med föregående talare, Serkan Köse, vill jag avsluta mitt anförande med att rikta ett varmt tack till alla som har stöttat den svenska IPU-delegationen. Jag vill tacka de anställda på riksdagens internationella kansli, Ralph och Björn, som gör ett fantastiskt jobb, riksdagsdirektören

och andra som har varit med och stöttat delegationen under den verksamhetsperiod som rapporten gäller.

Jag vill också rikta ett varmt tack till mina politiska kollegor. Precis som Serkan sa tycker vi olika om väldigt mycket, och vi har ganska tuffa debatter här i kammaren i många olika frågor. Det är ändå hjärtevärmande att se och känna att vi är ganska enade och hjälps åt när vi kommer ut på den globala arenan och när det gäller frågor om demokrati och mänskliga rättigheter. Vi har varit en stark röst, och jag tycker att vi har slagit långt över vår viktklass i de här sammanhangen.

Jag vill alltså rikta ett varmt tack till vår vice ordförande Serkan. Han kommer ju att lämna riksdagen, som han nämnde i sitt anförande. Jag tycker att vi har haft en konstruktiv dialog och tillsammans stått upp för viktiga saker.

Jag vill rikta ett särskilt varmt tack till Margareta Cederfelt, som är avgående ordförande för delegationen.

Jag tycker att passionen med vilken du, Margareta, har stått upp för mänskliga rättigheter och mot terror och förtryck är inspirerande. Inte minst är jag imponerad av den energi du har visat i stödet för Ukraina och motståndet mot den olagliga ryska ockupationen av landet. Vid vår avslutande middag i Istanbul efter den senaste sessionen sa jag faktiskt att jag tror att dina barnbarn och ryssarna är de enda som kommer att bli riktigt glada över att du nu lämnar det här uppdraget. Du nämnde vid något tillfälle för mig att ett av dina barnbarn ville åka till Arlanda, för det var där mormor bodde. Jag hoppas att ditt barnbarn framöver i stället tänker att mormor bor vid glassbaren, i parken eller på stranden.

Anf. 124 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr talman! Det är slående hur vi tre från delegationen har en gemensam uppfattning när det handlar om vikten av det parlamentariska arbetet internationellt. Jag vill passa på att framhålla att jag önskar att de parlamentariska delegationer som riksdagen är medlem i – det handlar om ett stort antal internationella organisationer – kan få ett större genomslag i riksdagen och i Sverige. Jag säger detta därför att det arbete som vi gör i de internationella parlamentariska delegationerna har betydelse, speciellt i orostider som dessa. Jag vet att herr talmannen har gjort mycket för att förbättra dialogen, men jag är övertygad om att mer behövs.

Det betänkande vi debatterar nu handlar om verksamheten under 2025. Någonstans önskar jag att den verksamhet som bedrivs i delegationernas regi inte ska behöva vänta ett helt år – i vissa fall – innan den blir officiell och når riksdagens ledamöter så att vi kan ha ett samtal och en debatt här i riksdagen.

Detta kan vara något för kommande talmanspresidium, kommande delegationspresidium och riksdagsstyrelsen att diskutera vidare, för om vi ska lyckas ännu bättre än i dag på den internationella arenan behöver vi ett större engagemang och ett större genomslag.

IPU grundades 1889 och är världens äldsta parlamentariska organisation. Tillika är den världens geografiskt största parlamentariska organisation, med 183 medlemsländer från alla världsdelar. Detta är otroligt, för det ger en möjlighet till dialog och till att mötas parlamentariker emellan och diskutera och debattera både gemensamma och icke gemensamma frågor.

Efter mina 23 år i riksdagen är jag än mer övertygad om att om vi i Sverige ska leva i välstånd och i en fungerande demokrati måste vi också ha större internationellt engagemang på den parlamentariska nivån. Det är regeringarna som styr, men vi parlamentariker kan göra mycket.

Låt mig också säga några ord om det arbete delegationen har gjort och gör. Vi samarbetar bland annat i den nordiska kretsen. Vi träffas innan generalförsamlingarna och gör också studiebesök tillsammans i samband med FN-hearingen. Detta är oerhört viktigt, för det gör att vi kan driva en gemensam linje och få genomslag och att vi kan stödja varandras kandidaturer. Det gör oss också mer uppdaterade om vad som händer.

Tack vare det svenska engagemanget har vi också fått till stånd ett formaliserat NB8-format. Det innebär att vid församlingarna träffas de nordiska och baltiska delegationerna också inom IPU, vilket behövs i dessa orostider.

Vi har också under senare år träffat den ukrainska delegationen, och jag ser det som viktigt. Vi måste fortsätta att stödja Ukraina, för det är ett samarbetsland, ett europeiskt land och ett land som ligger oss nära i hjärtat, själen och rent geografiskt. Därför måste vi ta kontakt varhelst vi träffar ukrainare.

Under 2025 genomfördes två generalförsamlingar, en i Tasjkent i Uzbekistan och en i Genève i Schweiz. Vice talman Julia Kronlid var med i Uzbekistan, och det hela var väldigt givande.

Vad lärde jag mig då om Uzbekistan? Jo, att det är ett land med god ekonomisk tillväxt på 6–7 procent per år, vilket är högre än tillväxten i EU. Jag hoppas att svenska universitet, svensk forskning och svenskt näringsliv kan hitta till Uzbekistan, för tänk vad det skulle vara bra om vi kunde berika varandra!

Vad som också slog mig när jag var i Uzbekistan är att it-verksamheten där ligger fantastiskt långt fram. Det visar att teknisk utveckling inte sker bara i Europa och USA utan på andra håll i världen.

I generalförsamlingen i Tasjkent behandlades en resolution om hur krig påverkar hållbarheten negativt. Detta var ett samarbete mellan Sverige och Ukraina, som här alltså gjorde gemensam sak.

Under den 151:a generalförsamlingen i Genève behandlade församlingen en resolution om Rysslands illegala kidnappning och bortförande av ukrainska barn. Den bifölls av församlingen.

Vi hade också ett särskilt brådskande ärende, som inte var förberett innan men behandlades av församlingen på initiativ av Polen, Sverige, Chile, Thailand och Nederländerna. Det var alltså stor geografisk spännvidd på initiativtagarna. Ärendet handlade om gränsöverskridande organiserad brottslighet, cyberhot och hybridhot mot demokrati och mänskliga rättigheter. Detta kom till stånd för att Thailand och Chile liksom vi i norra Europa upplever detta genom hotbilden från Ryssland. Värt att notera är att detta akuta ärende, som det kallas, godkändes av församlingen med tre fjärdedels majoritet.

Rysslands illegala krig mot Ukraina tas upp vid varenda församling, och jag vill göra ett medskick till kommande delegationer: Fortsätt att hamra på! Det har den nuvarande delegationen gjort, och Ryssland ska inte komma undan.

Den som vill veta mer om IPU:s arbete under 2025 kan läsa delegationens redogörelse eller besök IPU:s hemsida.

Slutligen vill jag tacka vice ordförande Serkan Köse, som jag har samarbetet mycket med när vi har tagit fram planer för delegationens arbete. Jag vill också rikta ett varmt tack till hela delegationen för ett fantastiskt gott samarbete. Vi har stått enade i de viktiga internationella frågorna och försvarat Sveriges värdegrund och demokratin och att vi ska ha en världsordning som baseras på regler och inte på den starkes rätt.

Jag vill också rikta ett varmt tack till RIK, framför allt till delegationssekreterare Björn Sondén och biträdande delegationssekreterare Ralph Hermansson. De är två fantastiska personer som tänjer på gränserna för vad de kan åstadkomma för att delegationen ska kunna göra ett bra arbete. Jag hoppas att deras insatser erkänns också inom Riksdagsförvaltningen.

Herr talman! Detta är förmodligen mitt sista anförande i Sveriges riksdag efter 23 år som ledamot. Jag måste säga att det känns fantastiskt bra eftersom den svenska IPU-delegationen har gjort så mycket och hela tiden hållit fanan högt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)

§ 9 Förenklingar i jaktlagstiftningen

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2025/26: MJU23
Förenklingar i jaktlagstiftningen (prop. 2025/26:211)
föredrogs.

Anf. 125 MALIN LARSSON (S):

Herr talman! Svensk viltförvaltning bygger på balans mellan livskraftiga viltstammar, jaktetik och människors vardag. Det är en modell som tjänat Sverige väl under lång tid och som också måste vara vägledande när jaktlagstiftningen förändras. Lagstiftningen ska fungera i praktiken för människor som lever och verkar nära naturen. Samtidigt får förenklingar aldrig innebära att vi gör avkall på ansvar eller på en långsiktigt hållbar viltförvaltning.

Socialdemokraterna står bakom utskottets betänkande om förenklingar i jaktlagstiftningen. Detta betänkande innehåller flera förändringar som syftar till att modernisera regelverket och göra det mer ändamålsenligt. Det handlar bland annat om jakt på allmänt vatten, säljakt i Sveriges ekonomiska zon, möjligheten att eftersöka skadat vilt av djurskyddsskäl och stärkt sekretess i rovdjursärenden.

Herr talman! För oss socialdemokrater är jaktetik helt avgörande. Jakt ska bedrivas ansvarsfullt och med respekt för både djuren, naturen och människorna runt omkring. Därför är det viktigt att lagstiftningen ger möjlighet att agera när djur får illa.

I dag kan man exempelvis se blodspår i snön eller få bilder från en viltkamera som tyder på att ett djur är skadat, men ändå saknas tydligt stöd för att söka efter och spåra djuret för att kunna avsluta lidandet. Det är inte rimligt. Att underlätta och förkorta ett skadat djurs lidande måste vara prioriterat. Därför är det bra att jakträttshavaren nu får möjlighet att söka efter, spåra och förfölja vilt som kan antas vara så skadat att det behöver avlivas av djurskyddsskäl.

Samtidigt ska vi vara tydliga: Illegal jakt är ett allvarligt brott och helt oacceptabelt. Rovdjur och annat vilt ska förvaltas genom laglig och reglerad jakt, aldrig genom brottslighet.

Herr talman! En annan viktig del i propositionen handlar om möjligheten till säljakt i Sveriges ekonomiska zon. För våra kustfiskare är säl-skador inte en teoretisk fråga här i riksdagen, utan det handlar om förstörda redskap, skadad fångst och försämrade möjligheter att bedriva ett redan hårt pressat kustfiske.

För många människor längs våra kuster handlar detta om både jobb, kultur och framtidstro. Därför är det rimligt att det finns möjlighet till skydds- och licensjakt även i Sveriges ekonomiska zon. Det handlar inte om fri jakt utan om reglerad jakt inom tydliga ramar och med fortsatt kontroll. Om vi menar allvar med att stärka det svenska kustfisket och skapa bättre förutsättningar för våra kustsamhällen måste också sällförvaltningen vara en del av helheten.

Vi behöver också våga prata om hur förändringar i Östersjön påverkar våra ekosystem. När balansen förändras i Östersjön påverkas också djurlivet. Hemma i Västernorrland ser vi hur både säl och skarv söker sig längre upp i älvar och kustnära vatten i jakt på föda. Det visar hur viktigt det är med en fungerande, kunskapsbaserad och lokalt förankrad viltförvaltning som klarar att hantera förändringar i naturen. Här har länsstyrelserna en viktig roll. Sverige är avlångt och ser olika ut, och förvaltningen måste kunna ta hänsyn till regionala förutsättningar och lokala behov.

Herr talman! Jag vill också lyfta upp den del av propositionen som stärker sekretessen i rovdjursärenden.

Det är egentligen ett misslyckande att människor som deltar i lagliga jaktärenden eller söker ersättning för rovdjursskador ska behöva skyddas från hot och trakasserier. Debatten om rovdjur och jakt behöver präglas mer av respekt och mindre av polarisering. Ingen ska behöva känna oro för att delta i lagliga processer eller för att engagera sig i frågor som rör jakt och viltförvaltning.

Avslutningsvis, herr talman, står vi socialdemokrater bakom en politik där naturresurser förvaltas ansvarsfullt och där människor som jagar, fiskar och lever nära naturen ges rimliga villkor och inflytande. I grunden handlar bra viltförvaltning om ansvar, balans och respekt – för naturen, för djuren och för människorna.

(Applåder)

Anf. 126 EMMA NOHRÉN (MP):

Herr talman! Vi är här för att debattera den proposition som heter *Förenklingar i jaktlagstiftningen*.

Herr talman! Vi i Miljöpartiet anser att Sverige behöver ha en jaktlagstiftning som fungerar i praktiken. Vi behöver regler som är tydliga, rätts-säkra och möjliga att tillämpa för både jägare, markägare, myndigheter och rättsväsen, och de ska inge förtroende hos allmänheten. Därför behöver vi en viltförvaltning som bygger på kunskap, ansvar och långsiktighet.

Miljöpartiet motsätter sig inte den förändrade lagstiftningen, utan vi tycker att många delar är bra. Men det finns några ställen där vi ser att det drar iväg lite för mycket, och jag tänker nu använda några minuter till att förklara varför.

Den fråga där vi vill se ett avslag och där vi har ett särskilt yttrande gäller den del i propositionen som handlar om jakt på säl i allmänt vatten. I propositionen föreslår regeringen att svenska medborgare och medborgare i EU eller EES ska få jaga på allmänt vatten och från klippor som inte hör till någon fastighet.

Vidare föreslår regeringen att jaktlagen ska göras tillämplig i Sveriges ekonomiska zon i syfte att tillåta jakt på säl i zonen. Det här tycker vi är att gå för långt. När man tittar på vad remissinstanserna säger ser man att det finns betydande problem och oklarheter kring vad detta ska leda till.

Naturvårdsverket säger att det finns svårigheter när det gäller tillsyn och kontroll och vad det får för konsekvenser för sälförvaltningen. Havs- och vattenmyndigheten lyfter upp att jakten måste vara förenlig med en långsiktigt hållbar och vetenskapligt grundad förvaltning. Även SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, pekar på osäkerhet kring beståndsutveckling och systemeffekter.

Det här tycker vi är tillräckligt viktigt, för att inte säga oerhört viktigt, för att man ska dra i handbromsen. Sälfrågan handlar inte bara om jakt på just säl, utan det är också en ekosystemfråga. Det handlar om våra fiskbestånd och våra havsmiljöer, som redan är hårt pressade.

Som många här i kammaren vet var det just havsfrågorna som förde mig till denna kammare en gång i tiden. När man förändrar förvaltningen av en toppredator som sälen borde det ske med stor försiktighet. Det måste också vila på en vetenskaplig grund, men flera remissinstanser säger att vi ännu inte har en vetenskaplig grund för att släppa det fritt på det sättet, speciellt inte i Östersjön som är ett hav i obalans. Det är ett hav under mycket hård press, och därför är det problematiskt att regeringen i propositionen går fram snabbare än vad expertmyndigheterna och forskningen anser vara klokt. I den delen, herr talman, vill vi att propositionen ska avslås, och därför har vi ett särskilt yttrande om det.

Vi har två andra anmärkningar i propositionen. En del handlar om det som kallas för förvaltningsmärkning av fällda djur. Det handlar om att märka djur för att man ska kunna följa dem. Jag tycker att det är väldigt bra. Det behöver vi göra för att ha en bra viltförvaltning, men flera remissinstanser efterfrågar att det måste finnas tydligare kriterier, en nationell samordning och också ett bättre klargörande mellan rättssäkerhet och tydlighet när det gäller ansvar och spårbarhet.

Vi säger inte nej till detta, utan vi tycker att det är bra. Men vi saknar de delar som efterlyses av till exempel Naturvårdsverket och vill att man ska ta fram sådana kriterier innan lagstiftningen kommer på plats. Ett system som är otydligt riskerar att skapa problem för myndigheter snarare än att underlätta, vilket är just vad den nya lagstiftningen ska göra.

Herr talman! En annan del där vi i grunden är positiva men där det finns saker som borde finnas på plats innan lagstiftningen vinner laga kraft är möjligheten att avliva djur utan myndighetsbeslut. Vi hörde i det tidigare anförandet att det här är viktigt.

Genom en åtelkamera kan man till exempel se ett skadat djur. Förra året följde jag själv en blind älgs framfart i Dalarna, där jag har en stuga. Man fick inte avliva den, och till slut gick den ned sig i en myr och dog en plågsam död framför en familj som var ute på picknick. Det var fruktansvärt; ingen vill uppleva det. Med den här lagstiftningen kan sådana djur avlivas.

Samtidigt är remissinstanserna ganska tydliga. Naturvårdsverket varnar för gränsdragningsproblematik och att skyddsjaktssystemet kan urholkas. Åklagarmyndigheten påpekar att det finns rättssäkerhetsproblem och svårigheter med efterhandskontroll. Polismyndigheten lyfter fram att illegal jakt kan bli svårare att upptäcka och utreda.

Det här måste vi ta på stort allvar. Illegal jakt är inte ett marginellt problem, utan det är ett allvarligt hot mot framför allt vår rovdjursförvaltning och också mot förtroendet för jägarna överlag. De allra flesta jägare bedriver jakt på ett seriöst och ansvarsfullt sätt. Vi har ett högt förtroende för våra jägare i Sverige, och det ska vi fortsätta att ha. Just därför måste vi ha en lagstiftning som är tydlig och möjlig att kontrollera.

Nu gör man den här förenklingen utan att ha dessa kriterier på plats. Det är kriterier som remissinstanserna, som ändå är sakkunniga, har tagit upp. Jag tycker att det är olyckligt, och det riskerar att leda till en onödig debatt om en lagstiftning som verkligen skulle kunna göra skillnad när det gäller lidande för djur. Detta kan nu i stället hamna snett.

Herr talman! Överlag tycker vi i Miljöpartiet dock att många av ändringarna är bra. Det blir en moderniserad lagstiftning. Vi säger alltså nej till jakt på säl ute i svensk ekonomisk zon på det sätt som beskrivs, och vi skulle förstås ha velat ha de här kriterierna på plats innan man går vidare med lagstiftningen i dessa delar. Men vi kommer inte att invända mer än så.

Vi behöver ha en fungerande viltförvaltning, och vi behöver ha hög jaktetik och starkt rättssäkerhet. Vi måste också ha beslut som vilar på vetenskaplig grund.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation 2 av Miljöpartiet.

Anf. 127 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Herr talman! Vi debatterar i dag miljö- och jordbruksutskottets betänkande 23, som avser förenklingar i jaktlagstiftningen.

Under mandatperioden har vi fått möjlighet att i denna kammare debattera frågor om jakt vid ett flertal tillfällen. Då har jag som ledamot för Sverigedemokraterna haft möjlighet att lägga fram mitt partis visioner och prioriteringar för hur svensk jakt kan underlättas både för den enskilda och i våra myndigheters arbete. Det handlar samtidigt om att kunna upprätthålla den etik som finns inom den svenska jakten.

Vi ska komma ihåg att svensk jakt traditionellt har ett starkt stöd hos befolkningen. Det är ett stöd som givetvis ska upprätthållas.

Att förbättra förutsättningarna för svensk jakt kan göras på många sätt, dels genom propositioner liknande den vi behandlar i dag i kammaren, dels genom att regeringen ändrar förordningar. Men det kan också göras genom regeringens myndighetsstyrning – då givetvis utöver den stora budgetpropositionen, som gör det möjligt att rikta ekonomiska medel i olika omfattning till svensk jakt och viltförvaltning.

Herr talman! Från Sverigedemokraternas sida har jag under de senaste årens debatter fokuserat främst på vikten av att motverka jaktsabotage, där olika typer av aktivister har gett sig på inte bara jägare utan även jakttorn med mera. Därtill har jag ofta lyft behovet av just starkt sekretess för jägare i olika sammanhang.

Med det betänkande och den proposition vi behandlar i dag har vi kommit en bra bit på vägen för just detta, även om vi från Sverigedemokraternas sida gärna hade sett att ett nytt brott om jaktsabotage införts i svensk lagstiftning. Det skulle ytterligare inskräpa allvaret i de angrepp som sker mot jägare. Dessa angrepp skadar förutsättningarna för svensk jakt och innebär också en fara för enskilda personers liv och hälsa, exempelvis när benen på ett jakttorn sågas av.

Min förhoppning är att vi vid en valseger i höstens val kan åstadkomma denna nya lagstiftning i brottsbalken under kommande mandatperiod och på så sätt fortsätta vårt arbete för svensk jakt och för svenska jägare.

Herr talman! Med det betänkande och den proposition vi har framför oss gör vi svensk jakt bättre och stärker skyddet för svenska jägare. Sverigedemokraterna har under lång tid lyft behovet av tydligare sekretess hos våra myndigheter då det förekommer hot, trakasserier och skadegörelse i samband med jakt, inte minst när jakten avser varg. Detta är något som också framkommer i den utredning som har föregått det lagförslag vi i dag har på bordet.

I utredningen beskrivs hur enskilda hotas i sociala medier och via e-post och telefon. I mer allvarliga fall har också "enskilda sökts upp och hotats i hemmet".

Det förekommer även att personer som ansökt om skyddsjakt eller anmält rovdjursangrepp hotas. I vissa fall avstår man därför helt enkelt från att ansöka eller anmäla detta av rädsla för just hot. Det här är något som är helt oacceptabelt. Vi behöver därför skärpa sekretessen i enlighet med det förslag som i dag läggs fram, nämligen att sekretess ska gälla hos Naturvårdsverket eller en länsstyrelse i ett ärende om jakt på björn, varg, järv, lo eller kungsörn. I ett ärende om ersättning för skada orsakad av ett sådant djur ska sekretessen gälla i högst tjugo år.

Sverigedemokraternas förhoppning är att denna förändring ska bidra till bättre förutsättningar för svensk jakt och jägare som känner ett fortsatt starkt stöd från samhället. Den bör också bidra till att vi kan förhindra sabotage och hot mot jakt och enskilda i och med att vi hindrar aktivister att ta del av personuppgifter.

Vi ska påminna oss om att hot mot enskilda jägare, oavsett om det sker digitalt eller fysiskt i hemmet, i förlängningen också kan drabba närstående i form av familj med partner och barn och om den rädsla detta innebär.

Herr talman! Det är glädjande att Sverigedemokraterna och regeringen nu möjliggör jakt på säl i Sveriges ekonomiska zon. Även om det ska sägas att Sverigedemokraterna hade velat gå längre i det här avseendet är det trots allt ett steg i rätt riktning. Jag hyser likväl en förhoppning om att en valseger och kommande mandatperiod skulle kunna innebära ytterligare steg åt rätt håll när det gäller jakt på säl.

Herr talman! Slutligen vill jag lyfta det som är kärnan i propositionen, nämligen att förenkla lagstiftningen. Det är också något vi gör i och med att förutsättningarna nu förbättras för att agera vid eftersök och hantering av skadat vilt. Vi fortsätter också arbetet för att minska onödig administration och byråkrati för landets jägare.

Vi har under tidigare mandatperioder sett hur EU har tagit ett allt större grepp om frågor kopplade till jakt, inte minst genom att hänvisa till andra frågor såsom miljöfrågor. Nu har vi dock börjat stå emot detta tydligare, dels genom den svenska lagstiftningen, som vi kan påverka, dels genom

att inte tillåta EU att ta sig ytterligare rättigheter på bekostnad av Sveriges riksdag.

Låt mig också påminna om att vi under denna mandatperiod har arbetat för att minska skyddet för varg inom ramen för Bernkonventionen. Det är något som vi har haft framgång med, och det ökar möjligheten till jakt på varg framöver.

Vi implementerar numera också EU-regler på lägsta möjliga nivå i Sverige. Från Sverigedemokraternas sida ser vi att detta är något som en framtida rödgrön regering inte kommer att göra, då dessa partier verkligen gillar EU och när EU kommer med allt fler pekpinnar till Sverige.

Enligt mig innebär detta att den svenska jägarkåren bör tänka efter både en och två gånger när det gäller vad valet kommer att betyda för dem och för den svenska jakten. Vad innebär det om EU-lagstiftning åter tillåts implementeras på allt högre nivå? Vad innebär det om man tillåter EU att runda lagstiftningen genom att ta sig an jaktfrågorna via andra frågor, exempelvis miljöfrågor?

Om man vill vara säker på att svensk jakt ska få bättre förutsättningar bör man tänka på hur man röstar i höstens val.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 128 KAJSA FREDHOLM (V):

Herr talman! Vänsterpartiet står bakom en modern och fungerande lagstiftning. Vi välkomnar flera delar av regeringens proposition, men vi motsätter oss två av förslagen eftersom de riskerar att skada både naturen och den långsiktiga hållbarheten.

Det gäller dels förslaget om att tillåta jakt på allmänt vatten efter en enkel anmälan, dels förslaget om att öppna för säljakt i Sveriges ekonomiska zon.

Herr talman! Jag börjar med jakten på allmänt vatten. I dag krävs särskilt tillstånd för att jaga på allmänt vatten och på öar och klippor som inte tillhör någon fastighet. Regeringen vill ta bort detta krav och ersätta det med en enkel anmälan och dessutom låta detta gälla alla medborgare inom EU och EES.

Vi i Vänsterpartiet menar att detta är fel väg att gå. De här områdena är ofta känsliga livsmiljöer för många arter. De används också flitigt för friluftsliv och rekreation. En ökad och mindre kontrollerad jakt riskerar att störa både djurliv och människor.

Flera remissinstanser har varnat för att förslaget kan leda till ökat jakttryck och till och med till jaktturism. Det kan i sin tur leda till ett överutnyttjande av viltet och en exploatering av våra skärgårdsmiljöer. Vi menar därför att dagens ordning med krav på tillstånd bör ligga fast.

Herr talman! Den andra frågan gäller jakt på säl i Sveriges ekonomiska zon. Vi i Vänsterpartiet står bakom möjligheten till skyddsjakt när säl orsakar skador på fiskeredskap. Det är viktigt för fiskenäringen.

Men regeringen går tyvärr längre än så. Man vill nu öppna för utökad säljakt, trots att det saknas vetenskapligt stöd för att det skulle förbättra fiskbestånden.

Forskning från både myndigheter och universitet visar att de minskade fiskbestånden främst beror på långvarigt överfiske och inte på sälen. Att då öka jakten riskerar att bli fel åtgärd. Det kan dessutom få oönskade effekter. Till exempel kan jakten skrämma sälar från deras naturliga vilo-

platser och i stället driva dem närmare kusten där problemen för fisket då kan bli större. Även Kustbevakningen har ifrågasatt behovet av förslaget och pekat på att konsekvenserna inte är tillräckligt utredda.

Herr talman! Politik måste vila på kunskap och ansvar. Och när det gäller naturresurser och ekosystem behöver vi vara särskilt försiktiga. Vi i Vänsterpartiet säger ja till en modern jaktlag, men vi säger nej till förslag som riskerar att urholka skyddet för naturen och som saknar vetenskaplig grund. Jag yrkar bifall till reservation 1 i betänkandet.

Anf. 129 LARS JOHNSON (M):

Herr talman! Sverige har en väldigt lång kust. För dem som bor och verkar längs kusten har jakten historiskt sett varit en väldigt viktig del av försörjningen.

Redan i 1808 års jaktstadga slogs fast att varje svensk medborgare fick jaga på öppna havet och på så kallade ödeskår, det vill säga holmar och skär som inte tillhörde någon fastighet. 1938 infördes ett krav på tillstånd för att jaga på allmänt vatten. I dag är det länsstyrelserna som beslutar om tillstånd och regionala föreskrifter för hur jakten ska ske på allmänt vatten.

Regeringen föreslår nu att tillståndsplikten tas bort. Det ska räcka att den som vill jaga på allmänt vatten i stället gör en anmälan. Bakgrunden till förslaget är att en ansökan om jakt på allmänt vatten sällan eller aldrig leder till avslag. Förslaget handlar helt enkelt om att ta bort en onödig administrativ barriär.

Förhoppningsvis kan detta innebära att intresset för denna typ av jakt ökar. I dag bedrivs mindre än 1 procent av all sjöfågeljakt i Sverige på allmänt vatten. Vi moderater skulle gärna se en ökad jakt på till exempel skarv, då skarven utgör ett stort problem för fisket.

Herr talman! Regeringen föreslår också att det ska vara möjligt att efter anmälan jaga säl även i Sveriges ekonomiska zon, alltså i havet utanför svenskt territorialvatten. Tanken är att jakten där ska bedrivas på samma villkor som i dag gäller för jakt på säl i andra områden, alltså i form av licens- eller skyddsjakt. Förslaget syftar till att förbättra förutsättningarna för yrkesfisket, och det välkomnas av oss moderater.

När man träffar fiskare får man ofta höra att de allt större sälpopulationerna, precis som skarven, utgör ett ökande problem för fisket. Vi moderater förespråkar en utökad jakt på säl och ser gärna att man också inför ekonomiska incitament för säljakt. Dessutom anser vi att EU-förbudet mot handel med sälprodukter ska tas bort. Det är nämligen god jaktetik att alltid omhänderta och använda det vilt man faller.

Herr talman! En annan del av dagens betänkande rör ett förslag om en ny sekretessbestämmelse för att skydda personuppgifter i ärenden om jakt på stora rovdjur, till exempel varg eller lodjur. Sekretess ska också gälla i ärenden där tamdjursägare anmäler rovdjursangrepp.

Bakgrunden är flera fall av hot, trakasserier, jaktsabotage och skadegörelse, och det är inte bara jägare som riskerar att få ta emot hot och få sina bilar vandaliserade. Det finns också uppgifter om att det har gått så långt att djurägare av rädsla för hot, skadegörelse och trakasserier väljer att avstå från att anmäla rovdjursangrepp eller ansöka om skyddsjakt. Det uttalade syftet från aktivisterna har varit att försöka förhindra skyddsjakt.

Därför föreslår regeringen nu ett starkt sekretesskydd för enskilda personers identitet med syftet att skydda både tamdjursägare och de som deltar i jakt på stora rovdjur. Det tycker vi moderater är bra. Moderaterna är nämligen ett parti som står på lantbrukarnas och jägarnas sida.

Med de orden, herr talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

Anf. 130 ANDERS KARLSSON (C):

Herr talman! Vi debatterar i dag MJU23 *Förenklingar i jaktlagstiftningen*.

När man läser det här betänkandet funderar man på om man ska kalla det förenkling eller modernisering. Man ser inte så mycket förenklingar i betänkandet.

Det som är väldigt bra med det här är att vi får större möjlighet att bedriva jakt på säl. Men det kommer lite sent. Om man lyssnar på fiskarna får man höra att många av de mindre aktörerna har gått över till annan teknik än nät och den typen av enklare teknik. Även på de små båtarna har man gått över till bottentrål i många fall. Detta är på grund av problematiken med både säl och skarv. Med den här förändringen kommer det att finnas möjlighet att fortsätta med nät, men det här kommer lite fem i tolv.

I utskottet fick vi i dag en indikation om att Tjeckien lyssnat på Sveriges ingångar om en skarvförvaltning, något som även fiskarna vill få till.

Detta är två positiva saker som går i en riktning som gör att näringen får det klart bättre. Det blir alltså ett ja när det gäller säljakt.

Däremot tycker jag att det vore rimligt att få återkoppling om effekterna av den här förändringen, det vill säga hur fisket kommer att förändras och hur mycket säl som kommer att skjutas med den nya lagstiftningen. Den återkopplingen vore lämplig för att förstå det som vi beslutar om.

Nästa del rör sekretess, något som vi absolut inte borde behöva diskutera, men eftersom rovdjursfrågan är så känslig vore det lämpligt att få in detta i lagstiftningen. Även där är det alltså ett tydligt ja från Centerpartiet.

Märkning av djur för forskningsändamål, vilket också finns med i betänkandet, är också helt okej, bara det inte stör jakten och medför risk för olyckor för dem som ska utföra märkningen. Det gäller att det här görs på lämpliga tider.

Den del som man kanske reagerar mest på och som kan bli fel är den som handlar om att följa skadade djur in på annans mark. Vi har i dag redan en rutin för detta, där vi i jaktlagen kommer överens om hur vi hanterar en situation med ett skadat djur.

I betänkandet beskriver man att det är lämpligt att ta kontakt med ett annat jaktlag. Det som kan hända med den här skrivningen och förändringen är att jägarna inte lyssnar på ordet lämpligt. Skulle de inte göra det finns det risk att både ett, två och tre lag kommer ut samtidigt. Återigen ser jag en risk för olyckor, och man vill inte ha skjutolyckor vid jakt. Som jag ser det får man nog tänka till lite när det gäller hur man ska uttrycka det här så att man fångar upp de här delarna. Det här är egentligen ingen förenkling utan mer en gränsförändring i lagstiftningen.

Det viktiga när man gör förändringar är att få genomslag och en förståelse i hela jägarkåren, och den är stor. Redan i dag finns ganska mycket diskussioner om detaljer, om vad som gäller och inte gäller och om hur

man hanterar lagstiftningen. Här gäller det att vara jättetydlig med hur delarna om eftersök av djur kommer att se ut så att de får önskad effekt.

Anf. 131 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Vi har tidigare hört jaktens lov sjungas från talarstolen. Jag kan bara instämma i hur viktig jakten är för väldigt många svenskar. Det är också väldigt glädjande att jakten och jägarna står väldigt högt i kurs. Det råder hög acceptans för jakt och jägare i Sverige, vilket är mycket glädjande, men tyvärr inte hos alla. Det är bland annat därför det kommer förändringar i den här propositionen. Det handlar om ändringar i flera olika lagar, liksom om att flytta bestämmelser mellan olika lagrum, för att förenkla och underlätta för jakten.

Bland annat handlar det om en ny möjlighet att fånga vilt på annans mark för viltförvaltning. Det är en viktig del, herr talman, inte minst i det arbete som vi nu bedriver för att försöka få ned vargstammen i Sverige. Där är det jätteviktigt att vi har koll på individerna för att kunna komma ned på den nivå som regeringen och en majoritet i riksdagen önskar. Därför är detta med och hjälper till, just för att vargstammen ska kunna minskas.

Flera talare har varit inne på jaktetiken hos jägarna, som ju är oerhört viktig. I dagens jaktlag står det så här, herr talman: "Jakten skall bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande." Lite längre fram står det: "Om vilt har skadats vid jakt, ska jägaren snarast vidta de åtgärder som behövs för att djuret ska kunna spåras upp och avlivas."

Utmaningen som läget är nu är alltså att lagen ligger i vägen för jaktetiken. Den ligger i vägen för att göra det som jaktlagen säger att vi ska göra och som är så viktigt för jägare: att se till att djuret inte lider i onödan. Därför är detta en välkommen förändring inte minst av etiska skäl.

En annan del i propositionen handlar om EU och rapportering gentemot EU. Här är det oerhört viktigt, än en gång, att Sverige lägger sig på en miniminivå. När vi i Sverige ska implementera direktiv och förordningar från EU vill vi gärna vara Bror Duktig, och så går vi långt utöver vad som anses som miniminivå. Den vi förstör för är oss själva. Det är det ingen som tjänar på, herr talman. Jag är alltså väldigt glad att även detta är med.

Det som kanske flest har lyft hittills under debatten är jakt på allmänt vatten och jakt på säl. Det är ingen tvekan, herr talman, om att yrkesfisket, inte minst det kustnära fisket, sliter enormt med både säl och skarv. Här måste det göras en förändring om man över huvud taget ska kunna fortsätta med sitt fiske. Vi hör om hur sälarna förstör fiskeredskap och går in och tar fångst. När fiskarna tar upp näten finns det ingenting kvar, för sälen har redan varit där. Det är alltså jätteviktigt att vi kommer vidare vad gäller sälen, men även vad gäller skarven.

Som flera varit inne på är det också oerhört viktigt att vi kommer framåt vad gäller sälhandelsförbudet. För en jägare är det viktigt att ta vara på det man skjutit, och då ska vi inte ha ett sälhandelsförbud som förbjuder jägaren att göra det. Därför är det oerhört viktigt att vi kommer bort från detta, även om det inte är en del just i dagens proposition.

Slutligen, herr talman, vill jag ta upp sekretessen i rovdjursärenden. Tyvärr har vi aktivister i Sverige som inte kan följa demokratiskt fattade beslut. Tyvärr uppträder dessa också på ett sätt som jag finner väldigt betänkligt. Vi ser hur jägare drabbas. Vi ser hur man till exempel sågar i jaktorn så att de nästan går sönder, i hopp om att de ska rasa ihop när jägarna klättrar upp och att dessa då ska skada sig. Det säger något om tankegången hos dessa aktivister. Det är ytterligt skrämmande att vi över huvud taget behöver en sådan här lagstiftning.

Vi såg för ett år sedan, herr talman, hur vår landsbygdsminister hade haft besök hemma vid sitt eget hus i Karlstad av aktivister som var ute efter att skrämmas. Det hör inte hemma i en demokrati. Därför är det jätteviktigt att vi kommer vidare i frågorna kring sekretess gällande jakt på stora rovdjur så att jägare ska våga vara med och våga anmäla angrepp och liknande, även om det rör sig om stora rovdjur. Vi måste ha en förvaltning värd namnet även vad gäller dem.

Herr talman! Det är inte så många punkter med i propositionen, men de punkter som är med betyder väldigt mycket för dem som är berörda. Därför yrkar jag än en gång bifall till förslagen i propositionen.

Anf. 132 ELIN NILSSON (L):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut, så att jag inte glömmet det.

Väldigt mycket av allt som Liberalerna och samarbetspartierna har gjort inom miljö- och jordbruksutskottets område under mandatperioden handlar om att hitta, eller kanske snarare återfå, en balans i politiken. Det gäller inte minst det vi gör i fråga om skogspolitiken och miljön, men det gäller också jaktfrågorna. Det är i mångt och mycket konfliktfyllda frågor där tidigare förd politik har skapat väldigt stora problem. Dem gör vi nu någonting åt, och det är jag väldigt glad att få vara en del av.

Herr talman! Jakt handlar till stor del om ansvar, naturvård och just balans. Vi lever i ett land fullt av naturälskande människor. Vi är många som söker lugnet i naturen, och vi är också många som gör vad vi kan för att vårda och värna naturen. Här finns en stark koppling till just jakten, som är en avgörande del i förvaltningen av sunda viltstammar.

I alla sammanhang där jakt debatteras förtjänar alla de viktiga insatser som jägarkåren gör att lyftas fram, inte minst i den tid vi nu lever i med krig i Europa.

Jag hade förmånen att besöka Ukraina i förra veckan, bland annat tillsammans med Emma Nohrén som sitter i bänken framför mig. Det är väldigt märkligt att besöka ett land i krig, och det tar tid att smälta alla intryck. Något som stod klart så snart vi rullade över gränsen var dock att civilbefolkningens beredskap och förmåga att hantera den situation man befinner sig i är en omistlig del av landets förmåga att försvara sig mot Rysslands angrepp.

Vad jag vill ha sagt med detta, som kanske kan kännas lite avsidet i förhållande till det vi debatterar, är att den svenska jägarkåren och svenska jägarorganisationer är en omistlig del och en omistlig resurs i Sveriges civila beredskap. Detta är något som inte lyfts fram tillräckligt ofta. Det är en nyans som tappas bort i debatten, och därför vill jag föra fram den här i dag. Jag tror att det är många som delar den bilden, men det förtjänar att belysas ytterligare.

Och apropå nyanser: Jaktdebatten saknar ofta viktiga nyanser. Den är ofta förenklad och polariserad. Jakten är som sagt en självklar del i och en lösning av viltförvaltningsfrågorna. Trots det ser vi alla de problem med hat och hot som tidigare lyfts. Det är därför vi nu presenterar förslag för att hantera just detta. Den som deltar i jakten ska inte behöva vara orolig för att utsättas för trakasserier, hat och hot. Därför föreslår vi nu en ny sekretessbestämmelse som ska råda bot på detta, eller i alla fall göra det svårare för aktivister som går alldeles för långt i sitt agerande att faktiskt söka upp jägare. Detta har vi sett de senaste åren under den vargjakt som har bedrivits hemma i mitt län, i Örebro, där polisen måste vara ständigt närvarande under licensjakten på varg. Det sker när människor gör det man får göra och det staten vill ska göras, och det är helt oacceptabelt.

Det är en nödvändig och bra förändring, men det är beklagligt att den behövs. Hat, hot och trakasserier är aldrig okej. Vill man påverka samhället, vill man påverka politiken, får man hitta andra verktyg där människor inte far illa. Man får faktiskt hålla sig inom lagens ramar. Vi ser nu till att förbättra förutsättningarna för att vara med och jaga, och det känns bra.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)

§ 10 En ny funktion för operativ krishantering i den finansiella sektorn

Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU37

En ny funktion för operativ krishantering i den finansiella sektorn (prop. 2025/26:116)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)

§ 11 Förbättrade förutsättningar för kommuner att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU43

Förbättrade förutsättningar för kommuner att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (prop. 2025/26:161)
föredrogs.

Anf. 133 EVA LINDH (S):

Herr talman! De senaste åren har det blivit allt tydligare att samhället har förlorat den demokratiska kontrollen över välfärden. Oseriösa aktörer och vinstdrivande koncerner har flyttat fram sina positioner med vinstjakt och ökade klyftor i välfärden som följd. Ekonomisk brottslighet och korruption har blivit allt vanligare.

Välfärdsbrottsligheten omfattar långt mer än välfärdssystemen, och det handlar om att kriminella aktörer på felaktiga grunder systematiskt tillskansar sig bidrag och ersättningar och även att de själva bedriver välfärdsverksamhet för att komma åt offentliga medel.

Organiserad brottslighet riktad mot välfärden omfattar stora belopp varje år, och det försvagar välfärden och våra skyddsnät. Därför är det bra att vi inrättade den ganska nya myndigheten Utbetalningsmyndigheten, och vi är glada över att verksamheten fungerar. Vi har tidigare lyft fram att myndigheten borde få ett brottsförebyggande uppdrag, vilket SD-regeringen inte har svarat på ännu, men vi tycker att det vore viktigt att göra det för att kunna punktmarkera kriminella.

Herr talman! Vi socialdemokrater kommer att rösta ja till propositionen. Det gör vi därför att välfärden ska gå till människor som behöver den, inte till fuskare, inte till kriminella och inte till organiserade upplägg som utnyttjar våra gemensamma system.

Under de senaste åren har det blivit allt tydligare att välfärden är under press. Man riktar in sig på våra trygghetssystem. Felaktiga utbetalningar sker genom falska uppgifter, skenanställningar, felaktiga folkbokföringar och avancerade upplägg där flera system används samtidigt. Det handlar inte om småsaker, inte heller om småpengar, utan det handlar om pengar som skulle ha gått till äldreomsorg, till skola, socialtjänst och stöd till människor som faktiskt behöver hjälpen.

Det förslag som vi behandlar i dag innebär att kommuners utbetalningar av ekonomiska stöd till individer, till exempel försörjningsstöd och andra personrelaterade ersättningar, ska kunna granskas av Utbetalningsmyndigheten genom dataanalys och riskurval. Det är i grunden bra.

Kommunerna ser ofta sin del av bilden, till exempel ett försörjningsstöd, men en statlig myndighet kan se helheten. Just därför behövs bättre samordning, och det är därför vi är positiva till förslaget.

Låt oss vara ärliga. Kommunernas möjligheter att kontrollera varierar mycket. Vissa kommuner har väl utvecklade kontrollfunktioner för att hitta välfärdsbrottslighet. Andra, inte minst mindre kommuner, har begränsade resurser och begränsad kompetens för avancerade granskningar. Därför är det rimligt att staten lägger till ett extra lager av kontroll.

Det här handlar inte om att staten ska ta över kommunernas arbete, utan det handlar om att stärka arbetet. Om felaktiga utbetalningar minskar frigörs också resurser till det som välfärden är till för, nämligen samhället och människorna.

Herr talman! Samtidigt finns det legitima invändningar. Det innebär nya administrativa krav på kommunerna, och flera remissinstanser har efterfrågat bättre konsekvensanalyser, tydligare rättssäkerhet för individer och tydligare gränser för personuppgiftshantering. Det måste tas på allvar. Det är klart att om staten ställer krav måste man också skicka med finansiering och möjligheter att fullgöra detta.

Men, herr talman, nu kommer jag till det som vi socialdemokrater anser är den stora bristen i regeringens politik. Återigen ser vi samma mönster från SD-regeringen. När det gäller välfärdsbrottslighet riktas strålkastarljuset nästan alltid mot individer men nästan aldrig mot de stora pengarna, nästan aldrig mot de privata aktörer som verkar i välfärden.

Regeringen väljer här med kirurgisk precision att begränsa uppdraget till utbetalningar till enskilda personer, trots att flera remissinstanser uttryckligen har pekat på behovet av ett bredare perspektiv. Bland annat har Upphandlingsmyndigheten lyft upp att utbetalningar till enskilda huvudmän inom skolsektorn också borde omfattas. De har rätt. Vad talar vi om här? Vi talar om miljardbelopp av offentliga medel. Enskilda huvudmän, alltså fristående skolor och förskolor, får varje år mycket stora ersättningar från kommuner och stat. Det är våra gemensamma skattepengar. När miljardbelopp betalas ut måste också kontrollen vara stark.

Myndigheter har återkommande pekat på betydande risker för felaktiga utbetalningar och brister i kontrollsystemen. Det finns dokumenterade exempel där det har påverkat statsbidrag och ersättningar. Då blir frågan ändå enkel. Varför ska staten analysera misstänkta felaktigheter hos en ensamstående mamma som söker försörjningsstöd – missförstå mig rätt, även jag tycker att man inte ska ägna sig åt fusk eller felaktigheter – men inte fullt ut granska stora välfärdskoncerner som tar emot enorma offentliga belopp? Varför gäller den hårda kontrollen alltid nedåt men så sällan uppåt?

Vi socialdemokrater menar att välfärden ska präglas av demokratisk kontroll, ordning och reda och ansvar för varje skattekrona. Varje förslösad skattekrona är en stöld från folket.

Fusk ska bekämpas oavsett vem som fuskar. Samma princip måste gälla för alla. Därför beklagar vi att regeringen inte gick vidare med remissinstansernas förslag om att också inkludera utbetalningar till enskilda huvudmän, till exempel i skolsektorn. Det hade varit samhällsekonomiskt klokt, det hade varit rättvist och det hade framför allt varit att på riktigt ta kampen mot välfärdsbrottsligheten.

Herr talman! Vi stöder propositionen eftersom kampen mot välfärdsbrottslighet måste stärkas. Men vi accepterar inte en politik där kontrollen stannar och inte granskar stora privata aktörer i välfärden. Vill man värna skattebetalarnas pengar måste man våga granska där pengarna finns. Det är socialdemokratisk välfärdspolitik.

Anf. 134 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Herr talman! Vi debatterar i dag finansutskottets betänkande nummer 43, som avser förbättrade förutsättningar för kommuner att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Herr talman! Denna proposition är efterlängtat. Vi sverigedemokrater har under lång tid sett hur enskilda gängkriminella organisationer av olika slag lurat till sig skattepengar genom att ge sig på inte minst staten men också kommuner och regioner. Denna fråga går, precis som många andra under denna mandatperiod, att koppla ihop med hur staten respektive kommuner och regioner arbetar olika, inte bara nu utan även historiskt. Jag vill därför göra en historisk tillbakablick med koppling till vad Sverigedemokraterna och regeringen åstadkommit i dag.

Jag börjar med den historiska bakgrunden, främst med fokus på vad staten har gjort för att minska fusk och felaktiga utbetalningar. Det kan handla om olika stödformer, exempelvis studiestöd och aktivitetsbidrag. CSN och Försäkringskassan är exempel på myndigheter som samarbetat och motverkat att det betalas ut olika bidrag som inte ska vara möjliga att

få samtidigt. Detta har kunnat stoppas när system samkörts, vilket är bra. Det är ett viktigt arbete som har gjorts av just dessa myndigheter.

Sedan några år tillbaka finns Utbetalningsmyndigheten, som både effektiviserar statens arbete och minskar risken för att pengar betalas ut felaktigt. Det ska stoppas i tid. Ju tidigare staten kan agera, desto mindre risk för att pengarna går till brottslingar. Det är då också så att statens processer med anmälningar, utredningar med mera för att få tillbaka pengarna och få personer dömda kan minska.

Tyvärr måste jag säga att kommunerna i många fall varit mer senfärdiga med att agera i dessa frågor. Jag vet inte om det är en slump, men historiskt har kommuner och regioner i allra störst utsträckning styrts av rödgröna partier, främst Socialdemokraterna, ett parti som sällan har agerat i tid eller helt enkelt har saknat den politiska vilja som krävs för att lokalt i kommuner och regioner följa upp det som man säger sig stå för på nationell nivå. Det finns tyvärr en röd tråd – när det handlar om att sätta åt organiserad brottslighet agerar staten före medan kommuner och regioner tyvärr sackar efter.

För att göra en koppling till en annan fråga under mandatperioden har vi exemplet att riksdagen gett kommuner möjlighet att vräka gängkriminella från bostadsområden, något som många socialdemokratiskt styrda kommuner varit sena med att följa upp eller inte gjort alls. Det kan man koppla till den fråga vi debatterar i dag. Vill man att kommunerna ska prioritera dessa frågor fullt ut spelar det roll hur de styrs och av vilka partier de styrs.

Herr talman! För att komma tillbaka till sakfrågan i dagens betänkande är det helt rätt och riktigt att vi nu tar nästa steg och kopplar ihop statliga utbetalningar med det som sker inom ramen för kommunerna. Det är först när olika delar av det offentliga samhället samverkar som vi på riktigt kan komma åt felaktigheter och organiserad brottslighet och stoppa att man utnyttjar vårt offentliga samhälle för att finansiera sin brottsliga verksamhet.

Lagförslaget innebär att det från och med den 1 juli 2029 blir obligatoriskt för kommuner att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten, även utan begäran från myndigheten, för att möjliggöra dataanalys och urval. Det är en fullt rimlig inskränkning i den kommunala självstyrelsen, då även kommunala utbetalningar bör omfattas av samma kontrollsystem. Jag och Sverigedemokraterna tycker dock att den obligatoriska delen borde börja gälla tidigare.

Herr talman! Det är i många avseenden ingen hemlighet varför vi hamnat där vi är i dag. Det är resultatet av en alltför svag syn på brott och straff hos tidigare regeringar och de gamla partierna, men också resultatet av en ansvarslös migrationspolitik som skapat utanförskap, arbetslöshet och segregation med följder såsom dålig ekonomi, bristande språkkunskaper och ökad sårbarhet för just kriminalitet.

Därför är det viktigt att vi har lagt om migrationspolitiken och rättspolitiken och att samhället nu i större utsträckning beivrar brott, skärper straffen och sätter brottsoffret i fokus. Vi är på rätt väg i Sverige nu, men mer finns att göra. En rödgrön vinst i höstens val skulle innebära en återgång till den politik som skapade många av de problem som vi i dag försöker lösa.

Prot. 2025/26:122
21 maj

Förbättrade förutsättningar för kommuner att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

Valet i höst handlar därför ytterst om vilken riktning Sverige ska ta – återgång till en politik med högre migration och otillräcklig rättspolitik eller fortsatt sverigedemokratiskt inflytande med en restriktiv migrationspolitik och en skärpt rättspolitik som gör Sverige tryggare och bättre. För mig är valet självklart. Sverige behöver fortsatt sverigedemokratiskt inflytande för att vi ska kunna fortsätta att återupprätta tryggheten, rättsstaten och tilliten till världsfärdssystemen.
(Applåder)

Anf. 135 EVA LINDH (S) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt begära replik på Mattias Eriksson Falk. Men när en ledamot står och framför rena falsarier i talarstolen här i riksdagen måste man ju reagera. Det här kan jag inte låta vara osagt.

Mattias Eriksson Falk säger att det spelar roll hur kommunerna styrs och vilka som styr dem. Ja, det räcker ju att titta här i Stockholm, där man verkligen har tagit krafttag mot välfärdsbrottsligheten. Men när man hittar fusk och felaktigheter rider regeringen och Sverigedemokraterna ut till försvar för de koncerner som har fuskat när de tagit ut vinst eller som har tagit emot felaktiga utbetalningar.

Om Sverigedemokraterna verkligen menar allvar på det här området, varför fortsätter man då att tycka att det är okej att skattebetalarnas pengar försvinner ut i fusk eller kriminellt utnyttjande, när det gäller koncerner eller företag? Det är min fråga.

Anf. 136 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Eva Lindh för frågan.

Jag skulle vilja börja med att säga att jag inte delar ledamotens bild och den helhet som ledamoten försöker beskriva vad gäller framför allt Sverigedemokraternas politik. Men jag känner inte till det specifika exempel som lyfts i frågeställningen, så jag kan inte svara på det.

Däremot kan jag konstatera att det finns en pågående utredning som regeringen tillsatte under 2025. Utredaren ska titta på om man kan motverka felaktiga utbetalningar till företag och civilsamhälle och ska leverera sitt betänkande den 11 juni 2027. Jag ser väldigt mycket fram emot att se vilka förslag utredningen lämnar vad gäller de delar som ledamoten efterfrågar.

Det som förvånar mig är det höga tonläge som ledamoten och Socialdemokraterna väljer att ha i den här frågan. I betänkandet har man bara ett särskilt yttrande. Ledamotens eget parti väljer alltså i det här betänkandet inte ens att gå fram med förslag om att man ska göra på det sätt som efterfrågas. Detta gör att jag vill ställa motfrågorna: Tror Socialdemokraterna inte på sina egna förslag? Varför säger de inte ja till det som de påstår sig vilja kämpa för?

Det är ingen hemlighet att vi sverigedemokrater – både jag i min hemkommun och mina partikamrater – i många fall har försökt få kommunerna att snabbt sätta igång med arbete för att motverka felaktiga utbetalningar av försörjningsstöd, bidrag till olika organisationer och så vidare men att våra förslag oftast har röstats ned av ett majoritetsstyre lett av Socialdemokraterna.

Det här visar ju på att Socialdemokraterna säger en sak nationellt men inte följer upp det i kommuner och regioner. Jag tror inte att Socialdemokraterna tror på sin egen politik. Det här är ett sätt att försöka vinna röster. Man påstår sig stå för en politik som man sedan i själva verket inte är beredd att genomföra.

Sverigedemokraterna och regeringen går nu fram med förslag som i det här fallet i första hand riktar in sig mot brott enligt bidragsbrottslagen, och så finns det en utredning som nu tittar på utbetalningar till civilsamhälle och företag.

Anf. 137 EVA LINDH (S) replik:

Herr talman! Det här är bara tramsiga påståenden. Det var vi som satte igång Utbetalningsmyndigheten. Vi är väldigt tydliga med att vi inte accepterar välfärdsbrottslighet. Man ska vara rädd om skattebetalarnas pengar. De ska gå till välfärd, inte ned i kriminellas fickor. Inte heller vill vi ha vinstjakt i välfärden.

Dessutom verkar det som att ledamoten lyssnade dåligt på vad jag sa i mitt anförande. Vi motsätter oss inte det här förslaget, för vi tycker att det är bra att stärka kontrollen för att bekämpa välfärdsbrottsligheten i både kommuner och regioner. Då är det också bra om Utbetalningsmyndigheten får i uppdrag att göra detta.

Det vi säger är att man inte ska stanna där. Här har vi vår kritik. Varför tycker Sverigedemokraterna inte att vi ska granska de stora koncernerna, där det finns en stor andel fusk? Det gäller inte alla, men det handlar om miljarder kronor. Vi trodde för några år sedan att det handlade om 150 miljarder. Jag hoppas att ledamoten har läst den senaste rapporten, där det framgår att det här bara har ökat.

Det är klart att vi måste sätta stopp för det. Det stora pengarna finns där miljardrullningarna sker. Varför inte säga ja till att granska det?

Varför säger vi inte nej till förslaget? Vi tycker att det är ett bra förslag att också granska i kommuner och regioner. De gör redan det, men kan man stötta och stärka det arbetet är det bra.

Jag hoppas och tror att vi kommer att vinna valet i höst. Då kan vi förstärka det som vi tycker saknas i de förslag som kommer nu. Men vi säger inte nej till de delar som regeringen lägger fram som också vi kan stödja.

Anf. 138 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att det i det betänkande vi har framför oss och som vi debatterar i dag inte finns något annat förslag än utskottets förslag till beslut. Socialdemokraterna har alltså ingen reservation där de lägger fram några egna förslag som går utöver det som finns från utskottet. Det tycker jag är en ganska tydlig signal om att de inte menar allvar när de säger vad de säger.

Jag nämnde tidigare att det finns en utredning tillsatt av regeringen, Utredningen om att motverka felaktiga utbetalningar till företag och civilsamhälle, som ska leverera ett betänkande 2027. Man måste se det som en kedja.

Utbetalningsmyndigheten har startat sin verksamhet. Nu är förslaget att koppla på en granskning av en del av de kommunala utbetalningarna. I samband med det kommer det senare en utredning som ska se vilka fler

delar som man kan koppla på för att följa upp den brottslighet som är riktad mot välfärden.

Jag förutsätter att alla kommuner och regioner arbetar löpande med den här frågan även under den tid som frågor utreds. Även om det just nu inte skulle vara ett direkt statligt ansvar för Utbetalningsmyndigheten förutsätter jag att de gör det jobbet. Däremot tror jag inte, som jag nämnde tidigare, att de gör det i den utsträckning som behövs.

Det är Socialdemokraterna som styr de allra flesta kommuner i Sverige. Jag har även i min hemkommun sett att man inte tar den här frågan på allvar. Man försöker att lyfta över det på staten, just för att man i stor utsträckning från Socialdemokraternas sida har det kommunala ansvaret.

Det finns en utredning som tittar på de delarna när det gäller utbetalningar till företag och civilsamhälle. Jag ser mycket fram emot vad den levererar för slutsatser och hur man kan välja att gå vidare med dem.

Det jag tror att vi är överens om är att de felaktiga utbetalningarna måste stoppas. Sedan behöver vi ha utredningen för att kunna konstatera hur det i praktiken ska gå till för att motverka detta. Men kommuner och regioner måste också göra arbetet löpande under den tid som frågor utreds och fortsätta att göra det.

Anf. 139 ADAM REUTERSKIÖLD (M):

Herr talman! Vi diskuterar i dag finansutskottets betänkande nr 43 *Förbättrade förutsättningar för kommuner att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen*.

Det här är ett oerhört viktigt ärende. Det handlar om tilliten till välfärdssystemen och om medborgarnas förtroende för att de skatter som de gemensamt samlar ihop faktiskt används på rätt sätt.

Det är även viktigt av dubbla integritetsskäl: att inte staten ska samla in mer information än nödvändigt på individnivå och att vi som skattebetalare inte ska bidra till att göda den organiserade brottsligheten eller annat slöseri.

För Moderaterna är utgångspunkten tydlig: Välfärden ska gå till dem som har rätt till den – inte till organiserad brottslighet, inte till fuskare och inte till dem som medvetet utnyttjar systemen.

Herr talman! Under lång tid har samhället legat steget efter den kriminella ekonomin. Brottsligheten har blivit mer organiserad, mer digital och mer avancerad. Kriminella nätverk använder i dag företag, identiteter och bidragssystemet som verktyg för att finansiera sin verksamhet.

Samtidigt har myndigheter och kommuner ofta arbetat i stuprör, där sekretessregler och otillräckliga system gjort att viktig information inte kunnat delas trots att det funnits tydliga varningssignaler.

Resultatet har blivit att felaktiga utbetalningar kunnat fortsätta, ibland under lång tid, trots att olika delar av det offentliga egentligen suttit på olika pusselbitar. Det är inte hållbart i längden.

Herr talman! Det är därför detta betänkande är så viktigt. Förslagen innebär bättre möjligheter till samarbete mellan kommuner och myndigheter och bättre möjligheter att dela relevant information för att upptäcka och stoppa felaktiga utbetalningar.

Det handlar inte om att avskaffa sekretess. Det handlar om att modernisera regelverket så att sekretessen inte skyddar brottslingar och forskning-

ring. När den offentliga sektorns aktörer misstänker att skattemedel används fel måste samhället kunna agera snabbt och effektivt.

Herr talman! Moderaterna menar att samhället nu måste använda samma moderna verktyg som de kriminella redan använder. Vi lever i en tid där modern teknik, dataanalys och digital informationshantering ger helt nya möjligheter att upptäcka mönster, identifiera avvikelser och stoppa felaktiga utbetalningar innan pengarna lämnar systemen.

Det är en avgörande förändring. Tidigare har samhället ofta arbetat reaktivt. Man har upptäckt fusk långt efter att pengarna betalats ut. Men med bättre informationsutbyte och modern teknik kan vi i högre grad arbeta förebyggande.

Vi kan upptäcka orimliga upplägg tidigt. Vi kan identifiera systematiskt missbruk snabbare, och vi kan förhindra att pengarna över huvud taget lämnar systemen. Det är bättre för skattebetalarna, bättre för välfärden och bättre för rättsstaten.

Herr talman! Det här handlar naturligtvis också om pengar. Varje krona som går till bidragsbrott, välfärds kriminalitet eller på annat sätt förskingras är en krona som inte går till skola, äldreomsorg, sjukvård eller trygghet. Men det handlar också om någonting större än ekonomi. Det handlar om legitimiteten i hela välfärdssystemet.

Den svenska välfärdsmodellen bygger ytterst på ett samhällskontrakt. Människor accepterar att betala skatt eftersom det går till den gemensamma välfärden och till människor som faktiskt behöver stöd.

Om människor upplever att systemet missbrukas och att fusk förekommer och inte stoppas i tid riskerar förtroendet att urholkas. Utan förtroende fungerar inte välfärdssystem långsiktigt. Därför är kampen mot välfärdsbrottslighet inte bara en ekonomisk fråga. Det är också en fråga om att försvara samhällskontraktet.

Det är samtidigt viktigt att slå fast att arbetet ska ske på ett respektfullt och rättssäkert sätt för den personliga integriteten. Informationsdelning ska vara tydligt reglerad och proportionerlig, och den ska användas där den behövs för att skydda det gemensamma.

Men integriteten får aldrig bli ett argument för att acceptera organiserad brottslighet eller systematiskt missbruk av välfärden. Att skydda skattebetalarnas pengar är också ett ansvar för staten.

Moderaterna välkomnar därför detta förslag som stärker kommunernas och myndigheternas möjligheter att samarbeta, dela information och använda moderna verktyg för att motverka felaktiga utbetalningar.

Vi behöver ett samhälle där systemen är smartare, snabbare och mer samordnade än de kriminella. Vi behöver ett välfärdssystem som människor kan lita på.

Vi behöver tydligt visa att den som fuskar med välfärden inte fuskar mot staten i abstrakt mening, utan mot alla de människor som varje dag arbetar och betalar skatt.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)

Prot. 2025/26:122
21 maj

Förbättrade förutsättningar för kommuner att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

§ 12 En nationell utredningsfunktion för att förebygga suicid

Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU31

En nationell utredningsfunktion för att förebygga suicid (prop. 2025/26:190)
föredrogs.

Anf. 140 ANNA VIKSTRÖM (S):

Herr talman! Självmoden bland unga i Sverige minskar inte, tvärtom ser vi en oroande utveckling i vissa grupper. Särskilt alarmerande är ökningen bland flickor i åldern 10–14 år. Det är den största ökningen som uppmäts sedan 1980. Detta sker samtidigt som den generella trenden i landet går åt andra hållet. Bakom de övergripande siffrorna döljer sig en verklighet där våra unga blir svikna.

Enligt Socialstyrelsens dödsorsaksregister är i dag vart fjärde dödsfall bland unga mellan 10 och 19 år suicid. Det innebär att vi talar om barn som inte sett någon annan utväg.

Vissa grupper av barn löper förhöjd risk att avlida i suicid samtidigt som de har sämre tillgång till stöd och skyddsåtgärder. Det gäller exempelvis barn i samhällsvård, barn i ekonomisk utsatthet, barn med migrationsbakgrund, barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, hbtqi-ungdomar och barn med erfarenhet av våld eller psykisk ohälsa i familjen.

Suicid kan handla om en kedja av faktorer: misslyckanden i skolan, mobbning, trauma och en alltmer negativ självkänsla. Barnpsykiatrin vittnar om att allt yngre barn nu uttrycker självmordstankar. Detta är inte en utveckling som har kommit plötsligt. Det är resultatet av brister i hur vi fångar upp, stöttar och skyddar våra barn.

Vi vet till exempel att skolan spelar en avgörande roll för barns självkänsla och att psykisk ohälsa förstärks av social och ekonomisk utsatthet. Och vi vet att bristande samordning mellan olika insatser gör att unga faller mellan stolarna. Varje utebliven åtgärd gör att vi riskerar att ännu ett barn inte fångas upp i tid. Varje sådant misslyckande är ett misslyckande för hela samhället. När ett barn lämnar låg- eller mellanstadiet med känslor av att inte duga har vi misslyckats långt tidigare än vid den akuta krisen.

Herr talman! Mot bakgrund av att det behövs mer kunskap om suicid behandlar vi i dag en proposition om att inrätta en statlig funktion för utredning av suicid när barn drabbas. Den nya lagen innebär att en utredning alltid ska genomföras när ett barn upp till 18 år har avlidit i suicid. Den föreslagna åldersgränsen bedöms som rimlig och ändamålsenlig utifrån ett resursperspektiv. Ingen förnekar behoven av att utreda suicid i fler åldersgrupper, men att börja med barn är angeläget. Den nya lagen innebär också att en utredning *får* genomföras när en vuxen har avlidit i suicid eller när ett barn eller en vuxen har avlidit och dödssättet är oklart, om en sådan utredning bedöms förebygga suicid.

Syftet är tydligt. Det är att förbättra samhällets lärande och att förebygga framtida dödsfall. Detta är ett viktigt steg. I dag utreds nämligen endast en fjärdedel av suicidfallen bland barn genom befintliga system, som lex Maria. Det innebär att vi saknar kunskap om majoriteten av fallen. Vi vet helt enkelt inte tillräckligt om vad som gick fel och därmed inte heller vad som hade kunnat göras annorlunda.

Den föreslagna lagen ger en möjlighet att identifiera brister, dra lärdom och stärka samhällets samlade förmåga när det gäller ett suicidförebyggande arbete. Det finns en lång rad exempel på vad som kan analyseras med stöd av den här lagen. Det kan handla om enskilda beslut, resursfördelning, tillgänglighet till vård och stöd, återkommande mönster av otillräcklig samverkan, situationer där personers behov inte tagits på allvar och huruvida tillgänglig kunskap har använts eller inte.

Resultaten av utredningarna behöver också leda till en konkret förändring i stödet kring barn och unga i samhället. Därför är denna proposition väldigt viktig. Men den måste följas av att kunskap omsätts i handling. Vi måste göra mycket mer för att se till att ingen människa hamnar i en situation där självmord framstår som den enda utvägen.

(Applåder)

Anf. 141 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Herr talman! Vi behöver prata mer om ungas psykiska hälsa. Häromdagen kom en rapport från Nationellt centrum för suicidforskning och prevention om att antalet suicid bland barn i åldern 10–14 år har fortsatt att öka och att flickorna i den åldersgruppen nu har gått om pojkarna.

Man kan titta på hela gruppen av barn, ungdomar och unga vuxna upp till 25 år: 135 personer dog i suicid under 2024. Alltjämt är det den vanligaste dödsorsaken bland pojkar och unga män. Det här är inget annat än ett enormt stort misslyckande för samhället. Varje liv som spills är en katastrof. Det är en katastrof för den enskilde som inte såg någon annan väg ut men även för dennes anhöriga som lämnas med saknad och förtvivlan och med gnagande tankar om att de kanske hade kunnat göra någonting annorlunda.

Men den som verkligen hade kunnat göra något annorlunda är samhället. Därför är det bra att vi nu har en ny strategi för psykisk hälsa och suicidprevention, och det är bra att vi nu ska fatta beslut om att varje självmord bland barn ska följas av en haveriutredning i syfte att bättre kunna förebygga suicid framöver.

Regeringens förslag är att dessa utredningar ska omfatta barn upp till 18 års ålder. Vi från Centerpartiets sida föreslår att detta ska sträcka sig ända upp till 25 års ålder eftersom vi ser att den psykiska ohälsan och suicid förekommer även under åren som ung vuxen.

Herr talman! Visserligen kan man se myndighetsåldern som en logisk gräns, men livet är inte lika binärt som myndighetsåldern. Det hade varit betydligt mer logiskt att göra obligatoriska haveriutredningar även för ungdomar som går tredje året på gymnasiet eller som börjar sitt vuxenliv på en högskola, en arbetsplats eller i värsta fall i arbetslöshet. Vi vet att de första vuxenåren kan vara nog så påfrestande mentalt och emotionellt.

Ärligt talat har jag faktiskt svårt att förstå varför inte regeringspartierna delar den här bedömningen, men för egen del yrkar jag bifall till Centerpartiets reservation under punkt 2 i betänkandet.

Självmord bland barn och unga är den yttersta konsekvensen av ett samhälle som har misslyckats med att ge rätt stöd och rätt förutsättningar i livet. Det är ett samhälle som inte har funnits där när det har behövts. Det är ett samhälle som inte har hjälpt den unge och som inte har gett den det stöd som den har behövt. Det är ett samhälle som har misslyckats med ett av sina viktigaste uppdrag. Därför kommer vi från Centerpartiets sida att

kräva att nästa regering, oavsett hur den ser ut, ska prioritera barns och ungas psykiska hälsa. Men det räcker inte med lite lappande och lagande, utan det krävs en historisk satsning. För oss handlar det inte om en enskild reform utan om att få hela vårddedjan att fungera. Minst 3 miljarder extra måste satsas för att bygga upp en tillgänglig och välfungerande vård för barn och unga som mår psykiskt dåligt.

Det handlar inte minst om tillgängligheten och snabbheten. När barn eller ungdomar behöver hjälp för att de mår psykiskt dåligt måste de kunna få den hjälpen omgående, så att problemen inte växer sig ännu större. Därför vill vi införa en elevhälsogaranti som innebär att alla elever ska garanteras stöd inom 24 timmar. Skolan är trots allt den miljö där barn och ungdomar rör sig allra mest, vilket gör det naturligt att det första stödet kommer därifrån.

En annan aktör som möter många ungdomar är ungdomsmottagningarna. Vi menar att deras ansvar ska utökas till att kostnadsfritt ta emot ungdomar ända upp till 25 års ålder. Vidare vill vi ställa krav på barn- och ungdomspsykiatri att finnas tillgänglig dygnet runt i hela landet. Den behöver inte alltid handla om fysisk tillgänglighet utan kan även vara digital.

För ett barn eller en ungdom som behöver hjälp av den specialiserade sjukvården fungerar det dåligt att placeras i kö, eftersom livet rör sig så snabbt i ungdomsåren. Därför är det också helt nödvändigt att öka tillgängligheten och kapa köerna. Detta förutsätter i sin tur satsningar på fler specialistläkare och fler psykologer.

Dessutom måste övergången mellan barn- och vuxenpsykiatri fungera bättre än i dag. I dag bryts kontakten ibland rätt abrupt när man går från barn- till vuxenpsykiatri, vilket gör att man får börja om från början eller helt enkelt försvinner från vården. Ingen ung människa ska skrivas ut från bup vid sin 18-årsdag utan att ha en tydlig plan för fortsatt stöd och behandling. Ingen ska falla mellan stolarna.

Herr talman! Sverige ska inte vara ett land där unga lämnas ensamma med psykisk ohälsa och långa vårdköer. Sverige ska inte vara ett land där självmord ses som den naturliga utvägen ur ett dåligt psykiskt mående. Sverige ska vara ett land där unga tror på framtiden, får hjälp i tid när det behövs och har möjlighet att bygga sina liv och sin framtid.

Från Centerpartiets sida är vi tydliga: Nästa regering måste vända den psykiska ohälsan bland barn och unga och ha som mål att bygga den friskaste generationen någonsin.

Sverige kan mer än så här – mycket, mycket mer.

Anf. 142 CARITA BOULWÉN (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi socialutskottets betänkande 31, *En nationell utredningsfunktion för att förebygga suicid*.

Varje år förlorar omkring 1 500 människor i Sverige livet i suicid. Bakom varje siffra finns en människa, en familj och anhöriga vars liv förändras för alltid.

Varje suicid är en tragedi för den människa som inte längre såg någon annan utväg, för de anhöriga som lämnas kvar och för samhället omkring. Därför måste vi dra lärdom när det i efterhand går att se signaler, kontakter eller tillfällen där mer hade kunnat göras.

Fru talman! Ingen människa bör hamna i en så utsatt situation att den enda utvägen upplevs vara självmord. Därför måste det suicidpreventiva

arbetet tas på största allvar – i vården, i skolan, i socialtjänsten och i samhället i stort.

Vi i Sverigedemokraterna välkomnar därför att regeringen, inom ramen för Tidösamarbetet, nu går fram med en proposition om en nationell utredningsfunktion för att förebygga suicid. Det ligger väl i linje med det arbete som Sverigedemokraterna länge har drivit.

Fru talman! Sverigedemokraterna har under lång tid lyft behovet av en haverikommission vid suicid. Med det menar vi att suicid ska analyseras mer systematiskt så att samhället kan se vad som har hänt, vilka kontakter som funnits med exempelvis vård, socialtjänst, skola eller andra aktörer och var stödet kan ha brustit.

När en människa har gått förlorad ska samhället inte bara gå vidare. Vi måste fråga om signaler fångades upp, om samverkan fungerade och om stöd eller uppföljning hade kunnat ges tidigare.

Propositionen är ett viktigt steg i den riktningen. Den innebär att en ny lag införs om utredningar för att förebygga suicid. En utredningsmyndighet ska ansvara för att genomföra utredningarna i syfte att stärka samhällets lärande och det förebyggande arbetet.

En utredning ska alltid göras när ett barn har avlidit i suicid. Om en utredning bedöms kunna bidra till att förebygga suicid får utredning också genomföras när en vuxen har avlidit i suicid eller när ett barn eller en vuxen har avlidit och dödssättet är oklart. Utredningen ska klargöra och analysera omständigheter som kan ha inverkat på dödsfallet och vilka åtgärder som har vidtagits, eller hade kunnat vidtas, för att förebygga det.

Propositionen innebär också att berörda myndigheter och verksamheter ska kunna lämna de uppgifter som behövs för utredningen. Samtidigt införs sekretesskydd för känsliga uppgifter om enskilda och deras närstående. Det är viktigt att samhället kan dra lärdom, men det är också viktigt att den personliga integriteten värnas.

Fru talman! Sverigedemokraterna har i beredningen särskilt lyft unga vuxna upp till 29 år. Det är en grupp där utvecklingen är bekymmersam. Folkhälsomyndighetens analyser visar att suicidtalerna har ökat bland unga vuxna i åldern 20–29 år medan samma ökning inte syns bland ungdomar i åldern 15–19 år. Det gäller inte minst unga män men också personer där missbruk, spelproblematik, skuldsättning eller ekonomisk utsatthet förvärrar livssituationen.

Samtidigt visar suicidstatistiken att riskerna ser olika ut i olika grupper. Vi ser oroande signaler bland barn och flickor i yngre åldrar, samtidigt som många suicid sker bland äldre och medelålders män. Det visar att suicidpreventionen måste vara bred nog att fånga olika livssituationer, riskfaktorer och varningssignaler.

Just därför är det viktigt att propositionen också öppnar för att vuxna fall ska kunna utredas när det kan bidra till att förebygga nya suicid. Det avgörande framåt blir att den möjligheten används där den kan göra skillnad, både när det gäller unga vuxna och andra grupper där det finns behov av fördjupad kunskap.

Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 2 juli 2026.

Fru talman! Det här behöver också ses som en del av ett större arbete. Inom ramen för Tidösamarbetet görs nu flera viktiga insatser för att stärka arbetet med psykisk hälsa, psykiatri och suicidprevention.

Prot. 2025/26:122
21 maj

En nationell utredningsfunktion för att förebygga suicid

Bland annat har beslut tagits om en nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention, som sträcker sig över tio år. Det är viktigt, eftersom arbetet måste vara långsiktigt och samlat, inte bygga på kortsiktiga punktinsatser. Strategin tydliggör också att ansvaret inte kan vila på psykiatrin ensam. Hela samhället behöver bidra – vården, skolan, socialtjänsten, arbetslivet och civilsamhället – för att tidigare upptäcka psykisk ohälsa och se till att människor får stöd innan läget blir akut.

Inom ramen för detta arbete har också tagits initiativ till mer riktade insatser mot särskilda riskfaktorer, bland annat genom uppdraget till Socialstyrelsen och Konsumentverket om att stärka stödet till den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Det är viktigt, eftersom skuldsättning, spelproblem och ekonomisk utsatthet kan bidra till psykisk ohälsa och suicidrisk.

För barn och unga krävs tidiga insatser, fungerande elevhälsa och bättre samverkan mellan skola, vård och socialtjänst. För äldre behöver vård, omsorg och sociala insatser bättre fånga upp psykisk ohälsa i tid, inte minst när ensamhet, sjukdom eller förlust av närstående blir riskfaktorer.

Fru talman! Det suicidpreventiva arbetet handlar om att människor ska få hjälp innan läget blir akut. Därför var återöppnandet av den nationella hjälplinjen ett viktigt steg. Det var något som jag och Sverigedemokraterna drev på för, eftersom möjligheten att snabbt få tala med någon i en svår situation kan vara helt avgörande.

Men suicidprevention handlar också om det medmänskliga ansvaret att våga fråga när någon mår dåligt, att våga ta signaler på allvar och att se till att människor inte blir ensamma med sina tankar. Alla som tar sitt liv har inte haft kontakt med psykiatrin. Vissa har haft kontakt med vården, socialtjänsten, skolan eller andra aktörer medan andra inte har fångats upp över huvud taget. Därför måste suicidpreventionen vara bredare än psykiatrin.

Fru talman! Med propositionen tas ett viktigt steg mot ett starkare förebyggande arbete och ett mer systematiskt lärande efter suicid.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 143 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Tack, före detta kollegor i socialutskottet! Det är trevligt att få komma hit som ersättare och gästtala över detta angelägna, viktiga ämne.

Miljöpartiet välkomnar att det införs en lagstiftning som gör att samhället på ett mer systematiskt sätt ska kunna dra lärdom av suicid och av dödsfall där dödssättet är oklart. Det ligger väl i linje med vår politik. Vi har länge drivit på för ett starkare, mer sammanhållet och mer förebyggande arbete mot psykisk ohälsa och suicid. Man behöver ta lärdom av det som har hänt, se mönster, identifiera brister och förändra arbetssätt så att fler liv kan räddas.

Propositionen innebär att en utredning alltid ska genomföras när ett barn under 18 år avlidit i suicid. Det är angeläget. När ett barn tar sitt liv måste samhället göra allt vi kan för att förstå vad som har hänt och vad som hade kunnat göras annorlunda. Utredningarna ska klarlägga och analysera omständigheter som kan ha haft betydelse, och de ska analysera vilka åtgärder som vidtagits eller hade kunnat vidtas för att förebygga dödsfallet. Detta är rätt inriktning.

Det är också rätt att utredningarna ska kunna omfatta fler aktörer än bara hälso- och sjukvården. Suicidprevention är inte en fråga för en enda verksamhet. Det kan handla om vården, socialtjänsten, skolan, arbetslivet, rättsväsendet, civilsamhället och närstående. Ofta är det just i övergångarna mellan olika verksamheter som brister uppstår. Därför behövs en nationell funktion som kan se helheten.

Fru talman! Miljöpartiet står bakom regeringens lagförslag, men vi anser också att propositionen borde ha gått lite längre. Därför har vi anslutit oss till Centerpartiets reservation, vilket även Vänsterpartiet har gjort. Jag yrkar alltså bifall till den reservationen. Den handlar om att den obligatoriska utredningsskyldigheten inte bör stanna vid barn under 18 år. Den bör omfatta barn och unga vuxna upp till 25 år. Skälet till det är enkelt, tänker vi. Övergången från tonåren till vuxenlivet är en mycket sårbar period. Det är en tid då många lämnar skolan, flyttar hemifrån och söker arbete eller studier. Samtidigt förväntas de klara allt mer på egen hand.

Vi vet att övergången mellan bup och vuxenpsykiatri inte alltid fungerar. I vår egen motion om förbättrad psykisk hälsa och stärkt folkhälsa har Miljöpartiet lyft fram just glappet mellan bup och vuxenpsykiatri. För vissa fungerar övergången bra, men för andra innebär den att vårdkontakten blir osäker, att ansvaret blir otydligt eller att den unga vuxna själv förväntas navigera i ett system som redan från början är svårt att förstå. Det är inte rimligt, anser vi.

Ingen 18-åring som mår mycket dåligt ska lämnas ensam med att hitta rätt i vuxenpsykiatri. Därför vill vi se bättre rutiner för övergången från bup till vuxenvården, till exempel gemensamma överlämningsmöten, dubbla vårdkontakter under en övergångsperiod eller särskilda mottagningar för unga vuxna. Samma logik bör gälla den nationella utredningsfunktionen. Om man menar allvar med att förstå vad som brister för unga människor måste man också systematiskt utreda suicid bland unga vuxna.

Fru talman! Miljöpartiet har även lämnat ett särskilt yttrande i betänkandet. Där tydliggör vi att även om propositionen är välkommen anser vi att den borde omfatta mer.

För det första anser vi att utredningsfunktionen framöver bör kunna omfatta även suicidförsök. Det föreslog vi även i en tidigare motion, 2025/26:3544. Ett suicidförsök är en mycket allvarlig händelse, men det är också en möjlighet för samhället att lära innan det är för sent. Om en människa har varit nära att ta sitt liv behöver vården och andra berörda verksamheter kunna analysera vad som hände. Fanns det brister i tillgängligheten? Var väntetiderna för långa? Fanns det signaler som inte fångades upp? Fanns det stöd som borde ha satts in tidigare?

För det andra menar vi att det på sikt bör övervägas om utredningar ska vara obligatoriska vid samtliga suicid oavsett ålder. Vi förstår att det skulle kunna bli en mycket omfattande verksamhet, men vi vill ändå lansera den idén. Regeringens proposition innebär att suicid bland vuxna får utredas om utredningsmyndigheten bedömer att det kan bidra till suicidpreventivt lärande. Det är naturligtvis bättre än att inte utreda alls, men det finns en risk med att vuxensuicid behandlas mer selektivt. Majoriteten av dem som dör i suicid är ju vuxna. Om man inte systematiskt lär av dessa fall riskerar man att missa viktiga mönster, särskilt när det gäller grupper som redan i dag har sämre tillgång till stöd och skydd.

För det tredje vill vi lyfta fram särskilt utsatta grupper. Suicidprevention måste vara jämlik. Det betyder att man måste se de grupper där risken är förhöjd och där tillgången till stöd är sämre. Det kan handla om unga hbtqi-personer, äldre män, personer med intellektuell funktionsnedsättning, personer med beroendeproblematik, personer med NPF, människor i social utsatthet eller personer som lever i ofrivillig ensamhet. Ett förebyggande arbete som inte ser skillnader i livsvillkor riskerar att missa dem som behöver stödet mest.

Fru talman! Miljöpartiet välkomnar propositionen; den är ett steg framåt. Men vi behöver också vara tydliga med att arbetet inte är färdigt. Man behöver lära mer av suicid bland unga vuxna. Man behöver kunna ta lärdomar även av suicidförsök. Man behöver på sikt bygga upp en mer heltäckande kunskap om suicid i alla åldrar. Framför allt behöver det förebyggande arbetet stärkas i vården, skolan, socialtjänsten, civilsamhället och samhället i stort.

När någon tar sitt liv är det ett mänskligt lidande som inte går att fullt ut beskriva i ett betänkande eller en proposition, men politiken har ett ansvar att göra det vi kan och bygga system som ser problemen tidigare, agerar snabbare och lär mer systematiskt. Därför stöder Miljöpartiet den här propositionen, därför yrkar jag bifall till reservationen och därför kommer partiet att fortsätta driva på för ett starkare, bredare och mer jämlikt suicidpreventivt arbete.

Anf. 144 THOMAS RAGNARSSON (M):

Fru talman! Vi debatterar i dag betänkandet SoU31 *En nationell utredningsfunktion för att förebygga suicid*. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Fru talman! Människors psykiska hälsa är en fråga som Moderaterna lyft fram under många år, inte minst när det gäller barn och unga. Därför är det glädjande att se det reformarbete som skett under den här mandatperioden när det gäller förtydligande av ansvarsfördelning och destinerade pengar för ändamålet.

Psykisk ohälsa rör inte bara psykiatri, utan skolan, socialtjänsten och primärvården är verksamheter som berörs i allra högsta grad. Här kommer den nya socialtjänstlagen att spela roll samtidigt som ett arbete kring förändrad elevhälsa pågår och primärvårdens uppdrag som första linjens psykiatri har tydliggjorts.

Fru talman! Vi har beslutat om en nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention. Den är ett viktigt styrdokument för hur vi ska jobba med frågan i Sverige. Det kan konstateras att det finns stora skillnader, både demografiskt och geografiskt, i hur det förebyggande arbetet bedrivs och hur patienter tas om hand. Samtidigt är kunskap en drivande faktor för att en sådan här strategi ska fungera, och vi ser att det finns stora kunskapsluckor. Därför är denna proposition oerhört viktig.

Fru talman! Suicid ska alltid ses som ett stort misslyckande för samhället. Det är svårt, för att inte säga omöjligt, att sätta sig in i den vända som måste finnas inom den människa som tänker på eller har bestämt sig för att ta sitt liv. Samtidigt ser vi hur suicid påverkar kvarvarande familj, vänner och ibland hela lokalsamhällen. Det har dock inte funnits någon som har haft det sammanhållande ansvaret för att granska dessa fall. Därför är jag glad att den moderatledda regeringen nu presenterar en nationell

utredningsfunktion som ska granska fall som gäller barn under 19 år. Utredningsfunktionen kan också utreda fall gällande vuxna om det bedöms att det kan bidra till att förebygga suicid.

Fru talman! För att skapa utrymme för utredarna föreslås ett antal förändringar som möjliggör att yrkesverksamma myndigheter ska kunna bistå i utredningen och att även närstående i vissa fall ska kunna vara behjälpliga i detta arbete. Statliga myndigheter ska vara behjälpliga med expertkunskap när det efterfrågas.

En utredning ska innehålla en kartläggning och analys av omständigheter som varit bidragande till att dödsfallet inträffat och därefter sammanställa åtgärder som vidtagits eller borde ha vidtagits för att förhindra dödsfallet.

Vi vet med säkerhet att ett sådant systematiskt arbete fungerar inom andra områden, till exempel Haverikommisionens arbete vid trafikolyckor med dödlig utgång. Där har kunskapen lett till förebyggande arbete för trafiksäkerhet, vilket gjort att vi i dag har väldigt få olyckor med dödlig utgång.

Fru talman! Jag har under min yrkeskarriär tyvärr behövt hantera många fall rörande suicid, och det är ärenden som jag alltid kommer att bära med mig. Det handlar dels om att ha sett de krafter som kan släppas ut i en människa som väl bestämt sig för att ta sitt liv, dels om att tänka på de kval som rört sig i personens huvud. Inte sällan behöver man också ta hand om anhöriga i anslutning till händelsen. Jag tror att alla kan föreställa sig det kaos som råder vid ett sådant tillfälle.

Jag är därför glad över att vi i denna kammare är överens om vikten av denna proposition. För mig är det viktigt att vi i politiken gör allt som står i vår makt för att förhindra suicid i samhället. Grunden för ett sådant arbete är kunskap, och jag är helt övertygad om att vi över tid kommer att se resultat som minskar antalet döda i suicid i Sverige.

Anf. 145 DAN HOVSKÄR (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkande SoU31.

Varje fall av suicid är en tragedi. Det är en tragedi för den människa som mister livet, för de anhöriga som lämnas kvar i sorg och ofta livslång saknad och för hela samhället, som ställs inför den svåra frågan om detta hade kunnat förhindras.

Bakom statistiken finns människor – barn, unga och vuxna – som upplevde att det inte längre fanns någon väg framåt i livet. Därför får suicidprevention aldrig reduceras till siffror eller administrativa processer. Det handlar ytterst om människovärde, ansvar och vår förmåga som samhälle att se människor i tid.

Kristdemokraterna välkomnar därför regeringens proposition om en nationell utredningsfunktion för att förebygga suicid, och vi står bakom socialutskottets förslag i betänkandet.

Fru talman! I veckan kunde vi läsa rubriker i Svenska Dagbladet om att självmord bland unga flickor ökar och i vissa åldersgrupper går förbi pojkar. Det är ett allvarligt trendbrott. Under lång tid har pojkars och mäns suicid varit särskilt uppmärksammat, och det har varit nödvändigt. Men samtidigt ser vi nu rapporter om psykisk ohälsa, ångest, självskadebeteenden och suicidrelaterade handlingar hos allt fler unga tjejer.

Detta är ingen tillfällig signal. Det är ett tecken på att samhället inte lyckas fånga upp barn och ungdomar i tid. Det måste vi ta på största allvar.

Psykisk ohälsa uppstår sällan ur ett vakuum. Suicid är nästan aldrig resultatet av en enskild händelse. Ofta handlar det om en komplex väv av psykisk ohälsa, ensamhet, mobbning, trauma, missbruk, utsatthet eller bristande stöd från omgivningen. Alltför ofta finns det också brister i samordningen mellan vård, socialtjänst, skola och andra samhällsaktörer.

Just därför räcker det inte med enbart lokala utredningar. Vi behöver en funktion som kan lyfta blicken, identifiera mönster över tid, analysera hur olika delar av samhället samverkar – eller misslyckas med att samverka – och omsätta kunskap till konkreta förbättringar. Det är precis detta som den nationella utredningsfunktionen syftar till.

Fru talman! Regeringen tillsatte i januari 2023 Suicidanalysutredningen med uppdrag att se över hur ett nationellt ansvar för breda händelseanalyser efter suicid skulle kunna utformas. Hösten 2024 presenterades betänkandet *Livsviktigt lärande – fler vägar till kunskap för att förebygga suicid*. Nu tar regeringen nästa steg genom att föreslå en ny lag om utredningar för att förebygga suicid.

Förslaget innebär att en nationell utredningsmyndighet ska genomföra utredningar när barn avlider i suicid. Även när vuxna avlider i suicid eller när dödssättet är oklart ska utredningar kunna genomföras om det bedöms bidra till det suicidpreventiva arbetet. Utredningarna ska analysera omständigheter som kan ha påverkat dödsfallet och undersöka vilka åtgärder som vidtagits eller hade kunnat vidtas för att förhindra det. Detta är viktigt. Om vi inte lär av det som har hänt riskerar vi att upprepa samma misstag om och om igen.

Fru talman! Det här handlar inte om att peka ut syndabockar eller om skuld, utan det handlar om ansvar. Vi behöver ett samhälle som vågar granska sig självt när människor faller mellan stolarna, ett samhälle som inte nöjer sig med att konstatera att något gick fel utan som också frågar varför och vad vi kan göra bättre nästa gång.

Kristdemokraterna anser att detta är särskilt viktigt när barn och unga drabbas. När ett barn tar sitt liv måste samhället ha modet att ställa de svåra frågorna. Fick barnet hjälp i tid? Fanns signaler som vi missade? Brast samverkan mellan skolan, vården och socialtjänsten? Kunde någon insats ha gjort skillnad? Detta är frågor som inte alltid kan besvaras fullt ut. Men vi har ett ansvar att försöka.

Fru talman! En viktig del i detta arbete är också att lyssna på de anhöriga. Många föräldrar, syskon och närstående bär på erfarenheter och insikter som aldrig får gå förlorade. De vet ofta vilka varningssignaler som fanns, vilka hinder som uppstod och vilket stöd som saknades. Därför är det viktigt att lagen tydligt slår fast att närstående ska ges möjlighet att bidra med uppgifter när en utredning genomförs, om det inte är uppenbart olämpligt. Detta är inte bara respektfullt; det är också nödvändigt för att förbättra det förebyggande arbetet.

Fru talman! Kristdemokraterna vill också understryka vikten av ett starkt förebyggande arbete långt innan människor hamnar i akut kris. Det handlar om en tillgänglig barn- och ungdomspsykiatri, elevhälsa som fungerar, trygga familjer, vuxna som ser barnen och starka sociala nätverk. Det handlar om att motverka ensamhet och psykisk ohälsa bland både unga

och äldre. Och det handlar om att bygga ett samhälle där människor känner hopp, sammanhang och mening.

För oss kristdemokrater är människan aldrig bara en individ i ett system. Varje människa har ett okränkbart värde och behöver gemenskap, trygghet och relationer för att må bra. Därför måste också suicidprevention vara hela samhällets ansvar.

Regeringen och Kristdemokraterna genomför nu flera viktiga satsningar för att stärka det förebyggande arbetet. Vi ser historiskt stora satsningar på barn- och ungdomspsykiatri, med en särskild bupmiljard för att öka tillgängligheten och korta köerna. Nationella utvecklingsteam stöttar regionerna för att stärka kvaliteten och effektiviteten inom bup.

Regeringen gör också för första gången en större primärvårdssatsning gällande vård för psykisk ohälsa och inför dessutom tydligare krav i hälso- och sjukvårdslagen på att primärvården ska kunna möta vanliga psykiska vårdbehov. Därtill görs en särskild satsning på åtstörningsvården.

Detta är bara några exempel på viktiga reformer som nu genomförs och som Kristdemokraterna varit drivande för att få på plats, för att varje barn och varje ung människa ska få hjälp i tid och om möjligt kunna må bättre. Den nya lagen kommer att träda i kraft den 2 juli 2026.

Vi gör detta därför att kunskap räddar liv. Vi gör det därför att lärande och samverkan kan förhindra framtida tragedier. Och vi gör det därför att varje människa som går att rädda är värd varje insats vi kan göra. Ingen människa ska känna att livet saknar väg ut. Inget samhälle får sluta försöka hitta bättre vägar in – till stöd, gemenskap och hopp.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)

§ 13 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2025/26:247 Receptfria läkemedel med krav på särskild rådgivning

2025/26:4166 av Daniel Riazat m.fl. (-)

med anledning av prop. 2025/26:254 Förbättrade förutsättningar för operativt militärt samarbete

2025/26:4171 av Lorena Delgado Varas m.fl. (-)

2025/26:4176 av Emma Berginger m.fl. (MP)

2025/26:4180 av Håkan Svenneling m.fl. (V)

med anledning av prop. 2025/26:263 Stärkt återvändandeverksamhet

2025/26:4150 av Tony Haddou m.fl. (V)

2025/26:4152 av Ida Karkiainen m.fl. (S)

2025/26:4159 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C)

2025/26:4169 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (-)

2025/26:4173 av Annika Hirvonen m.fl. (MP)

Prot. 2025/26:122
21 maj

En nationell utredningsfunktion för att förebygga suicid

§ 14 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 20 maj

2025/26:498 Finska språkets framtid på Umeå universitet
av *Mirja Räihä* (S)
till gymnasie-, högskole- och forskningsminister Lotta Edholm (L)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 20 maj

2025/26:818 Samfällighetsföreningars möjligheter att installera ladd-infrastruktur

av *Carina Ödebrink* (S)
till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:819 Rv 50 Medevi–Brattebro

av *Johan Andersson* (S)
till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:820 Sveriges arbete mot dödsstraff

av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 20 maj

2025/26:800 Småföretagares trygghet i Hässelby-Vällingby

av *Kadir Kasirga* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:803 Israels ingripande på internationellt vatten mot svenska medborgare

av *Johan Büser* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:799 En nordisk samordningsstruktur för transportfrågor

av *Åsa Karlsson* (S)
till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:805 Svensk närvaro på EPG-toppmötet i Armenien

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:802 Förbud mot heltäckande slöja
av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)
till utbildnings- och integrationsminister Simona Mohamsson (L)

Prot. 2025/26:122
21 maj

2025/26:798 Politisering av internationella luftfartssystem
av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:811 Moms på återlämnade dryckesförpackningar
av *Marie Olsson* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2025/26:806 Europeiskt tekniskt oberoende
av *Björn Söder* (SD)
till minister för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin (M)

2025/26:808 Konkurrenskraftiga förutsättningar för exportindustrin
av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

**2025/26:810 Svensk livsmedelsproduktion i ett försämrat omvärlds-
läge**

av *Malin Larsson* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)
2025/26:809 Samordning mellan Turkiet och Hamas
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 17.32.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.52,
av andre vice talmannen därefter till och med § 7,
av talmannen därefter till och med § 12 anf. 142 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LINDA UTTERBERG

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 Ärenden för bordläggning	2
§ 4 Offentlighetsprincipen med lätttnadsregler för enskilda mindre huvudmän i skolväsendet.....	2
Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU20.....	2
Anf. 1 JOAR FORSSELL (L).....	2
Anf. 2 ISABELL MIXTER (V) replik.....	3
Anf. 3 JOAR FORSSELL (L) replik.....	3
Anf. 4 ISABELL MIXTER (V) replik.....	4
Anf. 5 JOAR FORSSELL (L) replik.....	4
Anf. 6 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik.....	5
Anf. 7 JOAR FORSSELL (L) replik.....	6
Anf. 8 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik.....	6
Anf. 9 JOAR FORSSELL (L) replik.....	7
Anf. 10 CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	7
Anf. 11 JOAR FORSSELL (L) replik.....	8
Anf. 12 CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	8
Anf. 13 JOAR FORSSELL (L) replik.....	8
Anf. 14 NIKLAS SIGVARDSSON (S)	9
Anf. 15 PATRICK RESLOW (SD) replik	11
Anf. 16 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	11
Anf. 17 PATRICK RESLOW (SD) replik	12
Anf. 18 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	12
Anf. 19 PATRICK RESLOW (SD)	13
Anf. 20 ISABELL MIXTER (V) replik	15
Anf. 21 PATRICK RESLOW (SD) replik	15
Anf. 22 ISABELL MIXTER (V) replik	15
Anf. 23 PATRICK RESLOW (SD) replik	15
Anf. 24 ISABELL MIXTER (V)	16
Anf. 25 JOSEFIN MALMQVIST (M).....	18
Anf. 26 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	20
Anf. 27 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik.....	20
Anf. 28 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	21
Anf. 29 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik.....	21
Anf. 30 ISABELL MIXTER (V) replik	21
Anf. 31 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik.....	22
Anf. 32 ISABELL MIXTER (V) replik	22
Anf. 33 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik.....	23
Anf. 34 CAMILLA HANSÉN (MP).....	24
Anf. 35 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik.....	24
Anf. 36 CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	25
Anf. 37 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik.....	25
Anf. 38 CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	25
Anf. 39 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	26
Anf. 40 MATHIAS BENGTSSON (KD).....	27
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)	29

§ 5 Legitimation och behörighet i den tioåriga grundskolan	29	Prot. 2025/26:122
Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU28	29	21 maj
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)	29	
§ 6 Interparlamentariska unionen.....	29	
Utrikesutskottets betänkande 2025/26:UU13	29	
Anf. 41 SERKAN KÖSE (S).....	29	
(forts. § 8).....	31	
Ajournering.....	31	
Återupptaget sammanträde.....	31	
§ 7 Frågestund.....	32	
Anf. 42 ANDRE VICE TALMANNEN.....	32	
<i>Äldreomsorgen och statsbidrag till kommunerna.....</i>	<i>32</i>	
Anf. 43 MATHIAS TEGNÉR (S)	32	
Anf. 44 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	32	
Anf. 45 MATHIAS TEGNÉR (S)	32	
Anf. 46 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	33	
<i>Lämplighetsbedömning av personal i äldreomsorgen.....</i>	<i>33</i>	
Anf. 47 LINDA LINDBERG (SD).....	33	
Anf. 48 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	33	
Anf. 49 LINDA LINDBERG (SD).....	34	
Anf. 50 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	34	
<i>EU:s biståndsbudget.....</i>	<i>34</i>	
Anf. 51 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	34	
Anf. 52 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M).....	34	
Anf. 53 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	35	
Anf. 54 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M).....	35	
<i>Villkoren för svenska tillväxtbolag.....</i>	<i>35</i>	
Anf. 55 ANDERS ÅDAHL (C).....	35	
Anf. 56 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	36	
Anf. 57 ANDERS ÅDAHL (C).....	36	
Anf. 58 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	36	
<i>Ebola och svenskt bistånd.....</i>	<i>37</i>	
Anf. 59 JANINE ALM ERICSON (MP).....	37	
Anf. 60 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M).....	37	
Anf. 61 JANINE ALM ERICSON (MP).....	37	
Anf. 62 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M).....	38	
<i>Enprocentsmålet och framtidens bistånd.....</i>	<i>38</i>	
Anf. 63 KATARINA TOLGFORS (M)	38	
Anf. 64 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M).....	38	

Anf. 65 KATARINA TOLGFORS (M)	38
Anf. 66 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M)	39
<i>Äldres rätt att välja kön på omsorgspersonal</i>	39
Anf. 67 DAN HOVSKÄR (KD)	39
Anf. 68 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	39
Anf. 69 DAN HOVSKÄR (KD)	39
Anf. 70 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	40
<i>Åldersgränsen för mammografi</i>	40
Anf. 71 ANDERS EKEGREN (L)	40
Anf. 72 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	40
Anf. 73 ANDERS EKEGREN (L)	40
Anf. 74 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	41
<i>Situationen i äldreomsorgen</i>	41
Anf. 75 MAGDALENA SUNDQVIST (S)	41
Anf. 76 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	41
Anf. 77 MAGDALENA SUNDQVIST (S)	41
Anf. 78 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	42
<i>Sida och regeringens politik</i>	42
Anf. 79 MARKUS WIECHEL (SD)	42
Anf. 80 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M)	42
Anf. 81 MARKUS WIECHEL (SD)	42
Anf. 82 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M)	43
<i>Bistånd och förhandlingar mellan EU och Afghanistan</i>	43
Anf. 83 ANNA LASSES (C)	43
Anf. 84 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M)	43
Anf. 85 ANNA LASSES (C)	44
Anf. 86 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M)	44
<i>Ett ukrainskt EU-medlemskap</i>	44
Anf. 87 ERIK OTTOSON (M)	44
Anf. 88 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	44
Anf. 89 ERIK OTTOSON (M)	45
Anf. 90 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	45
<i>Sverige som life science-nation</i>	45
Anf. 91 LILI ANDRÉ (KD)	45
Anf. 92 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	45
Anf. 93 LILI ANDRÉ (KD)	46
Anf. 94 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	46

<i>Resurser till äldreomsorgen</i>	46	Prot. 2025/26:122
Anf. 95 PEDER BJÖRK (S).....	46	21 maj
Anf. 96 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	47	
<i>Sveriges EU-avgift</i>	47	
Anf. 97 ERIK HELLSBORN (SD)	47	
Anf. 98 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M).....	47	
<i>Tonårsutvisningarna</i>	48	
Anf. 99 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	48	
Anf. 100 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M).....	48	
<i>Infrastruktursatsningar i Skåne</i>	48	
Anf. 101 ULRIKA HEINDORFF (M)	48	
Anf. 102 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M).....	49	
<i>Satsningar på äldreomsorgen</i>	49	
Anf. 103 EVA LINDH (S)	49	
Anf. 104 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	49	
<i>Myndigheters arbete mot bidragsbrott</i>	50	
Anf. 105 DANIEL PERSSON (SD).....	50	
Anf. 106 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	50	
<i>Datacenter i Sverige</i>	51	
Anf. 107 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	51	
Anf. 108 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	51	
<i>Situationen i äldreomsorgen</i>	51	
Anf. 109 JYTTE GUTELAND (S).....	51	
Anf. 110 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	52	
<i>EU:s förslag om flaskhalsintäkter</i>	52	
Anf. 111 ERIC PALMQVIST (SD)	52	
Anf. 112 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	52	
<i>Aktivitetskravet i försörjningsstödet</i>	53	
Anf. 113 CAROLINE HÖGSTRÖM (M)	53	
Anf. 114 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	53	
<i>Skyddet av immaterialrätten</i>	53	
Anf. 115 PETER OLLÉN (M)	53	
Anf. 116 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M).....	54	
<i>Nationell ledarskapsutbildning i äldreomsorgen</i>	54	
Anf. 117 MALIN HÖGLUND (M).....	54	
Anf. 118 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	54	
<i>Väntetiderna för omsorgsboende</i>	55	
Anf. 119 MARGARETA CEDERFELT (M)	55	
Anf. 120 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	55	
<i>Kvalificering till socialförsäkringen</i>	55	
Anf. 121 MAGNUS RESARE (M)	55	

Anf. 122 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	56
§ 8 (forts. från § 6) Interparlamentariska unionen (forts. UU13).....	56
Anf. 123 MATTIAS KARLSSON i Norrhult (SD)	56
Anf. 124 MARGARETA CEDERFELT (M).....	58
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)	60
§ 9 Förenklningar i jaktlagstiftningen	60
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2025/26:MJU23	60
Anf. 125 MALIN LARSSON (S).....	60
Anf. 126 EMMA NOHRÉN (MP)	61
Anf. 127 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD)	63
Anf. 128 KAJSA FREDHOLM (V).....	65
Anf. 129 LARS JOHNSSON (M).....	66
Anf. 130 ANDERS KARLSSON (C)	67
Anf. 131 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	68
Anf. 132 ELIN NILSSON (L).....	69
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)	70
§ 10 En ny funktion för operativ krishantering i den finansiella sektorn.....	70
Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU37	70
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)	70
§ 11 Förbättrade förutsättningar för kommuner att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen	70
Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU43	70
Anf. 133 EVA LINDH (S).....	70
Anf. 134 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD)	72
Anf. 135 EVA LINDH (S) replik.....	74
Anf. 136 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik	74
Anf. 137 EVA LINDH (S) replik.....	75
Anf. 138 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik	75
Anf. 139 ADAM REUTERSKIÖLD (M)	76
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)	77
§ 12 En nationell utredningsfunktion för att förebygga suicid	78
Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU31	78
Anf. 140 ANNA VIKSTRÖM (S)	78
Anf. 141 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	79
Anf. 142 CARITA BOULWÉN (SD)	80
Anf. 143 ULRIKA WESTERLUND (MP)	82
Anf. 144 THOMAS RAGNARSSON (M).....	84
Anf. 145 DAN HOVSKÄR (KD)	85
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)	87
§ 13 Bordläggning.....	87
§ 14 Anmälan om interpellation	88
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar	88
§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor	88
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 17.32.	89